

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

SUBOTICA, 24. PROSINCA 2003. * CIJENA 20 DINARA * BROJ 48

**Intervju:
Naco Zelić**

**Čestit Božić i
Sretna Nova godina**

SLJEDEĆI BROJ "HRVATSKE RIJEČI" POJAVIT ĆE SE U PRODAJI U PETAK 9. SIJEČNJA 2004.

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123

24106 Subotica

Telefon: 024/567-933, 567-984

Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:

Smješa N, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB Finišer, PSB Starter, Smješa KD,
Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN – kompletna hrana za pse.

U PRODAJI

Kalendar Hrvatske riječi

“Vrijeme prošlo, vrijeme sadašnje”

s izvornim tematskim motivima Hrvata iz Vojvodine.

Zidni kalendar veličine 35 x 40 cm, s 12 stranica.

Na svakoj stranici fotografija djevojke u
bunjevačkoj, šokačkoj ili sremačkoj nošnji,
uz fotografiju iste djevojke u suvremenoj odjeći.

Cijena kalendara 180 dinara.

Uplata na žiro račun broj 355-1023208-69.

Dostavite nam uplatnicu i pošaljite svoju adresu.

Broj tiskanih kalendara ograničen.

Hrvatska riječ
2004

“Vrijeme prošlo, vrijeme sadašnje”

• DDOR NOVI SAD • AD

Glavna filijala “SUBOTICA”
NAŠIM GRAĐANIMA NUDI:

OBAVEZNO OSIGURANJE VOZILA

- **25% NIŽA CENA**

- **30% BONUS**

- **10% POPUST NA GOTOVINSKO PLAĆANJE**

PLAĆANJE OSIGURANJA I TROŠKOVI REGISTRACIJE

- **10 RATA OBUSTAVOM OD ZARADA**

- **12 RATA OD PENZIJE**

- **4 RATE ČEKOVIMA GRAĐANA**

za putnička vozila

- JP “SUBOTICA-TRANS”

Segedinski put br. 84, telefon: 41-948

- “INTERŠPED - DDOR NOVI SAD”

Pala Papa br. 17, telefon: 622-115 / 622-107

- DP “INTEGRAL MEHANIZACIJA I TRANSPORT”

Čantavirski put bb, telefon: 566-038

1.000,00 DIN UMANJENJE

za teretna vozila

USLUGA REGISTRACIJE BESPLATNO

GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Izbori u Srbiji Svaki je glas dragocjen.....	8-10
Manjine izvan parlamenta Nedovršen proces demokratizacije.....	11
Intervju Naco Zelić.....	12-14
Predstavljamo članove HNV-a Potrebni su novac i hrabrost.....	16,17
U povodu Božića Otkad i otkud 25. prosinac.....	18,19
Manjinska prava u Srbiji Republika zaostaje za Pokrajinom.....	21
Mini intervju Petar Barbek.....	25
Ekskluzivno Petar Grašo.....	41

IMPRESSUM

OSNIVAČ:

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, Marija P. Matarić, Dražen Prčić,
Stipan Stipić, Zvonko Sarić, Zvonko Tadijan,
Tomislav ŽigmanovDIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić, Dušica Dulić, Jasminka Dulić, Ivan
Ivković Ivandekić, Vesela Laloš, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK:

Boris Oblak

TEHNIČKI ADMINISTRATOR:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Podvlačenje crte

Godina je na izmaku, a predstojeći blagdani trebali bi navijestiti bolje novo ljetno. Ono što se ovih dana još može uraditi, to je da se rekapitulira protekla godina, da se zbroje dobici i oduzmu gubici, ne samo materijalni, i da se ispod podvučene crte upiše rezultat. Za neke će on svakako biti pozitivan, a onima kod kojih bude negativan ostaje da odluče hoće li mijenjati sebe, ili će pokušati promijeniti okolnosti. I za jedno i za drugo postoje mogućnosti, s tim što je za prvo dovoljna volja, dok je za ono drugo osim volje potrebno i zajedništvo u toj volji. Ako je netko u ovome posljednjem prepoznao asocijaciju na predstojeće 'građansko pravo i obvezu', na dobrom je putu.

Unutar organizacijskog izgrađivanja hrvatske manjinske zajednice u SCG protekla godina bi se mogla označiti uspješnom. Relativno uspješnom, dakako, budući da je osnivanje, konstituiranje i razvoj institucija mukotrpan posao, koji zahtijeva mnogo priprema, još više strpljenja i ponekad veoma hrabrih odluka. Ali, sve to nije dovoljno ukoliko izostane šira podrška i potpora, ne samo onih kojima su manjinske institucije namijenjene, nego i onih čija je zadaća da ih pomaže, a to je najčešće država. Iz do sada objavljenih razgovora u ovim novinama s vijećnicima krovne institucije hrvatske nacionalne manjine u SCG – Hrvatskoga nacionalnog vijeća – vidi se kako je upravo nedostatak otvorene, nedvosmislene i u novčanom obliku izražene potpore od strane države, dakle osnivača, najveći problem u funkcioniranju Vijeća. Nova 2004. godina morala bi razriješiti nedoumicu oko toga je li osnivanje manjinskih nacionalnih vijeća izraz istinske želje domicilne države da pomogne samoupravu manjina i time ostvari jedno od njihovih osnovnih kolektivnih prava, ili je za cilj odabrana samo forma bez sadržine.

Parlamentarni izbori, koji će se održati za koji dan, 28. prosinca, odredit će opći smjer kretanja ove naše brodice, kojom bi mnogi rado kormilarili, ali će i pokazati može li se na toj brodici, negdje u blizini kormila, poslušati i poneki savjet onih koji su rođenjem predodređeni biti manjinom. U svakom slučaju, pred nama je izbor koji ostavlja otvorenim prostor za nadu, a ponekad je i to dovoljno.

Z. P.

**Svim čitateljima, suradnicima, poslovnim partnerima
i prijateljima »Hrvatske riječi« želimo čestit Božić i
sretnu Novu 2004. godinu, puno sreće, uspjeha
i ostvarenje zajedničkih ciljeva.**

Kolektiv NIU »Hrvatska riječ«

TJEDNIK

ČETVRTAK, 18. 12.

Vrhovni sud Srbije odlučio
da država vrati novac od
ekstraprofita kompaniji
»Braća Karić«

SUBOTA, 20. 12.

József Kasza:
Očekujem da u Skupštini
Srbije naša koalicija
dobije 20 mandata

PETAK, 19. 12.

Tri srpska zastupnika u
Hrvatskom saboru
izjavila da će podržati
Sanaderovu vladu

NEDJELJA, 21. 12.

Dr. Ivo Sanader objavio imena
budućih ministara u hrvatskoj vladi

PONEDJELJAK, 22. 12.

Konstituirajuća sjednica
Hrvatskog sabora,
Vladimir Šeks predsjednik

AUTENTIČNI KOMUNISTI

Brojni su elementi važni za početak rata, od dolaska na vlast Slobodana Miloševića, prevladavanja nacionalističke ideologije, ekonomske krize i pada komunizma. Ja, naravno, nisam stručnjak, no čini mi se kako se početak rata po-

klopio s padom komunizma ne samo kao političkog sustava, nego i sustava vrijednosti. Nastao je vakuum, svugdje, u cijelom komunističkom dijelu svijeta. Jugoslavija je imala tu nesreću da nije imala ljude pripremljene za demokratski oblik vlasti, poput Poljske, Čehoslovačke ili Mađarske. Mi smo, u usporedbi s njima, bili pravi vjernici, mi smo u komunizam vjerovali i nismo se pripremali za njegov pad – osim možda Slovenaca. I u taj vakuum uletjeli su nacionalisti, oni su bili najbrži, najbolje organizirani i neizmjereno su profitirali od općeg osjećaja nesigurnosti. Odjednom je izgledalo kao da će nas nacionalna država spasiti – vidjeli smo što se dogodilo. **Slavenka Drakulić**, spisateljica, »Slobodna Bosna«, 18. prosinca 2003.

PROSJAČKI ŠTAP

Podaci o visini primanja potvrđuju kako je ogromna većina umirovljenika pala na prosjački štap, jer čak 78 posto živi ispod linije siromaštva. Zbog toga inzistiramo da se donese Zakon o zaštiti starih, kojim bi se granica siromaštva utvrdila na 150, a granica gladovanja na 90 eura mjesečno. **Milan Đurić**, predsjednik Nezavisnog sindikata umirovljenika, »Somborske novine«, 19. prosinca 2003.

MLADA I ĐUVEGIJA

Što se Vojske Srbije i Crne Gore tiče, ona nije neposredno na »političkoj fronti« kao nekad, ne »uzvraća žestoko« kao nekad. Ona kao da je u nekoj političkoj pozadini, na nekom pričuvnom položaju, a ipak pripravna uskočiti u čizme i ratnu opremu. I mora da joj jako go-di što joj se politički lideri udvaraju strasno, kao da se otimaju o nju. Čini nam se kako nije teško odgonetnuti koga bi ona izabrala kao »đuvegiju«, ali ipak ne treba izbore lišiti čari neizvjesnosti. **Stipe Sikavica**, vojni analitičar, »Danas«, 20. prosinca 2003.

SLOVENIZACIJA BALKANA

Balkan je sintagma koju mnogi Slovenci, pa ni ja, ne vole kada se koristi u pejorativnom smislu. Ali, Balkan je politička i zemljopisna činjenica koja nas treba itekako zanimati, jer smo neposredno vezani za taj prostor i, kada uđemo u Europsku uniju, mi ćemo morati gledati na njega kao na našu komplementarnu prednost. Pojam Balkana, kad se on koristi u pejorativnom smislu, podrazumijeva zbrku i kaos, te je za-

to zaista važno da se Balkan afirmira kao područje susretanja različitih nacija i kultura s velikim stvaralačkim potencijalom, kao prostor duhovne otvorenosti, oslobođen takozvane instant kulture potrošačkoga društva. Ja volim kad neki kažu kako je i Slovenija sastavni dio Balkana, jer smo i mi živjeli u jednoj zajedničkoj državi na tom Balkanu i zašto bismo sada govorili da nismo. **Danica Simšić**, gradonačelnica Ljubljane, »Radio Slobodna Europa«, 15. prosinca 2003.

KORISNO DJELO

Onaj tko štiti Hrvate u Srbiji, štiti Srbe u Hrvatskoj. **Borka Pavićević**, tetnolog, »Danas«, 20. prosinca 2003.

PREMIJEROV IZBOR

Slab tim, jak premijer. Sanader je očito izabrao ekipu kojom će lako dominirati i koja mu uglavnom neće praviti probleme. Pitanje je samo hoće li biti sposobna realizirati njegove zamisli i ozbiljno upravljati državom. **Jelena Lovrić**, kolumnistica, »Novi list«, 22. prosinca 2003.

Dujizmi

- ✓ *Na mom radu nema sjenke. Radim od 12 do podne;*
- ✓ *Kad veliki dijele pravdu, male ne vide;*
- ✓ *Kad su me prekrížili, znao sam da su me krstili;*
- ✓ *Ono što nam svijet servira, nije naša hrana.*

Dujo Runje

Piše mr. sc.
Zlatko Šram

*Mogli bismo
dakle govoriti
o postojanju
jedne
latentne »na-
cionalsocija-
lističke«
političke
kulture. To je
jedna vrsta
psihopatske
političke
kulture obra-
ne za koju je
karakteris-
tična
istodobna
prisutnost
psihološkog
napada i
bijega*

Vraća li nam se »nacionalsocijalistička« politička kultura

Obrana od vlastite bespomoćnosti

U istraživanju međupovezanosti socijalnih stavova i strukture ličnosti nastojao sam utvrditi nalaze li se određeni stavovi u takvim relacijama s osobinama ličnosti da na latentnoj razini formiraju prepoznatljive ili neke »nove« ideologijske obrasce ili »tipove« političke kulture.

Uzorak ispitanika je formiran na temelju klinički zdrave punoljetne populacije građana (503 ispitanika) različitog spola, dobi, školske obrazbe i nacionalne pripadnosti. Istraživanje je sprovedeno početkom 2002. godine i ovom se prilikom po prvi puta jedan dio nalaza prezentira javnosti.

STRUKTURA LIČNOSTI: Osnovna je hipoteza bila da se strukturom ličnosti može objasniti relativno velik dio varijance ideologijskih obrazaca ili »tipova« političke kulture. Utvrđeno je da se nacionalna isključivost, kolektivističko-egalitarna orijentacija, militarističko-etatistička orijentacija, i antizapadna orijentacija nalaze u međusobno takvoj strukturalnoj povezanosti da na latentnoj razini formiraju »nacionalsocijalistički« sindrom. U psihološkoj pozadini »nacionalsocijalističkog« sindroma se nalazi struktura ličnosti za koju je karakteristična prisutnost generalne autoritarnosti (autoritarna agresivnost i autoritarna poslušnost), paranoidnosti, anksiozno-depresivnog sindroma, i sociopatske agresivnosti (istodobna prisutnost impuzivnosti i potrebe za moći). Vidimo da predispozicija ličnosti kao i povijesno-politički kontekst dovodi do usvajanja »nacionalsocijalističke« ideologije. O postojanju određene vrste »nacionalsocijalističke« ideologije možemo govoriti u slučaju kada je nacionalistički sindrom (nacionalna isključivost) komponenta jedne šire ideologijske matrice, kojeg definiraju vrijednosti državnog socijalizma kao što su etatizam, kolektivism, egalitarizam, i militarizam. Psihološko značenje ovog ideologijskog obrasca se očituje u tome što njezinim sljedbenicima nudi određene odgovore za prividne oblike razrješavanja određenih društvenih, političkih i ekonomskih konfliktata.

BEZ SAMOSTALNOG PROSUDIVANJA: Osobu u koje je prisutan »nacionalsocijalistički« sindrom ćemo, ekonomičnosti radi, nazivati »nacionalsocijalist«. To je osoba u prvom redu sklona konformističkom mišljenju i ponašanju bez vlastitog osmišljavanja činjenica i osobnog stava uranjajući u bezličnost grupe. Na političkoj razini »nacionalsocijalist« se nekritički podvrgava državnom autoritetu. To je ona vrsta informacijskog konformizma koji je u »nacionalsocijaliste« prisutan u za njega izrazito nejasnim i ambivalentnim političkim situacijama. U takvim situacijama pojedinac nema temelj za samostalno prosuđivanje, te zbog svoje nesigurnosti traži autoritet i povodi se za odgovorima onih za koje smatra da »poznaju« problem. Pokraj konformističkog mišljenja i ponašanja, u »nacionalsocijalista« su prisutne dominantno-submisivne autoritarne tendencije. Autoritarno-konformistički sindrom je, dakle, ona osobina ličnosti kojom se jednim dijelom može objasniti antidemokratska orijentacija, pojava nacionalističkog sindroma, i socijalistički političko-ekonomski konzervativizam.

IDEJA O VLASTITOJ VELIČINI: Da je »nacionalsocijalistička« ideologija u biti jedan politički obrambeni obrazac može nam ukazati strukturiranost osobina ličnosti koje se nalaze u njegovoj psihološkoj pozadini. Naime, »nacionalsocijalist« je osoba u koje su istodobno prisutni konformističko-autoritarni sindrom, paranoidnost i sociopatska agresivnost. Snažni disocijativni psihodinamički procesi su karakteristični za strukturu ličnosti »nacionalsocijalista«. Po svemu sudeći »nacionalsocijalist« je ona osoba u kojoj potreba i težnja za moći služi kao obrana od vlastite bespomoćnosti, to je zloćudno narcisoidna osoba, osoba koja iskazuje ego obrambeni tip autoritarnosti, osoba s depresivnim stilom života, puna tjeskobe, strepnje, nesigurnosti i unutarnjeg nemira, to je podozriva osoba, krajnje osjetljiva na svako omalovažavanje, sklona projekciji, grandioznim idejama i samoobmanama o proganjanju i o vlastitoj veličini, osoba koja pati od

dezorganizacije intelektualnih i emocionalnih procesa, sve u svemu osoba sa dubokim unutarnjim konfliktima koje pokušava negirati, potiskivati ili projicirati.

»Nacionalsocijalist« je emocionalno nestabilna osoba koja traži kompenzaciju za svoj vlastiti slabi ego. To je nedovoljno socijalizirana osoba. Odnosi sa socijalnom sredinom su manje-više bezlični i manipulativni, a izrazita socijalna neosjetljivost upućuje na prisutnost određene socijalne neintegritnosti. »Nacionalist« se nalazi u stalnom psihički opasnom stanju tražeći razrješenje svojih konfliktata, kontradiktornosti, osobne neadekvatnosti i bazične nesigurnosti. Očigledna je podudarnost kolektivno-političkog i individualno-psihološkog mentaliteta opasnog stanja. Imajući na umu strukturu ličnosti koja se nalazi u psihološkoj pozadini »nacionalsocijalističke« ideologije, prvi par kanoničkih faktora sam nazvao »nacionalsocijalizam i psihopatiju«, odnosno »psihopatski nacionalsocijalizam«. Mogli bismo dakle govoriti o postojanju jedne latentne »nacionalsocijalističke« političke kulture. To je jedna vrsta psihopatske političke kulture obrane za koju je karakteristična istodobna prisutnost psihološkog napada i bijega. U onoj mjeri u kojoj društvena struktura ili postojeća politička dinamika generira psihopatsku strukturu ličnosti (generalna autoritarnost, sociopatska agresivnost, anksiozno-depresivni sindrom i paranoidnost), u toj će mjeri postojati snažnije predispozicije za internalizaciju »nacionalsocijalističke« političke kulture. Neuspjeh političkih i gospodarskih reformi u Srbiji može dovesti do oživljavanja »političke kulture obrane« koja može biti rezultat neispunjavanja određenih političkih i ekonomskih očekivanja s jedne strane, i istodobnog zadržavanja autoritarnih tendencija i političkih vrijednosti bivšeg komunističkog sustava.

Autor je potpredsjednik Hrvatskog akademskog društva i direktor Centra za društvena istraživanja iz Subotice

Ivo Sanader predstavio nove članove Vlade RH

Novi kabinet s manje ministarstava

Mandatar nove hrvatske vlade Ivo Sanader predstavio je 21. prosinca javnosti vladu s kojom će izići pred Hrvatski sabor i zatražiti od njega da joj iskaže povjerenje – potvrđujući najave da će nova hrvatska vlada imati manje ministarstava od sadašnje, odnosno njih 14.

Istaknuo je da će u ministarstvima njegove Vlade biti mjesta i za one koji su se u aktualnoj vladi potvrdili kao sposobni stručnjaci.

Saboru će biti predloženo da za ministra financija potvrdi Ivana Šukera, za ministra obrane Berislava Rončevića, za ministra vanjskih poslova Miomira Žužula, za mini-

stra unutarnjih poslova Marijana Mlinarića. Ministarstvo pravosuđa vodila bi Vesna Škare Ožbolt iz DC-a, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva Branko Vukelić, a Ministarstvo mora, prometa, razvitka i turizma Božidar Kalmeta. Prvi čovjek Ministarstva poljoprivrede bio bi Petar Čobanković, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva vodila bi Marina Matulović-Dropulić. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi vodio bi Andrija Hebrang koji bi ujedno bio i potpredsjednik u Sanaderovoj vladi. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti vodila bi Jadranka Ko-

sor koja bi obnašala i dužnost potpredsjednice hrvatske vlade. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa vodio bi Dragan Primorac (nestranački), Boži Biškupiću pripalo bi Ministarstvo kulture a Kolinda Grabar-Kitarović Ministarstvo europskih integracija. Predsjednik HDZ-a novinarima je rekao i da će Vladimir Šeks biti predsjednik Hrvatskog sabora, a kao potpredsjednike iz svoje kvote HDZ predlaže Luku Bebića i Darka Milinovića.

Mandatar nove hrvatske vlade Ivo Sanader najavio je da će prva sjednica njegove vlade biti najvjerojatnije 5. siječnja iduće godine.

Potpisan Sporazum o suradnji SDSS-a i HDZ-a

Srpski zastupnici podupiru Sanaderovu vladu

Hrvatska demokratska zajednica (HDZ) i Samostalna srpska demokratska stranka (SSDS) potpisali su nakon višednevnih pregovora sporazum o političkoj suradnji, po kojem će trojica saborskih zastupnika SDSS-a poduprijeti buduću Vladu predsjednika HDZ-a Ive Sanadera.

»Uz Erdutski sporazum i Pismo namjere o reintegraciji istočne Hrvatske, to je najvažniji dokument kojeg je postigla srpska zajednica s hrvatskom Vladom«, rekao je zastupnik srpske nacionalne manjine Milorad Pupovac.

Sporazum se sastoji od osam točaka, a u

njemu se precizira da do kraja lipnja iduće godine treba omogućiti vraćanje zauzetih kuća i drugih objekata u privatnom vlasništvu koje se koriste bespravno, a ostalu zauzetu imovinu vratiti do kraja 2004. Također je dogovoreno da bi dodatni rok za podnošenje zahtjeva za obnovu trajao do 30. lipnja iduće godine.

Ugovorom se također određuje i participiranje predstavnika srpske zajednice u ministarstvima i tijelima izvršne vlasti tako da će Srbi dobiti nekoliko mjesta pomoćnika ministara.

Božićna i novogodišnja čestitka predsjednika IO HNV-a Izbori - zalog za bolje sutra

»Drage Hrvatice i Hrvati

U ime Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća i svoje osobno ime s osobitim zadovoljstvom, s dubokim poštovanjem i otvorena srca želim vam čestit i radostan Božić, mnogo sreće, Božjeg blagoslova i poslovnog uspjeha u nastupajućoj 2004. godini.

Mi Hrvati u SCG, sami želimo odlučivati o svojoj sudbini i svojoj budućnosti. Sad je vrijeme (Izbori 28. prosinca), sad i ovdje – *hic et nunc*, očitovati svoju visoku nacionalnu svijest, mudrost za odabir pravih vrednota, prepoznavanje adrese koja će pomoći ostvari-

vanju naših ciljeva i naše budućnosti.

Žrtva koju moramo učiniti i napor koji se od nas traži, da iziđemo na birališta, neka bude zalog za bolje sutra, sreću i blagostanje za našu djecu.

Božićno raspoloženje neka nas ispuni pozitivnom energijom, kako bi mogli širiti mir, veselje i dobru volju u našoj sredini u kojoj živimo. Sukladno ovakvim mislima želim svim ljudima dobre volje, da ih prožme Božićno raspoloženje, a u Novoj godini ostvarenje svih želja«.

Lazo Vojnić Hajduk
Predsjednik IO HNV-a

Bez viza u Hrvatsku i u siječnju 2004.

Građani Srbije i Crne Gore bez viza će moći ulaziti u Hrvatsku do konca siječnja iduće godine, odlučila je na posljednjoj sjednici Vlada premijera Ivice Račana.

Na zatvorenoj sjednici Vlada je odlučila da se suspenzija viznog režima za državljane Srbije i Crne Gore s 31. prosinca ove godine produlji za još mjesec dana, na 31. siječnja iduće godine. Jednomjesečno produljenje ulaska u Hrvatsku bez viza, Vlada je obrazložila skorim božićnim i novogodišnjim blagdanima.

Vlada je odluku o suspenziji viznog režima donijela u lipnju ove godine, a njome je predviđeno da će sudbina viznog režima ovisiti o rješavanju otvorenih pitanja između Hrvatske i Srbije i Crne Gore, te hrvatskim obvezama prema viznoj politici EU.

Božićna poruka subotičkog biskupa

»Danas vam se rodio Spasitelj« (Lk 2,11)

Ništa drugo ne želimo činiti u ovom slavlju nego ovo: u stavu i poimanju djeteta jedni s drugima slovkati staru i već tako često slušanu poruku Božića: osvojiti riječ po riječ rečenicu: »Danas vam se rodio Spasitelj!«

Danas! – Ovdje ne slavimo jednostavno neki daleki događaj iz dana cara Augusta, slavimo događaj koji određuje sva vremena, prošlost isto tako kao i sadašnjost, a budućnost isto tako kao i prošlost. Bog nam u Isusu Kristu postaje opipljiv, za svako vrijeme i za sva vremena. Bog postaje djetetom da bismo mi postali djeca Božja. za

Dr. Ivan Penzeš

svako vrijeme i za sva vremena. Nikada se u liturgiji ne kaže »nekoć«, nego »danas«!

Vama se rodio! – I na ovoj formulaciji vrijednoj pažnje čovjek može zaslovkati. Kako je to dijete rođeno »nama«? Dolazi li u nekoj obitelji dijete na svijet, taj se događaj normalno tiče samo oca, majke i rodbine.

Danas vam se rodio! – zvuči tako, kao da svi mi pripadamo najužem obiteljskom krugu tog djeteta. Nije da samo zvuči tako, nego to tako i jest, jer će to dijete jednom kasnije reći: »Tko vrši volju Oca mogega, taj mi je brat, sestra, majka.«

Dijete nam je rođeno! To znači da to rođenje čini čovječanstvo jednom obitelji. To dijete, pripada svima i svi pripadaju tom djetetu!

Danas vam se rodio Spasitelj! – Tu posljernju riječ je vjerojatno najteže slovkati, jer iscrpljuje, postala je zatvorena i nejasna. A Ipak, s kakvim intenzitetom mi ljudi danas tražimo sredstva i ljude koji nas

oslobađaju od bolesti, dosade, patnje, očaja, ukoliko – od nesreće! S kakvim intenzitetom težimo za zdravljem, pravdom, radošću, povjerenjem i zaštićenošću, ukoliko – za srećom. I to je jedna od najvećih tajni slavljenja Božića, jedan od najvećih paradoksalnosti božanskog djelovanja: Spasitelj čovječanstva se ne pojavljuje u ljudski shvatljivom obliku veličine, snage, genijalnosti, pravde i moći, nego u božanski neshvatljivom liku djeteta.

Radosna božićna poruka jest poruka Krista čovjekoljupca. To čovjekoljublje nastojmo i mi očitovati i za njega svjedočiti svojim zalaganjem i otvorenošću za svakog čovjeka. Neka znak toga opredjeljenja bude i naše međusobno čestitanje Božića. Neka u stisku ruke bude iskazana blizina i ljubav, a Božji blagoslov neka nas prati u svim danima našeg života.

Želim svima sretan Božić i blagoslovljenu Novu godinu!

Dr. Ivan Penzeš, subotički biskup

Božićna poruka pomoćnog biskupa đakovačkog i srijemskog

Pastirska poruka za Božić 2003. godine

Draga braćo i sestre! Događaj Utjelovljenja Sina Božjega, koji je stupio na zemlju i postao čovjekom, da bi čovjeka, uništena grijehom, učinio sposobnim i dostojnim Božjega kraljevstva, izvor je svekolike radosti i oduševljenja Božića i božićnog vremena. A to što je po Kristu i sama

Mons. Đuro Gašparović

čovjekova narav uzdignuta u božanski red, neiscrpivo je vrelo divljenja i zahvale neizmjerljivoj Božjoj ljubavi. Po tom je događaju čovjeku »porasla cijena« i dostojanstvo. Uzimajući ljudsku narav Bog pokazuje i dokazuje da je na strani čovjekovoj, da njegovo srce kuca za čovjeka. On se opredjeljuje uvijek za čovjeka.

Bog je pohodio svoj narod. Malo je rečeno. Nije ga pohodio kao prijatelj koji dođe vidjeti prijatelja pa ode, uronjen u svoje brige, zauzet svojim poslovima. On je došao da više nikada ne ode, da uopće ne misli na sebe, da sebe oduzme sebi, a dadne se na raspolaganje svima i u svemu. Da osigura svoju božansku sreću. Bog

nam je darovan i s njime sve, jer sve što jest, sve je Njegovo. On je postao duša čovječanstva, srce ljudstva. Bog u ljudskom liku. Od svih čuda ovo je najveće. Od svih radosti ovo je najveća. Bog među nama... Bog s nama. On nas poziva da ga prepoznamo.

Tajna dakako, tajna, ali stvarnost veća od svake stvarnosti. S njim se u svijet uciijepila i istina, i dobrotu, i ljubav, sve božanske vrednote koje presijecaju vrijeme i prostor i rone u dubine vječnosti.

Neizrecivo Božje čovjekoljublje, ostvareno utjelovljenjem Sina Božjega, neiscrpno je vrelo nadahnuća i novih poticaja za djelotvornu ljubav svakom kršćaninu. Gospodin Isus nam je zasvijetlio i poziva nas već od događaja krštenja da se uciijepimo u otajstvo njegova spasenja, onako kako su činili njegovi učenici i mnoštvo onih koji ga prigriše. Među njima je »svijetla vojska mučenika«, ranokršćanskih mučenika Panonije Srijemske koji su svjedočili za Krista »sve do prolijevanja krvi« i koji »ubijeliše svoje haljine u krvi Janjetovoj«. Nadolazeća 2004. godina otvara nam dragocjenu riznicu – spomen njihove 1700. obljetnice. To su slavni mučenici iz carskoga grada Sirmiuma, današnje Srijemske Mitrovice, mučenici Cibalске crkve, današnjih Vinkovaca,

fruškogorski mučenici i mnogi drugi. Njihovo ćemo svjedočanstvo svetosti razmatrati u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji kroz čitavu »Godinu svetih srijemskih mučenika«. Oni su svjedoci različitih službi i zanimanja, iz svih staleža Božjega naroda. Spomen na njih nas ispunja ponosom na bogate kršćanske korijene i same nas poziva na svetost i svjedočenje Isusa Krista svatko po svojoj službi i zanimanju, svatko u svom staležu.

»Snagom vjere i svetom službom koju među vama vršim, zajedno s pomoćnim biskupima mons. Đurom Gašparovićem i mons. Đurom Hranićem, spominjući se i drage nam uspomene biskupa Ćirila, na sve vas, draga braćo i sestre, dragi svećenici, redovnici i redovnice, dragi vjeroučitelji i župni suradnici, i na sve vas, koji ste promicatelji Isusovih vrednota u društvenom, gospodarskom, kulturnom i javnom životu, za radosno svetkovanje Božića i za sretnu novu 2004. godinu, od srca zazivam milost i snagu Božjeg blagoslova« – čestita nam mons. Marin Srakić, dijecezanski biskup đakovački i srijemski.

Mons. Đuro Gašparović, pomoćni biskup đakovački i srijemski

Predizborni skup Koalicije »Zajedno za toleranciju-Čanak-Kasza-Ljajić« u Subotici

»Glasujte za vaše ljude«

Piše: Jasminka Dulić

Veliki predizborni skup koalicije koja okuplja stranke nacionalnih manjina i regionalne stranke, među kojima i dvije hrvatske stranke, održan je u Subotici 18. prosinca pred oko dvije i pol tisuće ljudi. Lideri Koalicije su pozvali građane da izidu na izbore i daju svoj glas listi broj 12, da daju svoj glas za poštivanje ljudskih prava, demokratizaciju i decentralizaciju Srbije i denacionalizaciju imovine. Na početku promidžbe solidarnost različitih naroda simbolički je predstavljena zajedničkom koreografijom tri folklorna ansambla Hrvatskog kulturnog centra, »Bunjevačko kolo«, »Népkőra« i »Mladosti«.

Branislav Kovačević, prvi kandidat na listi predsjednik Lige za Šumadiju zapitao je na početku skupa: »Tko to želi pokvariti mir Vojvodine?« i odgovorio »oni koji ne znaju ništa drugo osim nacionalističkog ludila kojeg istina ima među svima, ali je najopasniji onaj većinskog naroda, i zbog kojeg su mnogi mladi otišli iz zemlje. Šumadija želi pružiti ruku prijateljstva, mi zajedno želimo živjeti s ljudima iz Vojvodine, Sandžaka, Crne Gore, Balkana, Europe.«

Hrvatski kandidati koalicije

Zajedno za toleranciju

ČETIRI MOGUĆNOSTI: Rasim Ljajić je rekao »Neki su htjeli potezom perabrisati manjine s političke scene, naš je odgovor krajnje demokratski, udružili smo se u koaliciju koja je dobra za manjine, ne

šteti većini i korisna je za državu. Mi ne napadamo druge i jedini smo koji se zalažemo za prava manjina. Ovakva koalicija nedostaje Srbiji, i mi ćemo biti politički faktor od kojeg će zavisiiti formiranje Vlade.« Ljajić je poručio da na ovim izborima glasači imaju četiri mogućnosti, prva je ne izići na izbore čime se omogućuje radikalskim političkim snagama da dođu na vlast, druga je glasovati za male stranke, a svaki takav glas je bačeni glas koji će se kasnije dodati onima koji će dobiti najviše glasova, a po mnogim predviđanjima to su radikali, treća mogućnost je glasovati za velike stranke a takav glas je iznevjeren glas jer se te velike stranke sjete manjina samo onda kad im treba njihov glas na izborima a onda ih zaborave. Zato, rekao je Ljajić, ne bacajte uludo glas, svaki glas je dragocjen. Pozivamo Vas da izidete u velikom broju i date glas za časnu i veliku pobjedu.«

IZNEVJERENA OBEĆANJA: Nenad Čanak je podsjetio na iznevjerena obećanja iz 2000. godine i rekao »Slomili smo Miloševića, ali ne i režim Slobodana Miloševića. Sramota je da danas u svijetu kad se kaže Srbin ljudi misle na Miloševića i Karadžića umjesto Tesle i Pupina, a kad se kaže Srпкиnja onda umjesto na Moniku Selež pomisle na Miru Marković.«

József Kasza je poručio građanima: »Ponosni smo što smo sudjelovali u rušenju režima gdje su masovne grobnice bile normalna stvar. Sudjelovali smo u tome jer smo željeli ostati ovdje i živjeti normalno.

Mi jesmo tolerantni ali ne možemo trpjeti da ostanu nekažnjeni oni koji su protjerivali druge i odgovorni su za masovne grobnice i uništenje života milijuna ljudi.«

Osnovne postavke koalicije, rekao je

S promocije u Dvorani sportova

Kasza, su međusobno uvažavanje i podržavanje jednih drugih jer nam je povijest zajednička, sadašnjost teška a budućnost nam je zajednička samo ako temeljne građanske vrijednosti poštujemo, ako imamo vjeru u sebe, vjeru u Boga, i vjeru u zajedničku budućnost. »Svi za jednog, jedan, za sve, moto je ove koalicije, kao što je to bilo i 5. listopada a to što su nas htjeli otpisati, ne damo se, jer želimo da naša mladež ostane ovdje, pored nas« poručio je Kasza. Na skupu su nastupili Vladimir Erdeg Meda, grupa Ethnokor i Zvonko Bogdan, koji je nakon što je otpjevao dobro poznate pjesme poručio svima »Glasujte za vaše ljude«.

József Kasza

Koalicija »Zajedno za toleranciju« u Tavankutu

Svaki je glas dragocjen

Piše: Jasminka Dulić

Na predizbornom skupu održanom 20. prosinca, dvije hrvatske stranke, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i Hrvatski narodni savez predstavili su Tavankučanima programsku orijentaciju koalicije »Zajedno za toleranciju« i kandidate hrvatske zajednice koji su na listi ove koalicije. Na skupu su govorili v. d. predsjednika DSHV-a i kandidat na listi *Petar Kuntić*, *Franjo Vujkov*, predsjednik HNS-a, *Josip Gabrić*, dopredsjednik DSHV-a, *Dujo Runje*, dopredsjednik HNS-a i kandidat na listi, *Jenő Maglai* predsjednik subotičke podružnice Saveza vojvođanskih Mađara i *Stipan Stipić*, zastupnik u parlamentu AP Vojvodine iz redova Lige socijaldemokrata Vojvodine.

U programu su sudjelovali i plesači HKPD »Matija Gubec« uz pratnju 12 tamburaša *Stipana Jaramazovića*, kako bi glasači lakše zapamtili za koju listu treba dati glas, kako je rekao *Nikola Perušić*, voditelj programa.

JEDINA OPCIJA: *Josip Gabrić* je žiteljima Tavankuta poručio da iako Republika Srbija ima veliki postotak građana pripadnika nacionalnih manjina, zastupnici u parlamentu nisu bili u stanju donijeti takav zakon koji bi garantirao da manjine izravno uđu u parlament. Neobično je važno u ovom trenutku, rekao je Gabrić, ako se

hoćemo održati, zauzeti svoje mjesto u republičkom parlamentu a ne prepustiti da drugi odlučuju umjesto nas. »Osam pomoćnika ministara dobila je srpska nacionalna manjina u Republici Hrvatskoj a mi ne možemo imati niti jedno osigurano mjesto u parlamentu. Ako ova koalicija pređe cenzus sigurno dobijamo jednog zastupnika, zato izidimo na izbore i glasujemo za koaliciju Zajedno za toleranciju, za našeg predstavnika u republičkom parlamentu«.

Franjo Vujkov, je rekao kako ćemo ove izbore zapamtiti po tome da smo bili zaboravljeni od strane većinskog naroda, i da su prava nacionalnih manjina bila ugrožena. Bojkot izbora, međutim, ne vodi ničemu, rekao je Vujkov, i mi moramo izići i pokazati da postojimo, pokazati to sebi i drugima, a to ćemo postići ukoliko budemo imali svog predstavnika u republičkom parlamentu. »Svi obećavaju kule i gradove sada, 'od sutra bolje' obećavaju oni koji su do jučer bili na vlasti, pa zašto onda to nisu i uradili. Labus je rekao da na njihovoj listi imaju i predstavnike nacionalnih manjina, ali mi znamo kakvi su to predstavnici, poput onih koji su bili posljednjih trinaest godina u vladajućim partijama. Jedina opcija za nas je ona koju nudi koalicija Zajedno za toleranciju. Postoji samo jedna lista – to je lista broj 12« po-

ručio je Vujkov.

USTAVOTVORNI PARLAMENT: *Jenő Maglai*, je istakao veliki značaj sljedećeg saziva republičkog parlamenta jer će taj parlament biti ustavotvoran a u novom Ustavu će se određivati osnovna ljudska prava pa tako i manjinska prava. »Ako naši predstavnici ne budu u parlamentu prava će biti samo onolika koliko je nužno i ništa više. Velike partije sa sjedištem u Beogradu nisu smogle snage promijeniti izborni zakon, a kad su izbori raspisani nisu smogle snage niti stupiti u koaliciju sa strankama nacionalnih manjina. Zato glasujte za svoje ljude a ne za one partije sa sjedištem u Beogradu koje sebe nazivaju demokratskim a ništa nisu učinili za prava manjina. Jedini pravi glas je glas za koaliciju koja predstavlja savez autohtonih stranaka nacionalnih manjina jer će one jedine na pravi način zastupati naše interese. Sva-ka od tih stranaka ponaosob ne može ući u parlament zbog previsokog cenzusa samo zajedno to možemo postići, poručio je Maglai.

Stipan Stipić, je poručio: »Naše najjače oružje je sada olovka, a bojkot ničemu ne koristi. Ova koalicija nije zbrda-zdola nastala već je ona nasljednica koalicije demokratskih partija iz 1997. godine. Neki naši koalicijski partneri su na putu k demokraciji zalutali, ali mi ipak trebamo izići na izbore i zaokružiti redni broj 12.«

»Oni koji su sijali rat, kaos i inflaciju obećavaju nam sada boljitak i zaposlenje«, rekao je *Dujo Runje*. »Njih ne treba niti imenovati, a mi ćemo u koaliciji Zajedno za toleranciju uspjeti ostvariti ono što nam zakon nije omogućio. Cenzus ćemo ostvariti jer to hoćemo i možemo. Nitko nas ne može bolje zastupati nego mi sami jer najbolje znamo što nam treba.«

ZAJEDNO U ISTOM SMJERU: *Petar Kuntić*, koji će ukoliko koalicija pređe cenzus od pet posto zastupati interese Hrvata u Srbiji, je rekao da kad smo prije tri i pol godine izlazili na izbore i glasovali, mislili smo da će biti bolje, da će se barem izborni zakon promijeniti i da će doći vrijeme kad ćemo birati svoje ljude kao što Srbi u Hrvatskoj biraju svoje zastupnike.

Franjo Vujkov, Petar Kuntić i Jenő Maglai

To se međutim nije dogodilo. »Predsjednik SVM-a József Kasza ponudio nam je da uđemo u koaliciju u kojoj i mi Hrvati sigurno dobivamo jednog zastupnika, ukoliko se pređe cenzus. Obje hrvatske stranke zajedno sada rade u istom smjeru, vrlo brzo smo sakupili 1200 potpisa što dokazuje da se i Hrvati žele uključiti u politički život i proces demokratizacije zemlje. Ne bi trebalo upasti u zabludu i povjerovati velikim strankama koje su rekle 'imate vi svoja nacionalna vijeća'. Treba znati da bez političke podrške vijeća ne mogu dobro funkcionirati. Zato vas molim da se ne odreknete svoje stranke i svog naroda. Broj 12 je naš broj« poručio je Kuntić i pozvao birače da iziđu na izbore, i da potaknu i svoje susjede i članove obitelji da daju svoj glas za hrvatske stranke koje se nalaze u koaliciji Zajedno za toleranciju. ■

Stipan Stipić, Petar Kuntić i Dujo Runje

Zajedničko priopćenje za javnost Hrvatskog akademskog društva i Inicijative mladeži

Suradnjom do rezultata

Približavanje konca godine uvijek je vrijeme za sumiranje rezultata i pravljenje planova za budućnost.

Pripadnici hrvatske zajednice počeli su uživati svoja zakonom stečena prava, a neizvjesnosti s kojima su se suočavali tijekom godine počinju splašnjavati otkako su dvije stranke, DSHV i HNS počele surađivati.

No, da bi start u novoj godini bio što bolji, mora se doći do krajnjeg rezultata, a to je da se zajedničkim nastupom kako Hrvata, tako i drugih manjina i ostalih demokratski usmjerenih snaga osigura predstavnik u Skupštini Srbije.

Da bi i na političkom polju nova godina bila uspješna, pozivamo sve pripadnike hrvatske zajednice da na izborima glasuju za koaliciju »Zajedno za toleranciju«, i da u što većoj mjeri pridonesu da se glas manjinskih nacija ne izgubi, već da se u Skupštini Srbije čuje i naša riječ.

**Potpredsjednik
Hrvatskog akademskog društva mr. sc. Zlatko Šram
Šef koordinacijskog tima
»Inicijative mladeži« Nikola Perušić**

Izbori – strah ili nada

Ne smije se zaboraviti prošlost

SONTA - Ovih dana nas s malih ekrana nasmiješeni likovi političara naprosto »bombardiraju« optimizmom i sigurnim receptima za bolje sutra. Svaki političar, svaka stranka, ili koalicija, imaju svoj recept, jedini ispravan. Razbacuju se plaćama, mirovinama, dječjim doplacima, kreditima, smo još ni jedan od njih nije nam objasnio kojim će sredstvima otvoriti tolika radna mjesta, kojim sredstvima će napuniti fondove, koja banka će na ovako nesigurno tržište plasirati sredstva u vidu kredita.

Sončani bi voljeli vidjeti bilo kojeg od ovih političara kako im objašnjavaju, njima koji su proizveli i prodali »državi« žito po jeftinoj cijeni, zašto plaćaju 30 dinara kruh, koji Beograđani, Novosađani, Subotičani ... plaćaju 22 dinara. Voljeli bi čuti opravdanje za zatvaranje šaltera Vojvođan -

ske banke, jedine koja pokriva ovo selo s 5.000 žitelja. Prosto je nevjerovatno da je šalter nerentabilan, što je suho objašnjenje bankara. A kako bi i bio rentabilan, kad se jedan službenik baškari u više od 100 kvadrata poslovnog prostora. Možda bi nam ti političari mogli i objasniti zbog čega Sončani moraju po dizel s regresiranom cijenom, koju su ratari dobili kao stimulaciju, ići u Bogojevo, Prigrevicu, Apatin ...

Bilo bi dobro da nam političari, posebno iz crveno-crne koalicije, objasne zbog čega su Sončani svojedobno plaćali telefonski priključak 950 DM, kada je Telekomova cijena trostruko niža, i gdje je završila razlika?

Boljitak nam obećavaju, usput blateći sve i svakog, najviše oni koji su Sončani - ma donijeli sve što se zbivalo devedesetih. Preživjeli smo strah, teror, besparicu, čeka -

nje u dugim redovima na besplatan kruh, restrikcije, pritiske svih vrsta. Neki su im podlegli, otišli zauvijek. Svi bismo to razdoblje htjeli što prije zaboraviti, no ne smijemo. Ne smijemo radi sebe i još više, radi budućnosti svoje djece.

Ne smijemo biti inertni i odustati od glasovanja. Ne zaboravimo da je naša budućnost u našim rukama. Neizlaskom na birališta, sami sebi oduzimamo pravo glasovanja. Neke druge snage, s nama stranim principima imaju jako discipliniran glasački stroj. Oni već sada zasigurno računaju s određenim brojem glasova. Neizlaskom na birališta samo će imati veći postotak glasova. Ne smijemo dozvoliti sebi luksuz da izađemo na glasovanje u onako malom postotku u kakvom smo se odazvali na predsjedničkim izborima. Ukoliko smo već sami sebe uvjerali kako je naše prošlo, pomislimo na to da imamo i djecu, pomislimo na to da njihovo tek dolazi.

Ivan Andrašić

Okrugli stol o političkoj reprezentaciji manjina i izboru nacionalnih vijeća

Nedovršen proces demokratizacije

Piše: Jasminka Dulić

Organizaciji Centra za multikulturalnost iz Novog Sada i pod pokroviteljstvom Fonda za otvoreno društvo održan je 20. prosinca Okrugli stol na temu »Politička reprezentacija manjina i pitanje izbora nacionalnih vijeća. Sudionici okruglog stola bili su predstavnici nacionalnih vijeća, nevladinih organizacija i stručnjaci iz ove oblasti.

Hrvatsko nacionalno vijeće predstavljali su *Lazo Vojnić Hajduk*, predsjednik Izvršnog odbora, *Tomislav Žigmanov*, član Izvršnog odbora, *Ladislav Suknović*, tajnik HNV-a i *Tatjana Melvinger*, članica HNV-a.

PITANJE CENZUSA: *Dušan Pavlović*, prvi uvodničar, iz Beograda, govorio je o europskim standardima i konvencijama, o načinu na koji se uređuje manjinsko pitanje u srednjoj i istočnoj Europi, o moralnom opravdanju koji potkrepljuje reprezentaciju manjina u parlamentu i problemima koji postoje u Srbiji kad je u pitanju zastupljenost manjina u parlamentu. Pavlović je rekao kako izborni sustav u kojem postoji jedna izborna jedinica i visoki cenzus, kao što je to u Srbiji, garantira da manjine ne mogu ući u parlament, te bi cenzus od 5 posto, koji važi za velike stranke, morao biti smanjen na 2 posto i to za manjine koje čine najmanje 0,5 posto ukupnog stanovništva. U Srbiji bi to konkretno značilo da bi sedam manjina imalo svoje zastupnike u parlamentu.

PROMJENA DISKURSA: *Dr. sc. Slaven Bačić*, odvjetnik iz Subotice, govorio je o poteškoćama funkcioniranja nacionalnih vijeća, kao i o njihovim dometima, te o političkoj reprezentaciji manjina u Srbiji. »Rat, čiji je cilj bio osvajanje teritorija i istovremeno etničko čišćenje, bio je kontekst u kojem je normativno sve bilo sjajno, a u praksi se događala etnička diskriminacija. Aktivno je rađeno na dijeljenju manjina, kako unutar sebe, tako i između sebe. Peti listopada je stvorio nadu da će se i u Srbiji neka pitanja početi rješavati, ali je ovaj proces ostao rudimentaran i nedovršen, ostala je velika pravna praznina«, rekao je Bačić. »Način izbora nacionalnih vijeća i politička reprezentacija u parlamentu u Srbiji su bitno manjkavi. Kad je u pitanju formiranje nacionalnih vijeća, problematičan je bio način izbora, gdje su članovi birani posredno, a drugi problem je samo funkcioniranje vijeća, gdje je osnovni problem da nisu jasno definirane nad-

ležnosti vijeća i nadležnosti izvršnih tijela. Osim toga, obvezno sudjelovanje vijeća u odlučivanju o kulturi, informiranju, obrazovanju i službenoj uporabi jezika u praksi se jedva sprovodi. Sudjelovanje vijeća u odlučivanju je prisutno jedino na razini pokrajine, dok u republičkom parlamentu manjine nisu konzultirane niti po jednom pitanju, a nedostatak stabilnih izvora prihoda rad nacionalnih vijeća ozbiljno dovodi u pitanje«, rekao je Bačić.

Bačić smatra da je to dio šire priče o onome što se nije učinilo, a očekivalo se da će biti učinjeno, a to je da propisi iz Miloševićevog doba budu pročišćeni. Manjinama bi morao biti garantiran ulazak u parlament, ali, smatra Bačić, da bi se došlo do promjena koje će to omogućiti »nužna je promjena političkog diskursa i napuštanje koncepta centralizirane države. Pri tome manjine ne trebaju dokazivati lojalnost, već upravo obrnuto, pozitivnom diskriminacijom treba učiniti da se manjine osjećaju ravnopravnima«, rekao je Bačić.

GLAS UPOZORENJA: *Alpár Losonc*, predsjednik Centra za multikulturalnost, je za »Hrvatsku riječ« rekao: »Ono što je ponukalo Centar da se pozabavi ovim pitanjem proizlazi iz strateškog opredjeljenja centra, koji se, od kad postoji, sustavno bavi manjinama, i ovo bavljenje se ne vezuje uz predstojeće izbore, jer kad je koncipirana ova sesija izbori još uopće nisu bili na pomolu. Ako smijem ovdje ocrtati neku vr-

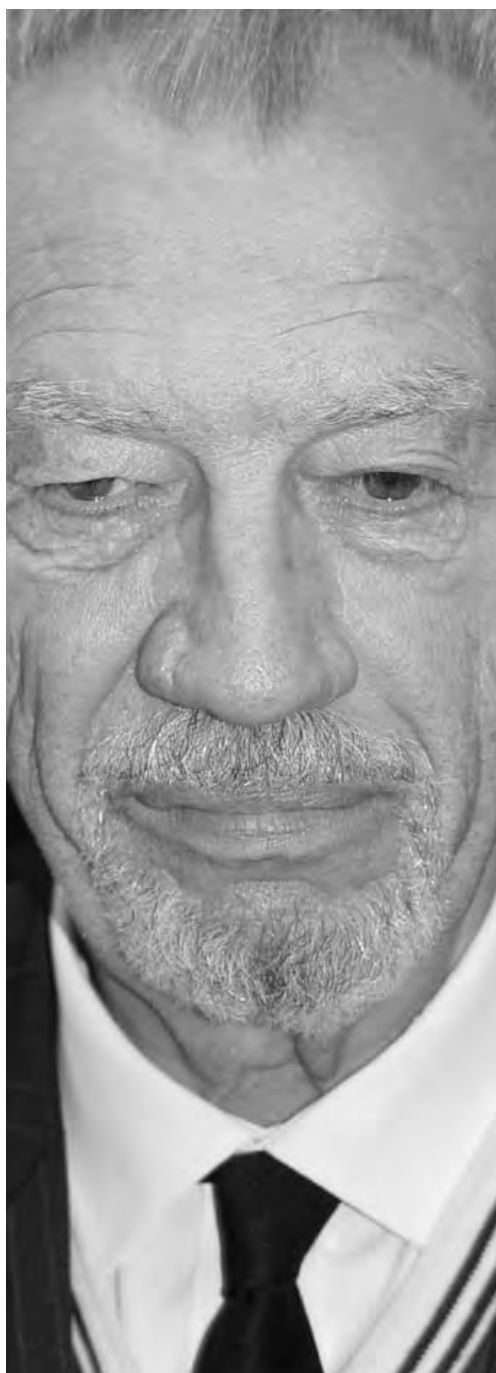
stu dijagnoze o srbijanskom javnome prostoru, onda se manjinsko pitanje zapravo razumijeva kao neka vrsta priveska sveukupnom prostoru polarizacije političkog prostora i raspodjele moći. Strašan je deficit principijelnog razumijevanja manjinskog pitanja i to objašnjava činjenicu da su političke elite samo s vremena na vrijeme zainteresirane za pitanje manjina i to u situacijama kada su im manjine potrebne. To je rezultat činjenice da postoji ovog trenutka suviše snažan kontinuitet između postojećeg stanja i predašnjeg stanja. Uzimajući u obzir što se događalo poslije političkog prevrata 2000. godine, to je ono što bode oči i što moramo uzeti u obzir. Stekao se dojam da su mjerodavne političke elite sklone rješavati manjinsku problematiku tek uz pritisak inozemstva, a moglo se registrirati kako jedan dosta veliki dio većinske elite bar implicitno misli kako će s napredovanjem reformi manjinsko pitanje otpasti samo od sebe. Ovu sesiju ja shvaćam kao neku vrstu upozorenja – neće manjinsko pitanje biti razriješeno, naprotiv, ono zahtijeva stalnu pažnju, jer postoje takve strukturalne manjine čija je pozicija iznova dinamikom društva stalno ugrožena. U Srbiji prednjači sklonost da se instrumentalizira manjinski problem, da se shvati olako i da se nedovoljno razumije kako bez rješavanja na odgovarajući način manjinske problematike nema Srbije kao dobro uređenog društva«, smatra Losonc.

Naco Zelić, sudac i diplomat u mirovini, predsjednik Društva za potporu bačkim Hrvatima

Nema razloga za pesimizam

Za neke stvari ne moraju uvijek postojati velika davanja ako nas je više, i s relativno malo novca se može dosta toga učiniti * Mislim da i sada kod nas ima htijenja da na mnogim područjima imamo vidnih rezultata i naši mladi ljudi se pojavljuju i ističu * Hrvatska elita nije uništena, bez obzira na sve izazove proteklih desetljeća

Razgovor vodila: Jasminka Dulić

Naco Zelić je jedan od najpoznatijih i najuglednijih Subotičana u Zagrebu. Niti jedna manifestacija u Zagrebu, a koja za sadržinu ima neku od tema vezanih za vojvođanske Hrvate, praktički nije zamisliva bez sudjelovanja Nace Zelića. Iz Subotice je u Zagreb od - selio 1973. godine, kao žrtva obračuna partije s tadašnjim »prolećarima«. Intervju za »Hrvatsku riječ« Naco Zelić je dao prilikom svog posljednjeg boravka u Subotici, kada je posjetio i sjedište ove ustanove.

HR: Kada i pod kojim uvjetima ste se iz Subotice odselili u Zagreb?

Otišao sam 1973. godine u ožujku s pozicije suca Okružnog suda u Subotici. Bio sam jedan od onih koji su u prvom valu razriješeni s dužnosti. Osim mene, to se dogodilo i Balintu Vujkovu i Ivi Stantiću. Ali, nije se na tome završilo, sličnu sudbinu su kasnije doživjeli i drugi. Ja tada jednostavno nisam mogao dobiti posao u Subotici. Išao sam od jednog mjesta do drugog, od »Fidelinke« do »Vojvodinaputa« i drugih tvrtki, i svi su bili za to da me prime, jer su me znali u većini tih tvrtki. Međutim, tadašnji Komitet, odnosno glavni čovjek iz Komiteta, a to je bio Stipan Kopilović, svima je rekao da se ne igraju s tim. I tako, nakon dva tri dana lijepih i obećavajućih razgovora, rekli su 'žao nam je' i tako se to završilo. Tada sam otišao za Zagreb.

HR: Koje je bilo obrazloženje za takav odnos prema Vama?

Bio sam razriješen dužnosti suca Okružnog suda kao »maspokovac«, kako se to tada govorilo, kao član Matice hrvatske. Osnovno je bilo to što smo mi radili u Subotici. To im je smetalo, što smo organizirali nekoliko akcija. To nisu bili samo Dužijanca i obnova Bunjevačkog prela, nego je to bilo organiziranje ukupnog društvenog života. Imali smo tada dosta veliku aktivnost u tavankutskom društvu »Matija Gubec«, pa je onda došlo »Bunjevačko kolo«, pa »Dužijan -

ca«, i uvijek je to bilo s velikim uspjehom. Od prve Dužijance 1968. imali smo jako veliki broj i sudionika i posjetitelja. Na prvom prelu bilo je preko dvije tisuće ljudi, samo u programu je sudjelovalo preko tri stotine ljudi, a to je imalo veliki odjek i jasno je da je to onda smetalo.

HR: Kako je došlo do te obnove?

Hrvatske škole su postojale do 1958. godine, u gradu smo imali četiri škole, te seoske u Tavankutu, Đurđinu i Žedniku. I u Gimnaziji su bili paralelni razredi s hrvatskim i sa srpskim nastavnim jezikom. List »Hrvatska riječ« je ukinut 1956. godine, a Kazalište još 1951. Godine 1956. bio je jedan val velikog obračuna: tada su ukinuta sva hrvatska društva, »Matija Gubec« je bio među posljednjim, kojem je jednostavno uzeto hrvatsko ime i onda je postalo Kulturno-umjetničko društvo. Isto je učinjeno i s Društvom u Somboru, i od tada, pa do devedesetih godina, nismo imali ništa što bi se zvalo hrvatsko. Sedamdesete godine je oživljeno, to je išlo postupno, nije to bilo samo kod nas, takva je bila klima oživljavanja i onda su oživjele neke aktivnosti i u Hrvatskoj i u Srbiji, pa smo i mi tako krenuli – najprije na folklornom planu. Organizirala se međunarodna smotra folklora 1966. godine u Zagrebu, pa su onda došli Đakovački vezovi i Vinkovačke jeseni, i onda smo se nekako i mi okuržili i obnovili 1968. godine Dužijancu. To je imalo jako veliki uspjeh i odjek kod ljudi i mislim da je bilo prihvaćeno u gradu ne samo od strane Hrvata. Jasno, mi smo u to vrijeme nastojali da kroz to govorimo prvenstveno o Hrvatima. Konceptija Dužijance je bila da mi kažemo nešto više, da to ne bude samo folklor, a ta povorka je bila osmišljena tako da smo oponašali na neki način onu proslavu 250. godišnjice dolaska bunjevačkih Hrvata iz 1936. godine. Mi smo onda kroz tu povorku u živim slikama ispričali jednu malu povijest bitisanja bunjevačkih Hrvata ovdje. Dakle, oni su prvo bili graničari, oni koji su čuvali ovaj kraj, bili su vojnici, onda smo kroz

razvoj nošnje u prvom dijelu povorke govorili o njihovom razvoju – materijalnom i duhovnom – jer kako se nošnja razvijala i bogatila, od najjednostavnijih nošnji vrlo brzo su stasali do tih bogatih nošnji, što znači da su za to morali imati i materijalnu i duhovnu podlogu, nadgradnju koja je slijedila kroz nove uvjete života. Mislim da smo u tome uspjeli – ljudi su prepoznali sebe i zato su bili tako ponosni i zadovoljni. To je danas možda pomalo i neshvatljivo. Mi smo te 1968. godine u povorci Dužijance imali oko 1.200 ljudi koji su spontano izašli u nošnjama, ne preko društava, nego samoinicijativno, direktno iz obitelji. Pojedine obitelji su jednostavno popunile cijelu sliku i to se danas ne može niti zamisliti.

HR: I to je trajalo do 1972. godine.

Kako biste opisali taj period nakon sloma »hrvatskoga proljeća«?

Slom »hrvatskog proljeća« odrazio se i ovdje kod nas, i to možda na još drastičniji način, budući da je jako veliki broj ljudi žigosan politikom koja je tada uslijedila. Nama su prišivali etikete s kojima mi, jasno, nismo imali nikakve veze, samo radi toga da bi cijelom našem nacionalnom korpusu dali jedan žig, kako bi ga obeshrabrili da se ne bi ponovno digao i opet nešto takvo organizirao. Dakle, ne pojedincu, jer nije tu bio interesantan pojedinac – Naco, Balint ili bilo tko drugi – nego je to bilo namijenjeno cijelom korpusu. To je trajalo tako sve do devedesetih godina. Taj period je, rekao bih, jedan od najgorih za Hrvate u ovom dijelu. Jer, ništa se nije moglo ni slučajno napraviti a da ima u pravom smislu značenje hrvatskog, sve do devedesetih godina kad je došlo do promjena.

HR: Kako ste se snašli u Zagrebu?

Imao sam sreću da ljudi nisu bili opterećeni time. Pomoglo mi je nekoliko ljudi, od kojih su neki, jasno, bili i oдавde. Međutim, ja nisam mogao ni u Zagrebu napredovati. Nisam ni pokušavao biti sudac. Radio sam u Ministarstvu zdravlja i socijalne skrbi i bio sam zadovoljan što sam došao do komada kruha i vremenom su me ljudi jako dobro prihvatili, ali napredovati nisam mogao, toga sam bio svjestan i nisam to dramatisirao. Vremenom sam se uključio i u društveni život, bio sam član društva »Šokadija«, volio sam taj oblik rada. Uvijek sam bio aktivan, od najranije mladosti, i onda mi je to nedostajalo, pa sam se uključivao, i to je išlo do devedesetih godina. A, onda kad je opet nastala kriza, osnovali smo Društvo vojvodanskih i podunavskih Hrvata, i to ne toliko radi nas tamo, već radi toga da pomognemo Hrvatima koji su ovdje bili ugroženi. Osobito se to odnosi na Srijemce, koji su masovno dolazili u Hrvatsku, bili proganjani i onda smo se mi organizirali da njima možemo bolje pomoći.

HR: Bili ste hrvatski konzul u Budimpešti...

Da, bio sam konzul-savjetnik u Hrvat-

skom veleposlanstvu u Budimpešti. To je jedno od prvih hrvatskih veleposlanstava koje je otvoreno na toj razini, jer i Mađarska je bila među prvima, porred Europske unije i Vatikana, koja je priznala Hrvatsku. Već u svibnju 1992. godine imenovan je veleposlanik, ja sam otišao 16. lipnja i bio sam među prvim ljudima koji su došli iza veleposlanika u Veleposlanstvo. Tu sam ostao četiri i pol godine. To je bio period kad je Hrvatska imala velikih problema, kad je jako puno prognanika iz Hrvatske bilo u Mađarskoj. Mađari su jako puno učinili da pomognu ljudima, tu su se iskazali i Hrvati koji žive u Mađarskoj, a mislim da se puno pomagalo i ljudima iz ovog kraja, jer mnogi su bili ugroženi, mnogi su bježali od vojske, mnogi su bili proganjani i onda smo mi pomagali tim ljudima. Ne samo da dobiju hrvatske isprave radi samih isprava, mislim da je to čak sporedna stvar, već da oni kroz to mogu rješavati neke druge, pa čak i socijalne probleme. Recimo, imali smo iz okolice Sombora ljude koji su godinama unazad išli u Austriju raditi poljoprivredne radove. Oni s »crvenim pasošem« nisu više mogli ići tamo, a ljudima je to bio život, jer su oni tamo zaradili nekoliko tisuća maraka za sezonu. Mi smo, eto, tim ljudima, Hrvatima, jasno, koji su ispunjavali uvjete, omogućili da s hrvatskom putovnicom mogu otići osigurati svojoj obitelji socijalnu egzistenciju koja je bila znatno ugrožena.

HR: Kakva su Vaša iskustva iz diplomatske službe?

U mirovini sam od 1996. godine. Mislim da smo mi kao pioniri puno toga učinili, da smo uspostavili dobre kontakte ne samo sa zemljom domaćinom, Mađarskom, gdje smo imali veliku naklonost i veliku podršku općenito. Neću zaboraviti premijera *Józsefa Antala* i ministra vanjskih poslova *Gézu Jeszenskog*, koji su na svaki način iskazivali svoju podršku, a mi smo i s drugim veleposlanstvima uspostavili jako do-

bre kontakte. Veleposlanik *dr. Aleksandar Šolc* je znao mađarski jezik i on se jako dobro uklopio. Osnovali smo i Klub mađarskih veleposlanika i konzula koji su govorili mađarski. Mi smo kroz to bili interesantni i mađarskim vlastima, jer oni su kroz taj klub dobili oko stotinjak diplomata koji govore mađarskim jezikom, od Amerike, Rusije, Kine i Hrvatske, pa su njihovi pojedini službenici, koji nisu govorili engleski, direktno komunicirali i njima je to jako dobro došlo, pa su na taj način provjeravali i neke svoje političke poteze. A i nama je to dobro došlo. Na primjer, kad su krenuli valovi izbjeglica iz Bosne i Hercegovine, kada su cijeli vlakovi dolazili, da bi oni stigli u, recimo, Belgiju, koja ih prima s osobnim iskaznicama, morali su proći još pet država. Da bismo im to osigurali, ja sam nazvao konzula Slovačke, Češke, Poljske... Mi smo to telefonski dogovorili i riješili problem za pet minuta. Mislim da je poseban odnos i da to naša hrvatska zajednica jako dobro pamti i to nam uvijek priznaju, kako smo bili povezani s njima i davali jednu veliku potporu, kao i oni nama, a i danas ta veza s Hrvatima u Mađarskoj jako dobro funkcionira.

HR: Predsjednik ste Društva za potporu bačkim Hrvatima. Kako to Društvo funkcionira?

Društvo vojvodanskih i podunavskih

Hrvata više se pretvara u jedan zavičajni klub. Međutim, mi smo osjetili da bismo trebali imati jedno društvo koje bi se okrenulo više Hrvatima u Bačkoj, jer smo povezani i organizirani, i bolje se poznajemo. Željeli smo osnovati zakladu, međutim, budući da nemamo imovine s kojom bismo to učinili, išli smo na to da osnujemo Društvo kojem je cilj potpora Hrvatima, prvenstveno na kulturnom planu, oko izdavanja knjiga, prezentacija novina, časopisa, izložbi. Društvo je osnovano prošle godine i mi smo imali nekoliko interesantnih projekata. Ja sam predsjednik Društva, budući sam najstariji pa mi je tako dopala ta čast. Imali smo prošle godine tri značajne priredbe, a uključili smo se i oko promocije »Hrvatske riječi« u Zagrebu, postavili smo knjigu *Vojislava Sekelja* »Uzmi dodaj« i »Bunjevački blues« *Tomi-slava Žigmanova* u Zagrebu, predstavili smo »Klasje naših ravni«. Mislim da je značajno da i hrvatska javnost sazna o onome što se u Bačkoj događa, jer ne trebamo se zatvarati, moramo biti otvoreni i trebamo tražiti podršku, a mislim da to i imamo. Za neke stvari ne moraju uvijek postojati velika davanja ako nas je više, i s relativno malo novca se može dosta toga učiniti. Nama se u udrugu uključilo nekoliko ljudi koji žive diljem svijeta – u SAD, Švicarskoj, Njemačkoj, Austriji – i spremni su svojim malim prilogom dati potporu. Planiramo kao prvu knjigu izdati jednu knjigu eseja i članaka pod naslovom »Kazališni zapisi« pokojnog profesora *Josipa Buljovčića*, koju je on već bio pripremio.

HR: Uspijevaju li se uvijek bački Hrvati integrirati u hrvatsko društvo?

Mislim da se u cjelini uspijevaju i integrirati i afirmirati. Imamo i među mladima jako afirmiranih ljudi koji su postigli uspjeh na stručnom, profesionalnom i kulturnom planu. Imamo istaknutog profesora *Šarčevića*, koji je bio rektor Riječkog sveučilišta i član brojnih međunarodnih strukovnih asocijacija. Bio je i hrvatski diplomat u najtežem vremenu, i veleposlanik u SAD, pa u Švicarskoj. Zatim imamo *Petra Šarčevića*, koji je redatelj u Hrvatskom narodnom kazalištu i ravnatelj Drame HNK. Od najmlađih tu je *Mrvoje Prčić* i mnogi drugi.

HR: Koliko je ljudi prošlo kroz Vašu kuću u Zagrebu, budući da ste mnogima pomagali u proteklih deset godina?

Puno. Za to da se nešto učini često ne treba ni puno novaca, ni puno velikih sposobnosti, nego treba samo htjeti, treba ono 'hoću'. Mislim da i sada kod nas ima htijenja da na mnogim područjima imamo vidljivih rezultata i naši mladi ljudi se pojavljuju i ističu. Mislim da je to ono pozitivno, što mene osobno raduje kad vidim da se pojavi neka knjiga, ili novina, kao što je »Hrvatska riječ«, pa dječja kazališna predstava koju smo imali. Sve su to događaji

koji su imali i imaju ne samo trenutno neki značaj, nego i svoju poruku i djeluju i dugoročno.

HR: Na ovim prostorima ljudi su više kritični i pesimistični?

Mislim da uopće nema razloga za pesimizam. Jasno je da trebamo raditi, jer bez rada nema ništa. Bački Hrvati su imali intelektualnu snagu, a mislim da je to bitno, jer bez inteligencije ne može postojati elita ni vodstvo. Ne može se bez toga, a i to je jedan razlog zašto smo se održali i zašto

*Slom »hrvatskog proljeća«
odrazio se i ovdje kod nas, i
to možda na još drastičniji
način, budući da je jako veliki
broj ljudi žigosan politikom
koja je tada uslijedila.*

*Nama su prišivali etikete s
kojima mi, jasno, nismo imali
nikakve veze, samo radi toga
da bi cijelom našem nacionalnom
korpusu dali jedan žig, kako bi ga obeshrabrili
da se ne bi ponovno digao i
opet nešto takvo organizirao.
Taj period je, rekao bih, jedan
od najgorih za Hrvate u
ovom dijelu.*

smo se bili u stanju oduprijeti tim raznim navalama koje su postojale. Jer, tamo gdje toga nije bilo, brže su pokleknuli i lakše su ih razbili.

HR: Kakav je Vaš savjet vojvodanskim Hrvatima?

Hrvatska elita nije uništena, bez obzira na sve izazove proteklih desetljeća. Pogledajte samo koliko članova ima Hrvatsko akademsko društvo. I nisu ni svi Hrvati intelektualci članovi HAD-a. Ali, nakon svega što se dogodilo, i pedeset i neke godine, pa poslije sedamdesetih godina, mi smo bili u stanju održati se i pokazati da postoji snaga koja može dati novi doprinos. To više nije samo književnost, već u svim oblastima i drugih znanosti – i tehnike i privrede i medicine. U svemu je puno toga napravljeno. Danas, zbog suvremenih mogućnosti komunikacije, nema razloga da pravimo razliku gdje je stvoreno nešto, je li to u matičnoj državi, ili u državi gdje bački Hrvati žive.

HR: Ima li Društvo kontakata sa srijemskim Hrvatima?

Da, preko Društva prognanih Hrvata iz

Srijema, Bačke i Banata, gdje je najviše Srijemaca, imamo dobru suradnju i kontakte.

HR: Koliko često dolazite u rodni grad?

Sada dosta često. Deset godina nisam dolazio, od 1991. do 2001. godine nisam bio, ali sada dolazim. Osjećam se ovdje doma, ima puno ljudi koje želim vidjeti, imamo puno toga zajedničkog, imam ovdje brata, sestru i obiteljskih veza i prijatelja s kojima sam surađivao i surađujem.

HR: Knjige koje ste objavili?

Kad je riječ o tim knjigama, tu sam bio više urednik nego pisac. Napisao sam nešto o tom povijesnom dijelu o Društvu, dao sam jedan izbor onoga što je napisano o Društvu »Matija Gubec« i o našim slikarima i slamarkama. Pokušao sam da se ne uplićem previše, jer nisam stručan, ali mislim da smo kroz taj izbor tekstova, posvjedočili kako je veliki broj istaknutih ljudi imao interesa za tu djelatnost i aktivnost »Matije Gupca« i da je dao prosudbe o tome da je to vrijedno.

A drugo, sačuvana je građa koja svjedoči o toj aktivnosti, napisi o Društvu, koloniji, fotografski materijal, ono što je bilo potrebno da ostane, dakle, jedno svjedočanstvo o Društvu. To Društvo je imalo veliku ulogu. Govorili smo maloprije da nije bilo hrvatskih društava, pa ni to nije bilo hrvatsko društvo, ali smo mi kroz to društvo mogli djelovati, pa smo se tamo našli i okupljali i mislim da smo kroz to probudili neki interes i samosvijest, pa su se ljudi lakše opredijelili i za neke druge aktivnosti. Mi smo kroz taj rad u »Matiji Gupcu«, pa kasnije kroz Dužijancu, došli do toga da smo na osnivanju »Bunjevačkog kola«, koje je osnovano kao Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo, imali preko 350 ljudi na osnivačkoj skupštini. To je upravo nevjerojatno da se može skupiti toliko ljudi na takvom skupu. Imam jednu hrestomatiju u pripremi. Naslov je »Pisana riječ u Bačkoj«, a cilj je bio posvjedočiti kroz tu knjigu i kroz taj izbor da hrvatska riječ živi na ovom prostoru u tom obliku preko 300 godina i mi smo kroz uvod i izbor prikazali 57 pisaca, a kroz njihova djela smo pokušali reći da kad govorimo o hrvatskoj riječi, to nije samo ono što je pisano hrvatskim književnim jezikom, već da je tu i ono što je pisano na našem dijalektu, i na jeziku koji su stari pisci zvali ilirski, bosanski, dalmatinski, i tako dalje, pa jasno i bunjevački i šokački. Ta je knjiga dobro došla i pružila bi mogućnost ljudima koji nisu vidjeli i nisu imali prilike upoznati te stare pisce, da vide u jednom nizu taj redoslijed i kontinuitet, počevši od *Mihajla Radnića*, do *Bračuljevića* i *Vilova*... Mi smo prikazali njihove naslovnice, njih oko 250, i dijelove tekstova tih starih pisaca. Oni nemaju neku posebnu književnu vrijednost, ali je potrebno pokazati kako su ti ljudi pisali.

Sa sjednice Skupštine Vojvodine

Ombudsman dobio zamjenike

ma zaštite građanskih prava.

Za zamjenika ombudsmana za zaštitu prava nacionalnih manjina izabran je *Zoltán Gabor*, odvjetnik iz Novog Sada, diplomirani pravnik, koji je tijekom svoje karijere obavljao poslove suca, predsjednika Općinskog suda u Temerinu, suca Suda

udruženog rada, te zamjenika javnog pravobranitelja Vojvodine.

Za zamjenike ombudsmana izabrani su također i *Števan Arambašić*, pravnik, predsjednik Općinskog suda u Vrbasu, te *Dra-gomir Sekulić*, također pravnik, dugogodišnji odvjetnik iz Novog Sada, a trenutno direktor za pravne poslove u novosadskom Informativnom centru »Apolo«.

»Ovo je zakonska obveza ombudsmana – da u predviđenom roku predloži svoje zamjenike, mada još uvijek nisam predložio svih pet, kaže za »Hrvatsku riječ« mr. Petar Teofilović. Sam izbor ova tri zamjenika na žalost ne znači i da će ured sada početi raditi, jer još uvijek nisu riješeni problemi oko prostorija. Prvenstveni razlo-

zi odlaganja početka rada, dakle, jesu tehničke prirode. Mi se nadamo da će se oni u najskorije vrijeme riješiti, jer se na tome već dugo radi. Na žalost, ne zna se neki točan datum kada će ured definitivno proraditi. Imajući u vidu sve nastupajuće praznike, sumnjam da će to biti prije početka godine.«

Građani se, međutim, već obraćaju ombudsmanu i već ima zahtjeva da se pojedini slučajevi uzmu u razmatranje, iako kancelarija službeno još ne prima nikakve zahtjeve. »Ti predmeti će svakako biti obrađeni, s njima će biti postupano onako kako to zakon nalaže. A ja vjerujem da će nakon početka rada biti znatno više predmeta«, kaže Teofilović.

Tribina o ustavnom položaju manjina

Neophodnost državne rekonstitucije Srbije

U novosadskom hotelu »Vojvodina« 12. je prosinca održana vrlo uspješna panel-diskusija pod radnim naslovom »Ustavni položaj manjina«, u organizaciji Centra za multikulturalnost iz Novog Sada i beogradskog ureda jedne od najaktivnijih njemačkih nevladinih organizacija Fondacije »Heinrich Böll«. U ime Fondacije govorio je moderator panela *Milan Podunavac*, a ostali uvodničari bili su: *Alpár Losoncz*, direktor Centra za multikulturalnost iz Novog Sada, *Tomislav Žigmanov* iz Fonda za otvoreno društvo, *Svetozar Čiplić*, sudac Ustavnog suda Srbije i *Ilija Vujačić* s Fakulteta političkih nauka iz Beograda.

Čini se da se kvaliteta ovoga panela sastoji u tome što su na njemu zadovoljena oba uvjeta koja se moraju ispuniti da bi se za neku diskusiju moglo reći kako je uspješna: prvi je u promatranju i tematiziranju određenih problema iz različitih perspektiva – pravne, sociološke, kulturološke, filozofske, povijesne i politološke i drugih, koje se sastoje u ravnopravnoj participaciji »slušačelja«, odnosno aktivnom i ravnopravnom sudjelovanju gotovo svih prisutnih u dijalogu.

DISKONTINUITET: Ukazano je na tri ključna momenta rekonstitucije Republike Srbije, koja su zapravo izraz širokog konsenzusa uspostavljenog neposredno nakon petolistopadskih promjena. Taj konsenzus je počivao na uvjerenju da državni aparat treba biti zasnovan na principu transparentnosti i diskontinuiteta s prethodnim političkim režimom. Ipak, do toliko očekivanog diskontinuiteta nije došlo u prihvatljivoj mjeri, te se može reći da običajna i plemenska svijest još uvijek ima dominantan položaj u odnosu na »neprikosnovenost« institucija i ustava. Pitanje ustava se stoga pokazuje kao ključni moment moderniza-

cijskih procesa, koji se ne može odvijati samo na deklarativnoj razini, ukoliko iz njega ne stoji nedvosmislena politička volja, kao oličenje svijesti većinskog naroda o nužnosti drugačijeg konstituiranja odnosa većina-manjina, koja će neprestano imati u vidu strukturalnu nejednakost manjina i negativnu europsku tradiciju, u kojoj se pokazalo da je privilegirani status većine dugo važio kao neupitna, samorazumljiva konstanta u političkim, pravnim i ustavnim državnim projektima. Ono što Europa na osnovu toga želi naučiti sadržano se u uvidu da je strukturalna nejednakost u odnosu većina-manjina prečesto bila generator sukoba i da jezgro europskog identiteta zapravo predstavlja jedna nenaučena lekcija čijim rezultatom nikako ne bismo smjeli da budemo zadovoljni.

Naglašeno je da je situacija u Jugoistočnoj Europi, pa i u našim državnim prilikama, još složenija, jer je kompleks pitanja, vezan za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava dodatno opterećen: a) neriješenim pitanjem političke reprezentacije manjina, odnosno ustavno-pravnim implikacijama manjinskih identiteta oličenim u izboru Nacionalnih savjeta i njihovim kompetencijama, b) pitanjem cenzusa, tj. proporcionalne zastupljenosti manjina na svim nivoima odlučivanja, c) prirodom tradiranih kolektivnih identiteta, d) dubokom političkom podijeljenošću Srbije i nedostatkom općeg konsenzusa o potrebi redefiniranja državne politike prema manjinama, e) ponovnom pojavom simulantskog i diletantskog izvješćivanja državnih organa o manjinama, f) još uvijek opstojećim oblicima neposredne i posredne diskriminacije pripadnika manjinskih zajednica, g) činjenicom da ni manjine nisu monolitnog karaktera, već su u sebi heterogene strukture.

Bilo je riječi i o radu Ustavne komisije, koja je raspuštena zajedno s raspuštanjem republičkog parlamenta, za čije prijedloge je konstatiran iskorak u odnosu na važeći Ustav, kako u pogledu broja prava, koja se garantiraju pripadnicima manjinskih zajednica, tako i u njihovom sadržaju.

IZMIJENJENI PRISTUP: Smisao prvog koraka koji se ispostavlja kao značajan u procesu revizije, sastoji se u neophodnosti zajedničkih aktivnosti pripadnika većinske s pripadnicima manjinskih zajednica na polju definiranja ustavnih prava manjina. Drugi korak, u kome bi se nakon donošenja Ustava trebala ogledati nova strategija odnosa većinske i manjinskih zajednica, zapravo ukazuje na izmjenu političke percepcije, jer se umjesto dosadašnje politike za manjine (i ustaljenog paternalističkog pristupa u kom se manjinama nešto »daje«), usvaja princip političkog donošenja odluka zajedno s manjinama. Na taj način je moguće osigurati neophodnu političku integraciju i podjednaku zastupljenost takozvanog »ustavnog patriotizma«, odnosno određene vrste lojalnosti Ustavu, kao posljedici općeg uvjerenja da on zastupa interese svih građana.

Principi »jednake izvornosti« svih građana, široke participacije, kao osnovnog elementa demokracije, supsidijarnosti, liberalnosti i dobrovoljnosti u stvaranju autonomija su poznati standardi u pristupu pitanjima vezanim za manjinske zajednice. Pa ipak, ukoliko bi se moglo govoriti o ključcima nakon neke diskusije, onda bi oni u ovom slučaju išli u pravcu pesimističkih ili umjereno optimističkih prognoza o realnim kapacitetima Srbije u vezi s političkom voljom za njihovim provođenjem.

Predstavljamo vijećnike Hrvatskog nacionalnog vijeća

Potrebni su novac, hrabrost i odlučnost

Jedan od bitnih problema u radu HNV-a je to što još uvijek ne raspolaže redovnim financijskim sredstvima (Tatjana Melvinger) * Da ima više hrabrosti, da ima više odlučnosti, mislim da bi Nacionalno vijeće moglo više toga učiniti (Zdenko Đaković) * Bit će neophodno vrlo brzo detektirati propuste u radu Vijeća i pronaći načine za njihovo trajno otklanjanje (Zoran Vojnić Tunić) Poznavatelji prilika nisu ni očekivali da Vijeće neće oboljeti od djечјih bolesti (Josip Ivanković)

Priredila: Jasminka Dulić

TATJANA MELVINGER: Rođena je 1973. godine u Novom Sadu, živi u Petrovaradinu. Osnovnu školu je završila u Petrovaradinu, a gimnaziju i Pravni fakultet u Novom Sadu. Radi u Pokrajinskom tajništvu za propise, upravu i nacionalne manjine, kao stručni suradnik u Sektoru za propise. Članica je DSHV-a od osnutka i članica HNV-a kao kandidat sa 100 potpi-sa.

»Mislim da je jedan od bitnih problema u radu HNV-a (uostalom to je problem i svih drugih manjinskih vijeća) to što još uvijek ne raspolaže redovnim financijskim sredstvima, te je onemogućeno da adekvatno odgovori svim postavljenim zadacima. Govoreći kao stanovnik Petrovaradina – nekada većinski naseljenog hrvatskim stanovništvom, a danas stanovništvom kod kojeg su još uvijek prisutni strahovi iz svih poznatih razloga, žive skrivajući se iza vlastitog nacionalnog identiteta, u neznanju da i postoji HNV. Naravno, ne vršeći pritisak, potrebno je da se hrvatsko stanovništvo upozna s ciljevima i zadacima Vijeća, kao i da se organiziranjem tribina i seminara objasni stanovništvu što znači manjinska samouprava, koja su im prava zagarantirana zakonom i propisima. Ali, prvi koraci u tom smjeru su već poduzeti. Naime, prije par tjedana održana je osnivačka skupština Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Jelačić«, na kojoj je bilo prisutno preko stotinu ljudi s izrazitom voljom da se konačno okupe i započnu s realiziranjem kulturno-umjetničkih i drugih

programa i zadaća. Tjednik »Hrvatska riječ« smatram kao nešto najznačajnije što se desilo u oblasti informiranja poslije listopada 2000. godine. Mislim da treba nastaviti, te preći na druge medije i omogućiti da se program Radio Subotice koji omogućuje informiranje na hrvatskom jeziku, čuje i na širem prostoru, a ne samo u okolici Subotice, jer postoji također veliki broj hrvatskog stanovništva koji bi željeli slušati, a žive u Somboru, Slankamenu, Petrovaradinu itd.

U samom radu HNV-a zamjeram to što, ako kao predstavnici nacionalne manjine u društvenom sustavu SCG želimo imati pravo glasa prilikom donošenja odluka, odnosno protiv principa odlučivanja samo od strane onih koji predstavljaju većinu (većinsko odlučivanje), taj princip usvajamo u radu Vijeća, te se sve odluke donose prostim preglasavanjem od strane onih koji su se u danom trenutku nalazili na listi koja je dobila većinu u Vijeću, a ostali vijećnici se nalaze tu samo formalno, a praktički kao da i ne postoje, bez mogućnosti su aktivnog sudjelovanja u radu HNV-a. Smatram da se odluke trebaju donositi konsenzusom, usuglašavanjem različitih stavova, a da bi se to postiglo trebali bi se prevladati konflikti iz prošlosti. Neposredni izbori za nacionalna vijeća predstavljali bi bolje rješenje od posrednih – putem skupštine elektora. Mislim da je internet stranica HNV-a izuzetno dobro urađena.«

ZDENKO ĐAKOVIĆ: Rođen je 1951. godine u Srijemskoj Mitrovici. Završio je elektrotehničku školu i nakon toga specijalizaciju za automatizaciju za kompjutorsko upravljanje procesom proizvodnje. Zaposlen u tvornici papira i celuloze »Matroz«, kao inženjer za mjerno-regulacijsku tehniku. Bio je 12 godina član recitatorskog studija »Kaliopa« u Srijemskoj Mitrovici, u župi stalno pastoralni suradnik, u biskupiji Đakovačko-srijemskoj u proteklih pet godina, koliko je trajala biskupijska sinoda, njen član. Predsjednik je Hrvatskog-kulturnog centra »Srijem«, koji je formiran 1991. godine. Društvo nastavlja tradiciju društava koja su bila ugušena nakon Drugog svjetskog rata, kada je u Srijemskoj Mitrovici bilo četiri-pet hrvatskih društva. Oženjen je, jedan mu je sin svećenik, a kćerka je studentica.

»Moram priznati da sam očekivao više od Hrvatskog nacionalnog vijeća. Ali je sa svim moguće da, pošto je sada prvi puta formirano nacionalno vijeće u Srbiji i Crnoj Gori, kad se dobro razmisli i ne može se previše očekivati od tog prvog sastava dok ne prođe nekoliko godina i dok sama država ne bude uistinu uvela neki način demokratizacije i prava nacionalnih manjina, koja uistinu postoje na papiru, ali ne uvijek i u praksi. Evo, vidimo na izborima, da se nacionalne manjine nisu udružile u koalicije teško bi prošle taj cenzus od pet posto, jer je to praktično nemoguće, i sve dok se ne stvore liste za nacionalne manjine teško je očekivati da mi nešto možemo u tom smislu uraditi.

Glede Hrvatskog nacionalnog vijeća ja-

ko mi je teško što postoji razjedinjenost između dvije struje i to se ne bi smjelo događati. Mislim da je naše nacionalno vijeće u odnosu na druga nacionalna vijeća u drugim državama, za sada zaista minorno i nadam se da ćemo u nekom novom sazivu, ili kad vrijeme malo prođe, ozbiljnije raditi. Ako usporedimo na primjer Srbe u Hrvatskoj, čije nacionalno vijeće ima i veliku političku težinu i kulturnu težinu, mi nismo došli do te razine da možemo na tim poljima nešto ozbiljnije učiniti. Mi se i dalje držimo toga da mi trebamo biti neki savjetodavni organ u svezi s nekim problemima. To je rezultat rada u nacionalnom vijeću. Da ima više hrabrosti, da ima više odlučnosti, mislim da bi nacionalno vijeće moglo više toga učiniti i u sadašnjim uvjetima. Ne ubrajam sebe u one hrabre i od-

važne, ubrajam sebe u tu ekipu koja je sad u Vijeću i mislim da bi svi mi mogli nešto više uraditi. Pretpostavljam da će se nešto događati kad se završe izbori u Srbiji, da ne bismo remetili »mir i tišinu« svega toga. Mi smo se u Srijemu par puta sastajali i tu su polovični rezultati. Nismo baš sigurni kojim putem i što mi možemo učiniti i ta sredstva koja nam je Vlada Republike Hrvatske dodijelila su prilično mala, pa se ne može previše raditi. Kad usporedimo što Srbi u Hrvatskoj rade, oni su vrlo, da kažemo, u pozitivnom smislu agresivni, njihovo Vijeće je daleko ispred nas. S druge strane, bojim se da mi nemamo previše hrabrosti da iskoristimo naša prava.«

ZORAN VOJNIC TUNIĆ: Rođen je 1973. godine u Subotici. Završio je srednju strojarску školu i student je na Teološko-katehetskom institutu u Subotici. Član je HNS-a, osnivač je mladeži HNS-a i njen prvi predsjednik. Osnivač je i predsjednik Hrvatskog informatičkog centra. Tajnik je Foruma hrvatskih institucija i organizacija u Vojvodini. Osnivač je i zamjenik šefa koordinacijskog tima »Inicijativa mladeži«. Zaposlen je u Skupštini općine Subotica i radi kao urednik službene internet prezentacije. Oženjen je i otac dvoje djece. Član je Vijeća i predsjednik E-vlade.

»Prije svega bih čestitao svim čitateljima

Zoran Vojnić Tunić

»Hrvatske riječi« božićne blagdanе i Novu 2004. godinu, uz iskrenu želju da im se svi snovi u njoj i ostvare. Isto tako bih čestitao i svim pripadnicima hrvatske zajednice u SCG, kao i svim vijećnicima i elektorima prvu godišnjicu osnutka Hrvatskog nacionalnog vijeća (15. prosinca 2002. godine). Ujedno bih iskoristio prigodu i pozvao naše građane da u što većem broju izađu na izbore 28. prosinca 2003. godine i svojim glasom omoguće da putem liste br. 12. »Zajedno za toleranciju«, na kojoj se nalaze obje hrvatske stranke, prekinu višegodišnju apstinenciju hrvatskih zastupnika u republičkom parlamentu.

Pozdravljam i uređivačku politiku »Hrvatske riječi«, koja se opredijelila da od broja 42. predstavi sve članove Hrvatskog nacionalnog vijeća i time omogućiti široj javnosti uvid u rad i funkcioniranje HNV-a. Do sada su se mogli pročitati razni komentari i viđenja jednog dijela vijećnika, koja se mogu staviti u široku lepezu koja

počinje s time da HNV uopće ne radi, do komentara da je u ovim uvjetima urađen i postignut maksimum. Moje osobno viđenje dosadašnjeg rada HNV-a se u toj lepezi nalazi na sredini. Bilo je propusta u određenim oblastima, a isto tako je u određenim oblastima postignut uspjeh. HNV će u sljedećem periodu morati pratiti određene nove trendove u pogledu države u kojoj živimo i u povodu »tektonskih« gibanja u hrvatskoj zajednici na prostorima SCG. Isto tako će biti neophodno vrlo brzo provesti analizu, detektirati propuste i pronaći module za njihovo trajno otklanjanje u radu Vijeća. Kao predsjednik E-vlade moram istaći kako smo od samog početka imali jasan cilj, da su se uradile konkretne stvari, prije svega mislim na transparentan prikaz funkcioniranja HNV-a putem službenog portala (www.hnv.org.yu), iako od samog početka kod određenog broja vijećnika postoji odbojnost i neprihvatanje E-vlade kao neizostavnog tijela Vijeća. Tu bih podsjetio da je Hrvatsko nacionalno vijeće prvo nacionalno vijeće u SCG koje je kroz svoj statut uvrstilo kao zasebno tijelo, sa svim svojim posebnostima i E-vladu, što se kasnije koristilo kao uzor i kod drugih nacionalnih vijeća prilikom formiranja i izrade statuta. E-vlada HNV-a je trenutačno u fazi izrade prijedloga strategije informatizacije hrvatske zajednice u SCG i ovaj proces će potrajati još šest mjeseci. Paralelno s izradom prijedloga strategije E-vlada će i dalje ostati na fonu razvoja službenog portala, koji bi svakako trebao pored informativnog ponuditi i druge oblike djelovanja i tako biti na korist ne samo HNV-u nego i cijeloj zajednici.

I za kraj bih samo htio istaći da je HNV jedinstvena prilika da se Hrvati s ovih prostora konačno okrenu k jednom novom pravcu, novom načinu razmišljanja, organiziranja, djelovanja i življenja, jer bi nas i najmanja greška vratila ne samo na početak, nego i stavila u situaciju dezorijentiranosti, a to bi u ovom trenutku, bojim se, bilo i više nego pogubno za našu zajednicu.«

JOSIP IVANKOVIĆ: Rođen je 1957. godine u Žedniku. Diplomirani je agro-ekonomist. U »Agrokombinatu« je radio deset godina. Od 1989. godine se zapošljava u »Aurometalu«, gdje obavlja dužnost glavnog direktora do 1996. godine. Sada je privatni poduzetnik. Oženjen, otac četvoro djece. Aktivan je u radu Mjesne zajednice Aleksandrovo, član i predsjedavajući Savjeta za proračun i financije u Skupštini općine. Odbornik je u Skupštini općine, član Upravnog odbora Matice hrvatske, član Glavnog odbora »Pučke kasine 1878« i član Vijeća Instituta »Ivan Antunović«. Osnivač je Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i vijećnik u Hrvatskom nacionalnom vijeću.

»Hrvatskim nacionalnim vijećem bavio sam se i 1992. godine u DSHV-u. Pošto je to stopirano 1995. godine, predsjedavao sam inicijativi za osnivanje HNV-a zajedno s dvadesetak intelektualaca. Zbog ove

aktivnosti lokalni moćnici su koncem 1995. objavili kako sam »pokrao milijune maraka i tajnim kanalima prenio u Hrvatsku« (između redova, kupovao oružje Hrvatima). Zbog ove klevete po odluci Vrhovnog suda Srbije šteta se morala nadoknaditi i ispraviti kleveta.

Zar je formiranje dva nacionalna Vijeća zaista bilo u interesu Hrvata? Jedino sam ja član oba nacionalna vijeća. Da je većina članova prihvatila članstvo u oba vijeća, ona bi automatski prerasla u jedno.

U radu postojećeg HNV-a mnogo je više problema nego rezultata. Na elektorskoj skupštini, održanoj prije godinu, dana lista A nije mogla prihvatiti da u izbornoj komisiji, koja pored ostalog prebrojava listiće tajnog glasovanja, bude i jedan član liste B. Zapisnik s konstitutivne sjednice se falsificira i poslije upozorenja ne želi ispraviti. Po prijedlogu Izvršnog odbora HNV-a, Vijeće se temelji na forumu hrvatskih institucija i organizacija i Katoličkoj crkvi. Po mom znanju Forum je nepostojeća, neregistrirana institucija, a Katolička crkva nije nikoga delegirala da u njeno ime sudjeluje u radu Vijeća. Većina u Vijeću, koja je odgovorna za njegov rad, nije spremna prihvatiti različito mišljenje niti o tome raspravljati. Stavovi utvrđeni izvan Vijeća u neformalnim centrima moći ne mogu se ni za dlaku promijeniti. Tko različito misli, ili diskutira, mora biti udaljen iz rada i odlučivanja u Vijeću.

Josip Ivanković

Poznavatelji prilika u hrvatskom korpusu nisu ništa novo saznali. Oni poznaju situaciju, poznaju vijećnike, znaju njihove namjere i njihove mogućnosti. Nisu ni očekivali da Vijeće neće oboljeti od dječjih bolesti.

Radom na sjednicama Vijeća s puno uvažavanja, razumijevanja i tolerancije, moguće je prevladati blokadu rada Vijeća. U slučaju da to iz više pokušaja ne uspije, zakon predviđa mogućnost sazivanja nove elektorske skupštine i izbor novih članova Vijeća.

Hvale vrijedna je odluka da dvije hrvatske stranke nastupaju zajedno na parlamentarnim izborima 28. prosinca. Ne mogu, a ne zapaziti prilično veliki rizik da cenzus od 5 posto ne bude prijeđen. U tom slučaju glasovima Hrvata biramo u parlament radikale i one koje ne želimo, što je svakako loše.«

U povodu Božića

Otkad i otkud 25. prosinac

Piše: Antun Kolarević

Na Božić, 25. prosinca, kršćani se sjećaju rođenja Isusa Krista i slave Boga »koji posla svoga Sina, rođena od žene«. (Gal 4,4). Dan Isusovog rođenja, kao ni mnogih drugih ljudi staroga vijeka, nije poznat. Stoga je 25. prosinac samo dan kada se slavi Isusovo rođenje.

Prema najstarijim podacima (3. vijek), Božić se slavio u proljeće. Ako je prvi dan stvaranja svijeta bio na dan proljetne ravnodnevnice 25. III, kako su tada neki mislili, onda četvrti dan, 28. III, kada je stvoreno sunce, treba slaviti Kristovo rođenje, jer je on »Sunce Pravde« (Mal 3,20; Vlg 4,2). Negdje se Isusovo rođenje slavilo zajedno s poklonom tri kralja, Isusovim krštenjem u Jordanu i sa svadbom u Kani, kao blagdan Bogojavljenja.

Prema starim spisima u Rimu se 336. i 354. godine Isusovo rođenje slavilo 25. XII ne kao historijski dan njegovog rođenja, već kao liturgijski dan. Zašto 25. XII?

KULT BOGA SUNCA: Poganski Rim osvajanjem svijeta uzimao je i prisvajao što mu se sviđelo. Pa i kult boga sunca iz raznih religija: Mitru, indoiransko božanstvo sunca i svjetlosti, Apolona, grčkog boga svjetla i sunca. I sirijski i egipatski kult Sunca imao je udjela u rimskim svečanostima. Grčki bog Helij u Rimu je prozvan Sol invictus.

»Rođenje nepobjedivog Sunca« – »Natalis Solis Invicti« slavilo se 25. XII. Car Aurelijan (270.-275.) sagradio mu je 270. g. hram, a 275. proglasio je 25. XII državnim blagdanom. Pokušao je odobrovati vojnike, izraziti štovatelje ovog božanstva. Nije uspio, srušili su ga te iste godine.

Nakon Milanskog edikta 313. godine kršćanstvo se naglo počelo širiti. Novi kršćani nisu odmah zaboravili, niti se odrekli svojih dotadašnjih običaja i navika, pa ni dugogodišnjeg kulta sunca. Rimska Crkva, držeći se Isusovih riječi »Ja sam svjetlo svijeta« (Iv 8,12), počela je 25. XII. slaviti Kristovo rođenje. Jer je On »Sunce koje nas je pohodilo s visine« (Lk 1,78) i »Svjetlo koje rasvjetljuje pogane« (Lk

2,32). I kao što je svjetlost i toplina vidljivog sunca, izvor ovozemnog života, tako je Isus Krist davatelj vječnog života.

I Židovski blagdan Hanuke, Posvećenje hrama, slavio se i slavi 25. dana mjeseca Kisleva (studen/prosinac), a obilježavao se paljenjem svjetla. Na taj je dan i Isus bio u hramu: »Tada se slavila svetkovina Posvećenja hrama. Bila je zima« (Iv 10,22). Tijekom IV. i početkom V. stoljeća 25. XII. prihvaćen je kako na Zapadu tako i na Istoku: u Antiohiji 375, Aleksanriji 430. godine kao dan Isusovog rođenja.

ULOGA OPATA DIONIZIJA: Godinu Isusovog rođenja, koju i danas stavljamo kao datum, unio je u kalendar opat Dionizije Mali (470-550). On je na zahtjev pape

njoj uskladile godine vladanja pojedinih vladara i protekla zbivanja, ustanovila su se i pogrešna datiranja. Opatu Dioniziju promaklo je nekoliko godina, što on za svog vremena nije mogao ustanoviti. No, on nije unio nultu godinu za Isusovo rođenje, pa se i godina u kojoj se rodio računa »prije Krista«.

U Bibliji koja ima priložen komentar, teološkim spisima i enciklopedijama stoji da se Isus rodio 6. ili 7. godine »prije nove ere«.

»Isus se rodio u dane kralja Heroda«, čitamo u Evanđelju (Lk 1,5). Saznavši da se rodio »novi kralj«, naredio je »da se u Betlehemu i njegovoj okolici poubijaju sva muška djeca od dvije godine pa naniže, prema vremenu za koje se pomno raspitao u magâ« (Mt 2,1-16).

Herod je vladao od 37. do 4. godine stare ere. Prema tome, Isus se rodio godinu i po, ako ne i dvije, prije Herodove smrti, tvrde poznatitelji Sv. pisma i povijesti.

Znao je Dionizije sve što piše u evanđelju. Znao je i da je Ivan Krstitelj počeo propovijedati »petnaeste godine cara Tiberija« (14-37); i da je »Isusu kad je nastupio bilo oko 30 godina« (Lk 3,1.23). On je od toga pošao, ali nije istraživao godinu Isusovog rođenja, već kada treba slaviti Uskrs. A to je ovisilo – koliko je dugo Isus javno djelovao i kada je umro. Da li uoči Pashe 8. IV. 30. godine, što je prihvatljivije, ili 33. kada je Pasha bila 4. I.V, za koju se, izgleda, Dionizije odlučio i prema njoj zaključio godinu rođenja.

ZVIJEZDA ISUSOVA: O »zvijezdi Isusovoj« i svjetlu koje se javilo, kada se Isus rodio, postoje razna tumačenja. Da li je ta »zvijezda repatica«, komet Halley-a Edmond (1656.-1742.), koji se povremeno može vidjeti, ili je to neka druga svjetlost? Astronom i matematičar Johannes Kepler (1571.-1630.) izračunao je da su se 7. g. prije nove ere Jupiter i Saturn našli u sazviježđu Ribe u istoj ravni sa Zemljom i Suncem (konjunkcija) pa su izgledali kao jedna sjajna zvijezda.

Ivana I (523.-526.) uskladio rimski i alexandrijski način određivanja kada treba slaviti Uskrs.

Po njegovom računu Isus se rodio 25. XII. 753. godine od osnutka grada Rima. To je prva godina »prije Krista«. A slijedeća, 754. godina, prva je godina od rođenja, odnosno od Utjelovljenja Kristova (25. III.), i prva godina »poslije Krista«.

Ova, »kršćanska era« ili »nova era«, postepeno je prihvaćena. Kada su se prema

Koncem XX. st. i Michael R. Molnar tvrdi da je zvijezda iz Matejevog evanđelja svjetlost koja je nastala kad su se Jupiter, Saturn, Sunce i Mjesec našli u istom pravcu prema Zemlji u sazviježđu Ovna. A to da je bilo 7. IV 6. godine prije nove ere, kako je zabilježeno na jednom od rimskih novčića. Istraživač Mark Kidger tvrdi da je ta zvijezda bila supernova koja se javila krajem ožujka i početkom travnja 5. godine prije nove ere.

Ovakva i slična astrološka tumačenja ako se i čine vjerojatna, da li su točna? Ako su magi vidjeli takvu svjetlu zvijezdu, kako da je nije vidio narod u Jeruzalemu?

Zviježdano nebo za ljude dalekog Istoka bio je izvor mnogih saznanja i predviđanja. Pojedine zvijezde predstavljale su kraljeve određenog područja, a njihov položaj s drugim zvijezdama nagoviještalo buduće događaje. U XX. stoljeću pronađeni su dokumenti iz antičke astrološke škole u Siparu u Babilonu. Oni detaljno prikazuju konjunkciju Jupitera i Saturna u 7. g. prije nove ere, čitali smo u novinama osamdesetih godina prošlog stoljeća.

Da li su takva tumačenja samo bespotrebna opterećivanja evandeoskog teksta? Kako su magi s Istoka zaključili da su »vidjeli zvijezdu novorođenog židovskog kralja, te su došli pokloniti mu se« (Mt 2,2), ne znamo. Ali znamo da se Bog pojavljuje i kao Prosvjetljenje. Ako je Bog pastire podstaknuo neobičnim svjetlom koje za druge ništa nije značilo, prosvjetlio je i vodio mudre ljude dalekog Istoka do Isusa. I »Šimun potaknut od Duha Svetoga dođe u hram upravo kad su nosili Isusa...« (Lk 2,27). I na Jordanu iznad Krista pojavilo se Svjetlo – Duh Božji koji druge prosvjetljuje.

PREPLITANJE RELIGIJA: Kolikogod su tadašnje kulture bile različite i udaljene, nisu bile posve zatvorene cjeline. Mudri pojedinci iz drugih sredina poznavali su neke zapise i svete spise drugih naroda. Zanimalo ih je što drugi znaju, vjeruju, očekuju...

U drevnim religijama ima dosta sličnih pojava i učenja. Postoje sličnosti koje su iz jedne religije prešle u drugu, a neke sličnosti ukazuju na zajednički izvor.

Poneko predbacuje kršćanima kako je Marija s Isusom na rukama plagijat. Jer i egipatska boginja Izida drži boga Horusa na grudima, a sunce joj na glavi između dva roga. Ponegdje se spominje i djevičansko začeće i rođenje. A Hinduizam govori o deset avatara, Božjih dolazaka na svijet... Razumljive su sličnosti između pojedinih drevnih i velikih religija. Svaka religija govori o jednom ili o više bogova, drugom svijetu, čovjekovoj grešnosti, spasenju.

Religija je više, a jedan je Bog – Stvoritelj svih ljudi. On želi da se svi ljudi spase. Njegovo iskonsko obećanje o dolasku Spasitelja na svijet sačuvano je u narodu koji je štovao jednog Boga. To je obećanje po prorocima ponavljao i dopunio gdje će, po kome, kada i kako će doći Spasitelj.

Ta su proročanstva usmenim prenošenjem dopirala do raznih ljudi i krajeva. Došla su i do štovatelja više bogova. Oni su ih tumačili na svoj način: kako su se već dogodila nekom bliskom ili daljem srodniku glavnog božanstva, a ne da će se tek dogoditi.

Rođenje sina Božjeg i spasitelja

Misli o Božiću

Piše: Paul Katančić Džopa

Bog je te hladne prosinačke večeri iznenadio sve nas. Doduše, svijet ga nije niti očekivao, osim njegova naroda, koji je već dugo čekao: da se nebo otvori i Bog siđe na zemlju da izmijeni njihovu patnju i zamijeni je nečim boljim.

No, narod iako je očekivao Boga nije se nadao da će se on pojaviti kao dijete u jaslama. Bilo je to u vrijeme izrabljivanja, koje bi se moglo usporediti s ovim današnjim, da oni koji imaju, ti imaju sve više, dok oni koji nemaju, ti nemaju ništa. Židovi su dugo i strpljivo čekali na oslobođitelja koji će slomiti nadmoć Rima. Tražili su agresivnog borca i dinamičnog vođu. A Bog im je poslao djetesce.

NERAZUMIJEVANJE: I kasnije ga nisu mogli shvatiti kad su mislili da je Božje kraljevstvo već na pomolu, jer on ih je zbunio čudnim izjavama kao: »Moje kraljevstvo nije od ovoga svijeta.« Isusova riječ bila je očigledna, no nije je htio koristiti u »političke« svrhe kako su to oni željeli. Jer, Isus nam je na zemlju došao radi svojih, vječnih i duhovnih ciljeva, a ne da ljudima onoga vremena pruži privremena i olakotna rješenja. Baš zato ga onovremeni puk i nije mogao u potpunosti razumjeti. Bili su oduševljeni kad je, čudesno tisuće ljudi nahranio, ali kad je govorio o vjeri kao kruhu života, postali su za čas gluhi. Divili su mu se i kad je očistio gubavca, no njihova zainteresiranost je znatno opala kad je od puka tražio nutarnje čišćenje duša kroz pokajanje. Puk je htio vanjsku i površnu pomoć, bolji život i više materijalnih dobara, dok im je Isus nudio samo nutarnje oslobođenje. Što mi tražimo od Isusa u ovo Božićno vrijeme?

SPASITELJ: Neki gledaju Božić kroz povećanje mogućnosti za zaradu. Drugi opet traže poticaje za svjetski mir, dok bi treći htjeli da Isus ukloni siromaštvo, te da

otjera nepravdu zauvijek iz svih društvenih struktura. Inače bi opet htjeli nekog čudesnog psihologa (što je danas u velikoj modi) koji će im dati trajni duševni mir. No, i ova zadnja potraga je uzaludna, jer se traži samo surogat i šminka. Mnogi od nas žele da se svijet i puk dotjera izvana, zaboravljaju

jući pritom na trulež iznutra. Htjeli bismo da Bog ukloni očigledne posljedice, bez da zaviri u njihove uzročnike. Želimo, dakle: mir, blagostanje, izobilje...dok zanemarujemo putove koji k tomu vode. Tražimo rješenja izvana, u bližoj i daljnjoj okolici, dok nam Bog nudi unutrašnja i daleko bliža i bolja rješenja. Anđel (Gabriel) nije rekao: »Danas vam se rodio čarobnjak ili ekonomist koji će ukloniti siromaštvo.«

Niti je rekao: »Vama je došao vrhunski sociolog koji će vam stvoriti društvenu pravdu.« I baš zato je anđel (Gabriel) ponudio bolje i radikalnije rješenje: »Danas se rodio Spasitelj sviju nas.« Što bi u ovom kontekstu značio Spasitelj? Čovjek se, na primjer, utapa, pa naiđe drugi, dobar plivač, koji ne pita utopljenika: je li on dobar ili zao, bogat ili siromašan, kojoj vjeri pripada, koliko je školovan...On bez oklijevanja skače u vodu da spasi utopljenika. To je Spasitelj. Na isti način je i Isus zaronio u ovaj svijet da nas spasi onakove kakovi jesmo, očekujući od nas da prihvatimo njegovu pomoć, pa makar i s nevjericom. Isus je kroz svoje zemaljsko otjelotvorenje i smrt na križu uzeo na se zla koja vladaju u srcima ljudi. Uzeo je našu: zlobu, sebičnost, škrtost, ogorčenost, malodušnost... I sve je to sazeo u svoju spasonosnu ljubav prema bližnjemu svom, to jest, ovozemaljskom puku. Ne znamo kako je to učinio, no znamo da je to ipak učinio.

SAMOŽRTVOVANJE: Svatko od nas, koji istinski klekne na Polnoćki, ili na Božićnoj misi, te u mislima rekapitulira svoj život, uvjerit će se da je to tako. Sjećate li se, dragi čitatelji, legendarnog ratnika iz grčke povijesti, koji je kad je stajao sam na uskom mjestu nasuprot neprijateljske vojske, kad su na nj koplja bacali, on je rukama hotimice usmjeravao što više kopalja na vlastito tijelo, te tako zatvorio neprijatelju prolaz dosta dugo tako da je njegova vojska njegovom pomoći dobila bitku. Dao je vlastiti život za pobjedu. Isus nam također pruža svoje ruke, te naše grijehe usmjerava prema sebi. Sila grijeha je tim činom slomljena i pobjeda je izvojevana. Ona je naša. Isus se rodio i na zemlju sišao da nam bude Spasitelj, i mi zato moramo tražiti baš Spasitelja, jer ako njega ne nađemo, nećemo ništa drugo naći, do životne pustoši.

Manjinska prava između regulative i prakse

Republika zaostaje za Pokrajinom

Iako su tijekom protekle godine napravljeni značajni pomaci u pojedinim segmentima u sferi zaštite manjinskih prava, onim što je urađeno na razini Republike ne može se biti previše zadovoljan. Zakonski temelji nekih djelotvornih odluka i poteza, kao što je na primjer formiranje nacionalnih vijeća, ili realiziranje nekih posebnih prava, kakvo je uvođenje nastave na materinskom jeziku u hrvatskoj zajednici, proizlaze iz zakona koji su donijeti na razini državne zajednice.

Republika, međutim, u svojem zakonodavstvu kasni s mnogim propisima i zakonima, pa i s onima koji se tiču prava nacionalnih manjina, ocjenjuje *István Ispánovics*, zastupnik u republičkom parlamentu, član komisije za izradu republičkog ustava, i istodobno član zakonodavnog odbora i odbora za pravosuđe u tom parlamentu.

VIJEĆA – NAJVAŽNIJI KORAK: Nedvojbeno krucijalnu novinu glede položaja manjina u našoj zemlji predstavlja osnivanje nacionalnih vijeća, što je učinjeno na temelju Zakona o zaštiti nacionalnih i etničkih zajednica, usvojenog u saveznom parlamentu. To je svakako velika stvar, stav je koji se može čuti na mnogim stranama, ali je sam čin osnivanja jedino što se uradilo na tom planu. Stvarno funkcioniranje tih vijeća već mjesecima je gotovo blokirano zbog činjenice da Republika u svom proračunu nije predvidjela sredstva za to,

Srbijanski parlament

te se taj važan korak ka stvaranju manjinskih samouprava može tumačiti i kao pravna floskula. Bilo je inicijativa da se pred Skupštinu izađe sa zahtjevom da se sredstva ipak pronađu u postojećem proračunu, ali se takvi zahtjevi nikad nisu realizirali. Izvjesnu pomoć u tome pružila je Pokrajina Vojvodina za manjine na svom teritoriju, te su sva nacionalna vijeća u Vojvodini

dobila oko 300 tisuća dinara, a s tim se ponešto moglo i učiniti. No, ipak je u krajnjoj liniji to nedovoljno za njihovo normalno funkcioniranje.

I neka druga prava koja su u ingerenciji pokrajinskog parlamenta i Vlade u ovoj godini postala su znatno operativnija, a tu se mogu ubrojiti uporaba jezika i pisma manjinskih naroda koji žive u Vojvodini, te ustanovljenje do sada nepostojeće institucije ombudsmana. Vojvodina je u tome prava u čitavoj zajednici SCG izabravši osobu koja će zastupati i braniti ljudska, i u tome posebno manjinska prava. Proteklog tjedna izabrani su i pomoćnici ombudsmana, i uskoro bi ova institucija trebala početi s radom. To također nije urađeno na republičkom nivou, iako je zakon o ombudsmanu odavno pripremljen, ali ga Skupština još nije usvojila. Još uvijek se, naime, čeka njegovo stavljanje »na dnevni red«.

I ZAKON O UPORABI JEZIKA »NA ČEKANJU«: U Republičkoj skupštini je također gotovo dvije godine stajao prijedlog za izmjenu Zakona o službenoj uporabi jezika i pisma, posebno u sudskom i upravnom postupku, podnjet od strane Pokrajinske skupštine. Također skoro istovjetan prijedlog podnijela je najveća manjinska partija – SVM. No, ni to nikada nije stiglo na dnevni red.

Republika bi uz to trebala početi primjenjivati prava iz Povelje o zaštiti prava nacionalnih manjina, usvojene u saveznom parlamentu, jer ona je temelj prema kojem će se kreirati drugi, republički propisi iz te oblasti. U tome narodne zastupnike čeka velik posao.

IZBORNI ZAKON RAK-RANA: Posebnu priču o zakonskom ambijentu u kojem se realiziraju manjinska prava u Srbiji čini izborni zakon, čiji su nedostaci sada došli do punog izražaja. Njegove manjkavosti poznate su već odavno, i već predugo se govori o neophodnosti mijenjanja pojedinih odredaba, i potrebi da se on uskladi s Ustavnom poveljom. U Posebnoj povelji o zaštiti prava manjina jasno piše da nacionalne manjine imaju pravo na razmjern broj mjesta u svim parlamentima – od saveznog, preko republičkog do pokrajinskog.

Svi politički lideri su se listom suglasili o neophodnosti izmjene toga zakona, prije svega u pogledu smanjenja cenzusa, odnosno brisanja toga cenzusa za manjine. Ipak, takva inicijativa nikad konkretno nije pokrenuta. S druge strane, ni samo brisanje cenzusa ne bi bilo dovoljno za eliminiranje diskriminirajućeg startnog položaja manjina u izbornoj trci, te je u mnogim demo-

kratskim društvima primijenjen princip dvostrukog biranja, čime se osigurava automatski ulazak predstavnika manjina u parlament. To je urađeno u Hrvatskoj, Sloveniji i još nekim zemljama, gdje manjine glasaju dva puta – jednom kao i svi građani te zemlje, a zatim na posebnoj listi biraju svoje predstavnike, i to razmjerno broju pripadnika svoje zajednice. »To bi svakako bio najbolji mehanizam i kod nas – osigurati mjesto u parlamentu za sve manjine prema njihovom broju, pri čemu oni sami predlažu i biraju kandidate po vlastitom nahođenju«, kaže Ispánovics.

Europski parlament

Takav izborni mehanizam je dosta teško izraditi, i za to je potrebno vrijeme, te se za ove »iznenadne« izbore i nije mogao pripremiti. No, ako se zna da problem već predugo postoji, i da nikakvih inicijativa na tom planu nije bilo, onda nema mnogo opravdanja za ovaj nedemokratski pristup izbornoj matematici.

Nešto drugo se, međutim, ipak, moglo učiniti – taj previsoki cenzus se mogao jednostavno izbrisati iz zakona. Trebalo je izbaciti samo jednu rečenicu, ali očito da za to nije bilo političke volje.

Srbija je kao potpisnica mnogih europskih konvencija u obvezi primjenjivati njihove odredbe i poštivati pravne standarde koji važe u Europi. Nju (Srbiju) posebno obvezuje činjenica da želi postati dio Europske unije, što također podrazumijeva usklađivanje vlastitog zakonodavstva s europskim, u čemu se vrlo veliki dio odnosi upravo na pitanja položaja manjina, i ljudskih prava uopće.

»Srbija je doista u ogromnom zaostatku, i vjerojatno će desetak godina morati fabricirati zakone kako bi ih uskladila s propisima EU, ako želimo ući u ovu Uniju. A zbog tog ogromnog zaostatka sve je praktično hitno. Svaki zakon koji dođe u Republičku skupštinu ima oznaku »hitno«, ali ja mislim da bi se ipak moralo naći vremena i više pažnje posvetiti zakonodavstvu koje se tiče prava nacionalnih manjina«, napominje Ispánovics.

V. Laloš

Lazar Baraković, novi dopredsjednik Skupštine općine Subotica

Čekaju nas teški zadaci

Nakon smjene *Bele Tonkovića*, u petak 19. prosinca na prijedlog Demokratske stranke Hrvata u Vojvodini izabran je novi dopredsjednik SO Subotica *Lazar Baraković*, koji će ovu funkciju obavljati do raspisivanja lokalnih izbora sljedeće godine.

Lazar Baraković je dugogodišnji član DSHV-a i ugledni privatni poduzetnik. Poduzeće koje je utemeljio trenutno ima 17 uposlenih i uspješno radi od 1993. godine. Poduzeće se bavi proizvodnjom i trgovinom poljoprivrednih strojeva i rezervnih dijelova. Odbornik *Martin Bačić* je, obrazlažući prijedlog, istaknuo da je Baraković, osim što je veoma uspješan poduzetnik, dobitnik Oktobarske nagrade grada Subotice i Prvomajske nagrade.

Za izbor Barakovića glasovalo je 40 odbornika. Nakon izbora Baraković je za »Hrvatsku riječ« rekao: »Do sada sam radio više različitih poslova i trudio sam se uvijek da radim najbolje što mogu. I na novoj funkciji dopredsjednika zalagat ću

se i raditi najbolje što mogu, dakako zajedno sa suradnicima. Osobno smatram da bih najviše mogao doprinijeti u oblasti gospodarstva jer sam cio život u tome proveo.«

Na pitanje što očekuje na novom radnom mjestu Baraković je rekao: »Mislim da će biti teško, jer je cjelokupna situacija u zemlji zabrinjavajuća, ali i do sada su mi dopadali teški zadaci i radio sam u teškim situacijama koje sam nekad sam prihvaćao a nekad ih nisam mogao izbjeći. Žao mi je da je do mog izbora došlo pod ovakvim uvjetima, ali smatram da nije dobro biti krut i rigidan u svojim stavovima, jer to dovodi do sukoba koji imaju veoma štetne posljedice, prije svega za vlastiti narod. U politici je nužno biti fleksibilan«, kaže je Baraković.

Na pitanje što misli o tome što je najvažnije za hrvatski narod u Srbiji, Baraković je rekao da su trenutno to parlamentarni izbori i poručio: »Za hrvatski narod u Republici Srbiji trenutno je najvažnije izaći na izbore i opredijeliti se

za koaliciju »Zajedno za toleranciju-Čanak-Kasza-Ljajić«, jer je to jedina opcija koja će omogućiti da se i naš glas čuje u republičkom parlamentu. Zato poručujem, izađite na izbore i zaokružite broj 12 na izbornoj listi.«

J. D.

Sa sjednice Skupštine Općine Subotica

Začetak regionalne televizije

Skupština općine Subotica na svojoj posljednjoj sjednici prihvatila je prijedlog Izvršnog odbora o ulaganju četiri milijuna dinara u lokalnu televiziju »Yu eco«, koji su preusmjereni iz pokrajinskog proračuna kao inicijalna sredstva za osnivanje regionalnog TV centra. Subotica bi tako zajedno s Općinom Bačka Topola, kroz manjinski udio u ovoj TV kući, dobila svoj televizijski medij, što bi na neki način razriješilo višegodišnji problem nepostojanja tzv. općinske televizije.

Odbornici opozicije, pa čak i dio odbornika Demokratske stranke, koja je u načelu stala iza ovog ugovora, oštro su napali odluku da se novac da jednoj privatnoj TV kući, bez provjere njenog boniteta, i pri tom uz pristanak na manjinsko vlasništvo. Primjedbe su se odnosile i na nepostojanje pravnog okvira za ovakvu odluku, jer je, prema riječima odbornika *Mirka Bajića*, najprije trebalo oformiti javno poduzeće koje bi zatim formiralo upravni odbor, koji bi dalje odlučivao o ovom poslovnom odnosu. Odluka je ipak usvojena s velikom većinom odborničkih glasova.

Promocija »Hrcka«

U subotu, 27. prosinca održat će se svečano predstavljanje prvog broja časopisa za najmlađe »Hrcko«, prvog i jedinog časopisa za djecu na hrvatskom jeziku na ovim prostorima. »Hrvatska riječ« ovim putem poziva sve mališane, njihove učitelje i roditelje, kao i sve prijatelje »Hrvatske riječi«, da prisustvuju ovom događaju, značajnom ne samo za djecu, već i za cijelu hrvatsku zajednicu.

Promocija će se održati u Plavoj vijećnici Gradske kuće, s početkom u 11 sati.

Čestitka subotičkog gradonačelnika

»U povodu Božića i Nove godine svim građanima Subotice u pućuje m želju da predstojeće blagdan provedemo u miru, zajedništvu i radosti. Vjerujem kako ćemo svi skupa

naći snage da u sljedećoj 2004. godini uložimo još više napora u razvijanje našeg grada, prigradskih naselja, svih postojećih ustanova i institucija, a posebno tolerancije i suživota kojim se ponosimo.

Želim da nova godina donese mnogo radosti i uspjeha svim žiteljima Subotice«.

Predsjednik SO Subotica
Géza Kucsera

VIJESTI

Otvorena filijala HVB banke

U četvrtak je, na dvogodišnjicu uspješnog poslovanja u Srbiji, u Subotici otvorena filijala austrijske HVB banke. Smještena je u poslovnoj zgradi Kompanije »Fresh & Co« i poslije Beograda, Novog Sada, Zemuna četvrta je po redu u Srbiji. Filijala HVB banke u Subotici ponudit će privredi i građanima investicione kredite, odnosno pozajmice građanima, kao i kombinaciju štednje i kredita. Od iduće godine bit će dostupni stambeni krediti, kao i pozajmice u kešu u visini od 3.500 eura. Od 1. siječnja HVB banka uvest će i takozvane »paket račune« za građane i sve vrste plaćanja preko interneta.

Natječaj za IV. Festival bunjevački pisama

Glazbeni odjel HKC »Bunjevačko kolo« raspisao je natječaj za skladbe koje će biti izvedene na IV. Festivalu bunjevački pisama. Natječaj je otvoren od 29. veljače 2004. godine, a zainteresirani za detaljnije informacije mogu se obratiti u »Bunjevačko kolo«, Preradovićeve 4 ili na telefon 555-589.

Ponovno Javna kuhinja

»Javna kuhinja« subotičkog Crvenog križa ponovo je počela s radom. Donatori su austrijski i njemački Crveni križ. Pripremanje hrane i distribuciju u vrijednosti mjesečno oko 200.000 dinara, financirat će lokalna samouprava. »Javna kuhinja«

radit će do kraja travnja, iduće godine. U kuhinji Osnovne škole »Majšanski put« dnevno će se pripremiti 613 kuhanih obroka, a hrana će se distribuirati u mjesne zajednice Bajmok, Stari i Novi Žednik, Čantavir, Mali Bajmok, Mali Radanovac i Željezničko naselje. Popis korisnika Javne kuhinje pripremio je Općinski Centar za socijalni rad.

Večer španjolske glazbe

U čitaonici Gradske biblioteke 17. prosinca održana je večer španjolske glazbe u izvođenju komornog zbora »Bach« iz fra-

njevačke crkve. Na programu su bila djela *Tomás Luis de Victoria*, *Francisco Guerrero*, *Ferran Sorsa* i drugih.

Na sjednici Upravnog odbora NIU »Hrvatska riječ«

Usvojen plan i program rada za sljedeću godinu

Na svojoj trećoj sjednici u novom sastavu Upravni odbor NIU »Hrvatska riječ« usvojio je plan i program rada Ustanove za 2004. godinu, kojim je predviđeno izdavanje 52 broja tjednika, te izdavanje onolikog broja dječjeg podlistka za koliko se u međuvremenu osiguraju dodatna sredstva od osnivača. Planom i programom rada predviđeno je i pokretanje periodike za znanost, kulturu i umjetnost, a u oblasti naklade tijekom sljedeće godine kani se izdavanje pet knjiga vođanskih hrvatskih autora.

Na sjednici je usvojen i poslovnik o radu Upravnog odbora, a za zamjenicu predsjednika UO »Hrvatske riječi« izabrana je Dušica Dulić.

Na zahtjev gledatelja i mnogih hrvatskih udruga

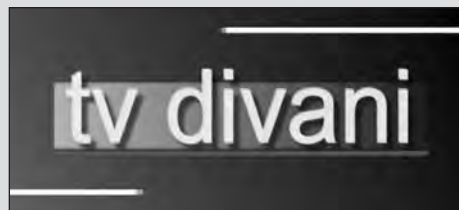
Korijeni ponovno subotom

TV emisija HTV-a namijenjena Hrvatima u dijaspori »Korijeni« ponovno će se emitirati svake druge subote na HTV 2, i to od 16 sati, umjesto dosadašnjeg termina ponedjeljkom u 16,30. Vodstvo HTV-a odlučilo se prihvatiti mnogobrojne zahtjeve gledatelja, saborskog Pododbora za manjine, Hrvatske matice iseljenika, Hrvatskog nacionalnog vijeća iz SCG, te hrvatskih udruga iz Austrije, Mađarske, Crne Gore i Makedonije, da se emitiranje ove veoma gledane emisije vrati na subotu, kao što je bilo godinama unazad, sve dok prije nekoliko mjeseci termin nije premješten na ponedjeljak. Prva emisija u novom terminu na programu je 3. siječnja 2004. godine.

Novi TV divani

TV divani emitiraju se u nedjelju 28. prosinca na drugom programu Televizije Novi Sad s početkom u 18.30.

Iz sadržaja emisije: proslava pet godina postojanja Uredništva na hrvatskom jeziku

ku Radio Subotice, svečanost u povodu 125. godina postojanja »Pučke kasine 1878«, nekoliko božićnih koncerata, itd.

Na Papinskoj teološkoj akademiji u Krakovu

Odobrena doktorska radnja Andrije Kopilovića

U petak 19. prosinca 2003. godine novoformirana Komisija za ocjenu prikladnosti kandidata i doktorske radnje preč. lic. th. *Andrije Kopilovića* našla je da je doktorska radnja imenovanog kandidata na temu: »Crkva Kristova u službi naroda – Kardinal Kuharić svjedok Crkve XX. stoljeća« prihvatljiva i određen je način daljeg postupka do obrane.

Jubilej Uredništva Radio Subotice na hrvatskom jeziku

Pet godina postojanja

SUBOTICA - U petak je, 19. prosinca najmlađa redakcija subotičkog Radija, ona na hrvatskom jeziku, jedina takve vrsti na ovim prostorima, proslavila mali ali iznimno značajni jubilej - pet godina postojanja. Tom prigodom se v. d. urednice *Ivana Petrekanić* zahvalila na brojnim čestitkama te kolegama iz »sestrinskih i starijih redakcija«, onima na mađarskom i srpskom jeziku na pomoći i suradnji tijekom spomenutih proteklih pet godina od osnutka. Potom je tehničko osoblje darivalo urednicu cvijećem, a ona je predala riječ najprije prvom čovjeku Upravnog odbora Radio-Subotice, *Lászlu Józsi*, a potom direktoru Radija, *Antalu Biacsiu*, koji je čestitao jubilej svim uposlenima i suradnicima redakcije na hrvatskom jeziku, te darivao Ivanu, inače najmlađu urednicu programa u subotičkom Radiju, vrijednim knjigama iz domena žur-

nalistike. Potom je riječ dobio drugi urednik redakcije na hrvatskom jeziku, *Kalman Kuntić* (prvi je bio *Tomislav Žigmanov*), a onda i vrijedni i neumorni pregatelj u svim kulturnim djelatnostima ovdašnjih Hrvata, spisatelj i prevoditelj *Lazar Merković*, inače bivši prvi čovjek Radio-Subotice, novinar, kulturni djelatnik i kronolog, koji je govorio o začetku i povijesti djelatnosti najmlađe redakcije Radio-Subotice. Na koncu je v. d. urednice *Ivana Petrekanić* zahvalila svima na lijepim željama, svojim uposlenicima i vanjskim suradnicima na dosadašnjem trudu i budućoj us-

Lazar Merković, Antal Biacsi, Lazo Vojnić Hajduk i Ivana Petrekanić

pješnoj suradnji i pozvala sve nazočne na hladnu zakusku i cocktail.

R. G. T.

Izložba u HKUD »Vladimir Nazor«

»Božićnjak« u Somboru

SOMBOR -U vrijeme adventa, perioda koji prethodi Božiću, organiziraju se brojne manifestacije kojima je osnovni cilj svestrana priprema za veliki predstojeći blagdan. U sklopu ovih aktivnosti HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru organiziralo je 13. prosinca na dan Svete Lucije izložbu božićnih kolača »Božićnjak«. Istodobno,

društvo je u svojoj sredini dočekalo i članove »Pučke scene« hrvatske čitaonice iz Hercegovca iz Republike Hrvatske.

Nositelj ove aktivnosti je Likovna sekcija, a inicijator i organizator je *Cecilija Miller*, pročelnica sekcije. Svoje maštovito pripremljene božićnjake izložilo je 16 naših vrijednih žena.

Žiri, u sastavu *Hermina Malković*, *Marija Šeremešić* i *Marija Hornjak* imao je težak zadatak. Od 16 eksponata trebalo je izabrati tri. Prva nagrada pripala je *Mariji Čuvardić*, druga *Terezi Žuljević* a treća *Ani Dorotić*, te je za najuspjeliji aranžman priznanje dobila *Klara Šolaja*. Svaka učesnica izložbe dobila je na poklon knjigu *Antonije Čote* i *Marije Šeremešić* »Dukat ravnice«. Nagrađeni božićnjaci bit će postavljene pod jelke u sve tri naše gradske crkve.

M. Đanić

Hrvati u Srbiji

Most suradnje

ZEMUN – Član Vijeća Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i kandidat na listi koalicije Zajedno za toleranciju *Božo Gojević*, očekuje puno od izbora za stranku i hrvatski narod u Srbiji. »Bitno je da smo u stranci uspjeli prebroditi sve ono što je bilo, stranka je ponovno jedinstvena iako u njoj i dalje postoji borba mišljenja. Od izbora očekujem jako puno, kako za DSHV, tako i za sve Hrvate i Hrvatice u Srbiji, kao i od svih novih zastupnika koji će činiti novi parlament.«

»Mi Hrvati, kao manjinska zajednica u Srbiji i Crnoj Gori, truditi ćemo se i nastojati da radimo na dobrobit svih ljudi u ovoj državi. Kao kandidat, ako bih prošao zalagao bih se da mi budemo pravi most suradnje između Hrvatske i Srbije, hrvatskog i srpskog naroda. Ako hrvatski zastupnici uđu u parlament mi ćemo biti pioniri i pravi zastupnici hrvatske zajednice poslije mnogo godina odsustva iz parlamenta. Mi trebamo položiti prvi sloj političkog djelovanja za nove generacije. Zalažem se za to, principom reciprociteta, da i mi moramo imati ista prava kao i Srbi u Hrvatskoj, ništa više i ništa manje. Svim strankama, ali prije svega svojoj stranci i novim zastupnicima želim uspjeh u novom parlamentu.« kaže za »Hrvatsku riječ« Gojević.

Godišnja izborna skupština Sjever-Juga

SUBOTICA – Godišnja izborna skupština mjesne organizacije DSHV-Subotica, Sjever-Jug održana je 18. prosinca u prostorijama stranke uz nazočnost 60 članova. Dosadašnji predsjednik *Petar Vojnić Purčar* je nakon devetogodišnjeg rada podnio ostavku, a za novog predsjednika je jednoglasno izabran *Ernest Mutnjaković*, a za novog tajnika *Nenad Vojnić Zelić*. Jednovremeno je izabrano 30 delegata za Veliku izbornu skupštinu DSHV-a koja će biti održana 29. veljače 2004. godine. Ova mjesna organizacija ima pravo na kandidiranje dva svoja člana u Predsjedništvo stranke, a predloženi su *Đorđe Čović* i *Petar Vojnić Purčar*, a za članove Vijeća predloženi su *Milivoj Prčić*, *Antun Lulić* i *Marinko Jadrijević*.

Petar Barbek, predsjednik HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina

Želimo očuvati hrvatski identitet

Prije šezdeset godina Hrvati u Petrovaradinu su imali aktivan kulturni, umjetnički i sportski život u oko deset društava i sportskih organizacija. Od tada sve done - davno nije postojalo niti jedno hrvatsko društvo. U želji da sačuvaju kulturno i umjetničko blago, kao i običaje Hrvata u Petrovaradinu od zaborava, grupa građana je inicirala osnivanje hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva, koje je ponijelo ime hrvatskog velikana, bana Jelačića. Za prvog predsjednika HKPD »Jelačić« izabran je *Petar Barbek*.

►Kako je došlo do osnivanja HKPD »Jelačić«?

Nakon jednog ugodnog i nadasve inspirativnog razgovora, znao sam da ćemo, konačno, poslije šest desetljeća, osnovati Hrvatsko-kulturno-prosvjetno društvo u Petrovaradinu, u kojem su Hrvati u značajnoj mjeri počeli gubiti kulturni, a i rekao bih i svoj nacionalni identitet. Zato je bilo neophodno uraditi nešto kako bi se ipak sačuvao dio kulturnog i historijskog naslijeđa Hrvata u Petrovaradinu, po kojem je ovo mjesto bilo prepoznatljivo u proteklom, viševjekovnom periodu. Tako je i oformljen inicijativni odbor, u kojem su bili, osim mene, još i *Josip Pokas, Branko Melvinger i Davor Martinčić*. Sproveli smo nakon toga anketu među sugrađanima, koja nam je dala potvrđan odgovor i dalji poticaj da ustrajemo u svojoj namjeri.

►Kako ste se odlučili za ovaj naziv Društva?

Naziv društva u formiranju je glasio: Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Jelačić« Petrovaradin, i to je bilo predloženo u anketi. Do samog osnivanja društva imali smo i tri nova prijedloga: *Franja Štefanović, Ilija Okrugić, Stanislav Preprak*. Svakako da bi svako društvo s ponosom moglo ponijeti jedno od predloženih imena, ali želja nam je bila da ustrajemo na imenu Jelačić, te da budemo nasljednici tog imena koje je nosilo Prosvjetno omladinsko društvo »Jelačić«, osnovano 1922. godine. Također i svjesni značaja imena bana *Josipa Jelačića*, koji je branio je i zastupao interese hrvatskog naroda u vrlo složenim prilikama u kojima je živio i djelovao, na - stojao je pomoći i seljaku i radniku. Borio se, u stvari, za jednakost i ravnopravnost svih naroda. Zalagali smo se za ime Jelačić i zato što je 16. listopada 1801. godine u Petrovaradinu rođen *Josip pl. Jelačić* – hr -

vatski, slavonski i dalmatinski ban.

►Kada je Društvo definitivno osnova - no?

Osnivačka skupština održana je 25. studenog 2003. godine. Nazočno je bilo 116 osoba, među ostalim i *msgr. Đuro Gašparović, msgr. Stjepan Miler i prečasní Marko Kljajić*. Pokrajinsko tajništvo za nacionalne manjine poslalo je kao svog predstavnika gđicu *Tanju Melvinger*. *Stipan Medo*, voditelj Konzularnog odjela Republike Hrvatske u Beogradu, je pokraj svojih velikih obveza ipak stigao svojim prisustvom uveličati rad Skupštine. Skupština je izabrala po Statutu predviđene radne organe, tako da Upravni odbor, osim mene, čine *Josip Pokas, Branko Melvinger, Davor Martinčić, prečasní Marko Kljajić, gđa Ankica Markušić i g. Dragutin Kračun*. Za tajnika Društva Skupština je izabrala gđicu *Marinu Karavanić*. Za predsjednika Društva izabran sam ja, za predsjednika Izvršnog odbora *Josip Pokas*, a za blagajnika društva *Ankica Markušić*.

►Koji su osnovni ciljevi djelovanja »Jelačića«?

HKPD »Jelačić« ima za prioritet osiguranje prostora za rad, osiguranje materijalnih sredstava, organiziranje škole hrvatskog jezika, organiziranje i uspostavu rada čitaonice, organiziranje muzičke škole, te sagledavanje mogućnosti oživljavanja pojedinih sekcija.

Godinama živeći na ovim prostorima bi-

li smo uskraćeni pri svakodnevnoj uporabi materinskog jezika, višedecenijskim neorganiziranjem društvenog života Hrvata na ovim prostorima, izgubili smo gotovo u potpunosti upotrebu hrvatskog jezika i svoj identitet. Jedan od glavnih akcenata u radu Društva će biti, dakle, organiziranje škole materinskog jezika, učenje pisma i povijesti. Također, sastavni i neophodni dio hrvatske škole jezika je čitaonica, koja je zamišljena veoma brzo zaživjeti, prvo kao čitaonica dnevnog, tjednog i mjesečnog tiska, a nakon formiranja knjižnice i popune knjižnoga fonda da postane u punom smislu sastavni dio škole hrvatskog jezika. Formiranjem muzičke škole i stručnom selekcijom polaznika mislimo oživjeti muzičku sekciju, za koju vlada prilično zanimanje.

Temelj svega je volonterski rad i entuzijazam s kojim mislimo u budućnosti pokrenuti određeni broj sekcija. Nadamo se, ipak, da ćemo naići na odgovarajuću pomoć (donatorstvo), bez koje bi i sam rad ovog društva bio nemoguć.

Želim napomenuti i to da je Društvo naišlo na veliko razumijevanje biskupskog vikarijata Đakovačko-srijemskog u Petrovaradinu, koji je omogućio Društvu svoj rad započeti u prostorijama Centra mladih Srijema. Postoji i mogućnost dobivanja zasebne prostorije, s tim da se izvrše određene adaptacije.

S osnivačke skupštine HKPD »Jelačić«

Bunjevačko-šokački Hrvati (14.)

Hrvatsko plemstvo

U dva kraljevstva, hrvatskom i ugarskom, feudalnog doba i staleškog uređenja, bile su mnoge stvari zajedničke. Osim osobe kralja zajedničko je bilo i plemstvo i viši kler. Oni su sačinjavali politički narod i svime upravljali. I jezik im je bio zajednički – latinski. Zahvaljujući baš latinskom jeziku saznajemo da su se ipak jasno razlikovali plemići i kler pojedinog kraljevstva, jer je kao odrednica dolazila Hungarus, Chrota, Galus, Germanus itd. To je jasno dokazivalo tko je iz kog kraljevstva. To nije bila narodna ili nacionalna oznaka, bar ne uvijek, nego je više odgovarala današnjem pojmu državnosti.

U Hrvata su postojale dvije vrste plemstva: rodovsko i feudalno. Rodovsko su plemstvo sačinjavali punopravni članovi jednog od priznatih hrvatskih plemena. Iskonski ih je bilo 12, koje spominju »Pacta conventa« iz 1101. godine. Feudalno plemstvo je od kralja primalo feud i naslov plemića. To su obično bile darovnice za neke usluge ili zasluge za kralja. Zajedničko im je da i jedni i drugi imaju feud – posjede. Po veličini feuda i značenja titule plemstvo se dijeli na više i niže. Isto je bilo i sa klerom. Postoji viši i niži kler. Kasnije, u osamnaestom stoljeću, pojavljuje se još jedna vrsta plemstva. To je armalno plemstvo. Dolazi od latinske riječi arma – grb. Obično je dobivano za ratne zasluge. Svi imaju ista prava i zovu se nobiles – plemeniti. Od hrvatskih plemenitaša navest ćemo samo značajnije po veličini, bogatstvu i zaslugama.

PLEMIČKA OBITELJ ŠUBIĆ: Jedna od najsnažniji obitelji feudalaca – plemića je obitelj Šubić. Pojavljuju se već krajem desetog stoljeća. Sjedište im je u Bribiru – Bribirskoj župi. Stoga nose i naziv Šubić-Bribirski. U jedanaestom i dvanaestom stoljeću poznata su imena nekih od Šubića: Budec, Stresina, Mrmona i Miroslav. Njihovi potomci će u trinaestom stoljeću postati najmoćniji knezovi u hrvatskom kraljevstvu. Posebno treba istaći Pavla i njegovu braću Jurja i Mladena. Oni će biti upleteni i u dinastičke borbe oko hrvatsko-ugarskog prijestolja. Pavao će posredovati u dovođenju Karla Anžuvina na hrvatsko-ugarski presto. Oni će zadobiti vlast nad dalmatinskim gradovima i bit će gospodari Bosne. Pavao Šubić će biti hrvatsko-dalmatinski ban od 1273. godine i gospodar

Bosne od 1299. godine. Njegov sin Mladen II. je gospodar Bosne 1302. i gradski knez Zadra 1311. godine. Za njegova vladanja će moć Šubića znatno oslabiti zbog sukoba s Mlečanima oko Zadra i sukoba s srpskim kraljem Milutinom 1318-19. godine. Protiv njega će se urotiti i savez plemića na čelu s Nelepićima. Zamjerit će se i kralju Karlu I., koji će ga odvesti u Mađarsku 1332. godine. Od tada mu se gubi svaki trag.

ZRINSKI I FRANKOPANI: Velike plemićke obitelji su se granale, pa je iz njih poteklo mnoštvo novih plemićkih obitelji. Dakako, nemoguće ih je sve nabrojati. Spomenimo samo neke značajnije: Kurjaković, Nelepić, Novaković, Gorjanski, Iločki, Keglević, Dračković, Dudić itd. Svi oni spadaju u feudalno plemstvo, jer su od kraljeva i banova dobivali velike posjede zbog svojih zasluga, a kasnije su proširivali svoja bogatstva, moć i utjecaj u raznim prilikama i vremenima. Sudjelovali su aktivno u društvenom i vojnom životu kraljevine Hrvatske, a, zbog rodbinskih veza i seoba u nove krajeve i nove posjede, i u cjelokupnom životu hrvatsko-ugarskog kraljevstva. No, posebnu pažnju, zbog njihovih zasluga i dugoj prisutnosti u kulturi i svijesti Hrvata, treba spomenutu plemićke obitelji Zrinski i Frankopan.

Ove dvije hrvatske plemićke obitelji su najpoznatije po Urota, koja se i zove po njihovim prezimenima. To je bila velikaška urota protiv germanizatorske težnje Habsburgovaca, zapravo protiv Bečkog dvora, odnosno cara Leopolda I. Ta je urota bila djelo hrvatsko-ugarskog plemstva, jer su u njoj sudjelovali i hrvatski i mađarski velikaši. Na čelu urote je bio hrvatski *ban Nikola Zrinski* s hrvatske strane, a s mađarske palatin *Ferenc Weselenyi*. Nikola Zrinski je rođen 1508. godine, a poginuo je 1566. pri odbrani Sigeta. Ovaj Nikola nije bio urotnik. Vođa urotnika je bio gore spomenuti Nikola Zrinski, ali je i on prije urote nastradao u lovu 1664. godine. U uroti je sudjelovao njegov brat *Petar Zrinski* i *Franjo Frankopan*. Kada je urota otkrivena pošli su obojica u Beč da se ispričaju caru. Bili su uhićeni i osuđeni na smrt 30. travnja 1671. u Bečkom Novom Mjestu. Njihova imovina je oduzeta i dodijeljena drugima. Tim je skršena moć najjačih hrvatskih plemića toga vremena.

Danas se potežu neka već odavno znanstveno razjašnjena pitanja i stvaraju nove konstrukcije. Stoga smatramo da danas nije potrebno ništa više dokazivati o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca i Šokaca. To jednostavno nema smisla. No, potrebno je poučavati i objašnjavati. Naime, pola stoljeća je to bila zabranjena ili neželjena tema.

Piše:
Josip
Temunović

Grb Jellachich nobilis

U feudalnoj Hrvatskoj, kao i Mađarskoj, plemići su obično na svojim imanjima gradili velike i raskošne dvorce. Sudjelovali su u kulturnom i zabavnom životu. Priređivane su igranke, lovovi i svečane zabave. Neki su se bavili i književnošću. Nikola Zrinski od Čakovca je na mađarskom jeziku objavio djelo »Adria i tengernek Syrenaja« 1651. godine. A njegov brat Petar je objavio parafrazu toga djela 1660. godine pod nazivom »Adrianszkoga mora Syrena«. Još i danas su vidljivi, a mnogi i očuvani, plemićki dvorci po Slavoniji, Zagorju i cijeloj Hrvatskoj. Oni samo pokazuju koliko je plemića toga vremena bilo u Hrvatskoj i kolika je bila njihova moć i značenje u tadašnjem feudalnom društvu Hrvatske, pa i u cijeloj hrvatsko-ugarskoj kraljevini.

Nastavit će se

Kako je umirao moj narod (10.)

Razbijači ponovno na djelu: Ruma

Za vrijeme proteklih božićnih i novogodišnjih blagdana vjernici katolici su u nekim župama Srijema uznemiravani prilikom vjerskih obreda, a došlo je i do oštećenja katoličkih crkvi. Za vrijeme polnoćke u noći između 24. i 25. prosinca prošle godine zabilježeni su incidenti u Novom Slankamenu, Nikincima i Hrtkovcima. U Novom Slankamenu je za vrijeme mise polnoćke crkva kamenovana, što je uznemirilo vjernike, pa je došlo i do incidenta pred crkvom. Došlo je i do intervencije policije, a zbog prijetnji od većih nereda pozvana su i policijska pojačanja iz Indije, te je red u Novom Slankamenu zaveden na taj način, što je policija pozatvala sve ugostiteljske objekte.

U Nikincima je u noći između katoličkog Badnjaka i Božića skinuta kapija na crkvenoj porti, jedno krilo je pronađeno u crkvenom dvorištu, a drugo krilo kod Doma omladine. Negdje iza tri sata 25. prosinca, provaljeno je u crkvu u Hrtkovcima, ali ništa u crkvi nije oštećeno niti odneseno. U jutarnjim satima na Novu godinu, poslije osam sati, provaljena su vrata antrea crkve u Rumi, te su nepoznate osobe znatno demolirale unutrašnjost crkve. Prema riječima rumskog župnika preč. G. Boška Radielovića, interijer crkve »nije za prepoznati«. Kipovi svetaca su porazbijani, demolirani i oštećeni su sporedni oltari s oltarnim slikama, devastiran je glavni oltar i znatno oštećena velika oltarna slika Uzvišenja sv. Križa, koja se nalazi iznad glavnog oltara, prevrnuti su okićeni božićni borovi, oštećeni i prevrnuti harmonij, klupe i drugi inventar u crkvi su također oštećeni. Ovo je drugi vandalski napad na ovu katoličku crkvu u centru Rume. U prvom su minom raznesena masivna ulazna drvena vrata.

(Ovaj tekst je objavljen u »Glasu ravnice«, siječanj 1994., br. 37.)

ULTIMATUM: Iz ureda Lige socijaldemokrata Vojvodine *Nenada Čanka*, jedna dramatična priča s rumskog »Brega« poslije hrvatske »Olujke«.

Ime i prezime: *Tomislav Gajger*. Star četrdeset i pet godina. Zanimanje: poljodjelac. Nacionalnost: Hrvat. Adresa: Ruma, Breg, Ulica bratstva jedinstva br. 5.

Bračno stanje: oženjen, troje djece. Incident: »U srijedu 9. kolovoza vozio sam đubre i vidio izbjeglice kako dolaze. Uvečer sam otišao u KUD, ja sam pred-

sjednik Kulturno prosvjetnog društva za Hrvate »Matija Gubec«, i tamo saznao da je grupa izbjeglica iz sportske hale javila telefonom u KUD kako je Šešelj pokrenuo izbjeglice da krenu na Breg. Mi iz društva smo cijelu noć dežurali, ali ništa nije bilo – bila je patka. Padala je kiša.

U četvrtak ujutro 10.8.1995. godine otišao sam na dogovor s načelnikom za kulturu i drugim odgovornim iz Općine i s našim župnikom. Svi su me uvjeravali kako će sve biti u redu, samo da mirujemo. Kada sam došao kući oko 9 sati, na kapiji su me dočekali oko sedam muškaraca i tri žene. Postavljali su mi ultimatum da u roku od dva sata napustim kuću. Ja sam pitao po čijem nalogu, jer ja sad idem iz Općine. Izbjeglice su mi rekly da država nema vlast, da su oni sada vlast.

Ja nisam puno diskutirao nego sam ušao u kuću, zaključao i zvao miliciju. Oni su primili poziv, ali nisu odmah došli. Izbjeglice su pokušavale provaliti zaključana vrata, a onda su moja kćerka i mati otišle pješke u miliciju i došli su. Napravili su zapisnik i otišli. A oni su nastavili da urlaju. Jedan iz te grupe je fizički napao moju mater koja se vraćala iz MUP-a. Vukao ju je po zemlji. Pitao je mamu gdje je kuća *Mikulinac Miroslava*, a mama je rekla da ne zna. To je prvi susjed, htjela ga je zaštititi, onda ju je on fizički napao. Istrčao je susjed *Mikulinac* s vilama, ali taj izbjeglica iz Knina je razlupao stakla na *Mikulinčevoj* kapiji.

Zatim je došla milicija i izbjeglica je priznao da je tukao i vrijeđao moju majku. Milicija ga je odvela i nakon deset do petnaest metara pustila. On je onda išao dalje, pravio galamu i napadao druge kuće. U roku od tri sata isti milicionar ga je hvatao i puštao i nije mogao ništa. Iz te iste grupe drugi čovjek je parkirao auto, Z-101 u kojem je sjedila trudnica s malim djetetom. Međusobno su se svadali, na kraju je onaj iz Knina popustio i dozvolio ovom čovjeku iz Petrinje da uđe. Sada (razgovor je vođen 12.8.1995.) ja imam u kući porodicu od četiri člana i kod majke u kući dvije žene s djecom. Pustio sam ih, oni su tu dok država nešto ne uradi. Te izbjeglice ne traže da se selim, čak ovaj čovjek iz Petrinje se plaši da će morati na frontu i moli me da ja pazim njegovu ženu i djecu. Cijela obitelj mi pomaže u poljoprivrednim radovima.

»Ova (moja) knjiga je slika; riječju (i mojom), fotografijom (i mojom) i dokumentom (i mojim) satkanog dramatičnog i krvavog mozaika o stradanju (i mog) Naroda (i moje) i katoličke Crkve u koju je utkana (i moja) mala ljudska i svećenička sudbina, ali istovremeno (i manje) i slika moga stradanja, koje je utkano u sudbinu mog naroda i moje Crkve.«

Piše:

Marko Kljajić

Procijenjena materijalna šteta nastala eksplozijom iznosi oko 4.500 DM, a sigurno da je u duhovnoj teško govoriti.

2. ODJECI

Negdje oko 8.30 sati došao je predsjednik općine i pratnji gospodina Božidara Paukovića, zaduženog za odnose s vjerskim zajednicama. Obojica su izrazili svoje žaljenje što se to dogodilo. Mnogi videniji Srbi starijeh dobi, prolazeći ispred crkve, zgražali su se i uvjeravali me da to nije učinio nitko od starih Rumijana.

Radio Ruma u svojoj popodnevnjoj emisiji »vijesti« uz sam događaj izriče svoje žaljenje.

Sutradan, 8. lipnja 1993., bio sam pozvan kod šefa milicijske stanice g. Kneževića koji je također izrazio svoje žaljenje i uvjeravanje da će se počinitelji otkriti, da imaju dobre tragove i da su već neki na saslušanju, ali radi efikasnosti istrage ne žele više o tome govoriti. (Čini mi se da će na tome ostati.)

Za vrijeme dok sam bio u SUP-u, došao je protojerej g. Ivan Kojić, paroh obližnje pravoslavne crkve, koja je kritičnog dana slavila drugi dan Duhova, crkvenu slavu. On je sestri Ildvigi izrazio žaljenje tvrdeći da nedjeljo nije učinio vernik. Obećao je, sa župnikom se sastati i o tome razgovarati. Na dan goda arhiepiskopu liturgiju je služio vladika srijemski g. Vasilije. Zanimljivo je da ove godine nisam bio pozvan ni na jednu crkvenu slavu, što je inače u Rumi već bila tradicija; i da se po kazivanju prisutnih ni jednom rečju ni g. vladika ni g. paroh nije osvrnuo na taj događaj.

U ovom izvješću molim Biskupski vikarijat za Srijem, a preko njega Biskupski ordinarijat Đakovu da oni to izvješće prosljede kamo smatraju potrebnim i uputnim.

Prilažemo fotografiju načinjenu nekoliko sata poslije eksplozije.

Boško Radielović
(Boško Radielović)
župnik i dekan

Crkveno izvješće o eksploziji

MALTRETIRANJE: Dogovorili smo se tko izlazi napolje kad dođu izbjeglice, a tko kada dolazi milicija. Žena iz Petrinje je predložila da napišemo na kuću – »izdano izbjeglicama«, da bismo se zaštitili od divljih. Danas 12.8.1995. godine, opet je došao jedan i tražio mušku glavu, žena iz Petrinje ga je uvjerila da izađe. U petak 11.8.1995. godine, u noći u jedan sat po ponoći došli su inspektori MUP-a i tjerali ove izbjeglice koje sam primio, ali sam ja uspio da ih ostave na miru. Ujutro sam napravio u sudu sve papire u kojima sam po tvrdio kako sam ih dobrovoljno primio i sada je sve u redu. Jedan pijani izbjeglica je u petak u deset sati ušao u kuću i pokušao istjerati ove ljude iz Petrinje, koji su ga jedva zaustavili. Bio je pijan i naoružan i rekao kako će ubiti psa, jer nekog mora ubiti«.

Nastavit će se

Karlo Matzek – zaboravljeni slikar bačkih crkava Austro-Ugarske (1.)

Umjetnik i pustolov

Piše: Zdenko Samaržija

Svijet je manje romantičan od kada je zaboravio *Karla Matzeka*. Matzek je oslikao mnoge bačke, bosanske, slavonske, australske i američke crkve; u ratovima se borio na pogrešnim stranama, a sedam je puta obišao planet. Kod nas takvi ljudi, žalosno, brzo iščezavaju.

Pojavljivao se niotkuda, a nestajao još tajanstvenije. Nekoliko se puta obogatio, više je puta bio siromah, a nisu ga mimišle ni tragedije. Ni svjetska slava. Možda Karlo Matzek i nije bio osobito talentirani slikar. Možda su mu slikarije umjetnički bezvrijedne, no gdje god je kistom povukao po platnu, žbuci ili dasci, oko njega se okupljalo mnoštvo, dizala se halabuka, a novac se slagao u njegove džepove. I kovčege.

Vlasti ga baš nisu ljubile – zato je valjda bio u milosti Katoličke crkve, ali i ostalih vjerskih zajednica. Oslikao je mnoge katoličke, pravoslavne i protestantske crkve, a naslikao je i najveću sliku na svijetu te ušao u Ginnisovu knjigu rekorda. No, podimo redom.

OD BEČA I MEKSIKA DO AUSTRIJE: Rodio se 1895. godine u Grazu u Austriji. Majka Ana, Austrijanka, umrla je kada su mu bile dvije godine. Otac je bio konjanički poručnik austrougarske vojske, ali i veliki češki rodoljub. Kada je 1902. godine otkrivena zavjera protiv države, koju je organizirao *Tomaš Masaryk* kasniji predsjednik Čehoslovačke, mnogi su čeki rodoljubi uhićeni. *Franjo Matzek*, Karlov otac, morao je u dva dana napustiti domovinu. Otac i sin naselili su se u Maksiku gdje je Franjo postao instruktor jahanja u konjaničkoj školi nekoga grofa.

Je li to dobra vila učinila ili se to zbiva samo u Meksiku, ali grofova se jedinica zaljubila u Franju, koji je ubrzo postao upravitelj imanja, a nakon ženidbe s mirazdžikom te score smrti punca, i vlasnik ogromna posjeda. Karlo je gimnaziju završio u glavnom gradu Meksika, a likovnu akademiju u San Francisku. Oslikavao je crkve po Sjevernoj i Južnoj Americi, a prvi veliki posao dobio je u cirkusu Ringlo, najvećem cirkusu SAD-a. Cirkus je imao dva orkestra te 13.000 uposlenih artista, menadžera i pratećega osoblja. U vlasništvu su cirkusa bile dvije kompozicije vlaka te dva parobroda specijalizirana za prijevoz tisuća životinja. Karlo je putovao tri mjeseca ispred cirkusa i u gradovima u

koje će cirkus tek stići slikao divovske plakate. Na turneji po Australiji otkrilo se da je Karlo Matzek državljanin Austro-Ugarske, zemlje s kojom je Velika Britanija pa tako i njene kolonije, u ratu. I Karlo je drugi puta izgnan iz neke zemlje.

dine. Naslikao je najveću sliku na svijetu, Bitku kod Waterlooa. Naime, u Sydneyu su organizatori svjetske izložbe raspisali natječaj na kojem je pobijedio Karlo. Grandioznu je sliku (dimenzije slike su 180 x 15; metara, dakako) završio četiri mjeseca pri-

Unutrašnjost crkve u Harkanovcima

OD FRANCUSKE DO NJEMAČKE: Ratovao je na strani Austrije u Flandriji i duž rijeke Soče. Na zapadnom je bojištu, na području Francuske, tri puta ranjen i samo se hrabrošću i odvažnošću dokopao Amerike. Ubacio se među ranjene Amerikance, a kada je jedan ranjenik preminuo, izmijenio je podatke u njegovim dokumentima (danas je to strogo kažnjivo, a i onda je bilo, samo što ga nisu uhvatili; ni taj put ni nekoliko puta kasnije) i brodom se prevezao u SAD. Pokojnom je Amerikancu, pričao je Karlo prijateljima, bilo manje ili više svejedno i nisu mu više trebali dokumenti. Karlu jesu. Iznova se zaposlio u cirkusu, no ta ljubav nije potrajala. Dobivši otpremninu i zaostale plaće Karlo se 1920. godine preselio u Sydney. Meksiko su nakon svršetka rata preplavile čudne ideje (imućni su katolici jednostavno nestajali) i Karlov je otac 1924. godine prodao imanje i pošao za sinom – kupio je dvostruko veći posjed jer je australska zemlja bila upola jeftinija.

U knjigu rekorda Karlo je ušao 1925. go-

je roka. Na njoj ima približno 40.000 ljudskih likova te oko 14.000 konja. Slika je podijeljena u 15 polja koja zapravo čine strip oko kojeg se, zamislio je Karlo, mora obilaziti. Prije početka slikanja Karlo je izgradio paviljon, a slika je izložena na glavnom trgu Sydneya za vrijeme trajanja izložbe. Danas je pohranjena u Karlovom paviljonu na Novom Zelandu u gradu Wellingtonu. Osim obilnoga honorara (ondašnja 2 milijuna funti jamčila su lagodan život stotinjak idućih godina), slave i naslova počasnoga direktora slikarske akademije, postao je i počasni građanin Sydneya.

Svaki se slikar, valjda, želi okušati i u Parizu. Tako je i Karlo 1927. godine osvanuo u Gradu umjetnika, no već je 1928. godine preselio u Berlin u Nacionalnu galeriju gdje je po narudžbi slikao prizore iz povijesti njemačkoga naroda – tadašnji direktor Galerije je zajedno s Matzekom slikao plakate u cirkusu. Kriza koja je otpočela 1929. godine istopila je Karlov imetak. Valjalo je slikati da bi se preživjelo.

Božić

Svjetlost Betlehemske zvijezde

Piše: vlč. mr.
Andrija Kopilović

Sadašnji trenutak naše povijesti je osobito važan. Mi sada i ovdje trebamo pročitati »znakove vremena« na koje nas Bog poziva, da na traženja odgovora i izazova odgovorimo kršćanski. Nijedan vjernik, kao ni pastir, ne može sa sebe skinuti odgovornost u savjesti da danas odgovori na izazov ili poziv odlučujući za budućnost

Ulazimo u slavljenje Otajstva naše vjere: Isusovo Utjelovljenje i rođenje. Kada je došla punina vremena, odasla Bog Sina svoga od žene rođenog... Uvijek će ovaj povijesni događaj, ulaska Boga u našu povijest ostati Otajstvo. Ali, Božji način govora i djelovanja do te mjere poštuje našu slobodu da nas u svijet vjere uvijek uvodi otajstveno, a sama vjera kao milosni dar kuca na slobodu i na odgovor naše savjesti u potpunoj slobodi. Stoga je i slavljenje otajstva utjelovljenja uvijek za nas nova prilika, vjerom prihvatiti i vjerom odgovoriti na činjenicu utjelovljenja Isusa Krista u našoj povijesti. Tim činom ulaska Boga u našu povijest sama povijest biva posvećena i spasenjska. Tako je počela biti pisana Božanska povijest u čovjeku i ljudska povijest s Bogom po Isusu Kristu. No, promotrimo upravo duhom vjere u tu svetost posvećenja našeg povijesnog hoda.

UTJELOVLJENJE U SRCU: Bog se utjelovio u konkretnom vremenu – kada je došla punina vremena... Time je posvetio i označio važnost prepoznavanja i vrednovanja vremena u kome živimo. Nije svejedno što se i kada događa. Vrijeme je sveti Božji dar i ono se isкупљуje upravo tako da se prepoznaju »znakovi vremena«. Uvijek je u nekom smislu punina vremena za one koji sada žive i iščekuju spasenje. I zato i sada, i među nama, Riječ tijelom postaje... Bog se utjelovljuje u srcima i savjestima koji ga vjerom prihvaćaju, nadom čeka ju. I tako i naše vrijeme biva posvećeno. Dok se te činjenice sjećamo, ne smijemo zaboraviti da se Isus utjelovljuje u konkretno, a to za nas znači »Otvoriti vrata Otкупitelju« sada. Vrijeme u kojem mi živimo je i izazovno i odgovorno. Kao kršćani želimo i ovo naše vrijeme i posvetiti i učiniti spasenjskim po Isusu Kristu za svakoga čovjeka, koji je spreman njega prihvatiti kao Put, Istinu i Život. Dakle, prihvatiti utjelovljenje sada i dopustiti da prožme naše vrijeme, znači omogućiti Isusu Kristu da

preko nas i među nama Riječ tijelom postane. Kršćanstvo nije skup istina, nego iznad svega i nadasve, kako kaže Ivan Pavao II: Nasljedovanje Krista, konkretne povijesne osobe koja biva prepoznatljiva u našoj sadašnjosti i po nama. Zato je otajstvo utjelovljenja i čas našega posvećenja.

Isus se utjelovio i rodio u konkretnom gradu – Betlehemu i u narodu koji je imao svoju povijest, svoj identitet, svoje padove i svoje uspone. Nije mijenjao nego prihvatio otvorenost tog konkretnog naroda, kojega je Otac odvijeka izabrao da u njihov identitet Riječ tijelom postane. Tako je posvetio Isus konkretnost i samobitnost svakoga naroda u onome u čemu ima on vlastitu povijest, vlastitu kulturu i vlastite duhovne vrijednosti. On ih je utoliko izmijenio, ukoliko ih je posvetio i podigao u milosne kategorije, a to znači da identitet jednoga naroda čine njegova kultura, jezik, povijest i prisutnost kojima je, po našim kršćanskim uvjerenjima, prožeta Evanđeoskim vrednotama. Ako danas slavimo Kristovo rođenje, onda ga možemo slaviti samo kao konkretan čovjek, kao konkretan narod i kao konkretna Crkva. Dakle, ne kao bezimena i neodređena stvarnost, nego kao pojedinac i kao narod i kao Crkva koji imamo svoj vlastiti identitet.

VRAĆANJE KORIJENIMA KRŠĆANSTVA: Želja nam je ovoga Božića da svi prihvatimo istinu i poruku: Vratimo se iskreno vlastitim korijenima kršćanske civilizacije. Sadašnji trenutak naše povijesti je osobito važan. Mi sada i ovdje trebamo pročitati »znakove vremena« na koje nas Bog poziva, da na traženja odgovora i izazova odgovorimo kršćanski. Nijedan vjernik, kao ni pastir, ne može sa sebe skinuti odgovornost u savjesti da danas odgovori na izazov ili poziv odlučujući za budućnost. Naša je kršćanska dužnost izgrađivanje boljšeg svijeta, doprinosom onih vrednota koje stvarno čine ovaj čas vrednijim i prepoznatljivijim za boljšu budućnost čovjeka. Budućnost

je pred nama. Ali se ona izgrađuje svakim odgovornim činom, kako pojedinca, tako i zajednice. U svjetlu Isusove povijesnosti i želje da svaki trenutak povijesti On učini spasenjskim znakom za čovjeka, naša je dužnost dozvoliti Isusu da i sada bude utjelovljen u našem srcu, u našoj savjesti, u našem ponašanju za čovjeka ovoga vremena. Želimo da i ovih dana, kada se odgovorno odlučuje o budućnosti svih nas, preuzmемо dio odgovornosti za to odlučivanje i snagom svoje slobode i snagom svoje dužnosti jer smo za budućnost suodgovorni. Za kakvu se budućnost odlučimo, ona će takva biti. Budimo svjesni da smo dužni to učiniti u slobodi svoje kršćanske savjesti upravo ovih dana, kada slavimo Isusovo utjelovljenje i njegovo otkupiteljsko djelo posvećivanja čovjeka, njegove povijesti i njegova vremena.

Dok ovako razmišljamo u želji da budemo suodgovorni graditelji budućnosti, neka ovogodišnji Božić bude u svakom srcu, u svakoj obitelji i u svakoj župnoj zajednici događaj spasenja. Neka Isus dotakne ovu našu povijest, ovu našu zemlju i naše narode, te nas obasja svjetlom Betlehemske zvijezde da u tom svjetlu bolje vidimo ali budeмо hrabri za tim svjetlom i poći. Dok se napajamo na izvorima vjere, molimo ovih dana za Betlehemske svjetlo u srcima svih ljudi, budimo otvoreni vjerom u svom srcu i svojoj savjesti Bogu, koji želi u nama i po nama ponovo dati doprinos spasenju čovjeka i izgradnji boljšeg svijeta, o čijoj se sudbini sada odlučuje.

Imajući sve ovo pred očima i događaje koji su pred nama, dužni smo slijediti kršćansku savjest u svojim odlukama i spremnosti podijeliti suodgovornost za budućnost, uz Božji blagoslov. Želimo mir, svjetlost i jakost Betlehemske vjere, mudrost mudraca s istoka, jednostavnost Betlehemske pastira, a nadasve melodiju mira u srcima i obiteljima našim.

**ČESTIT BOŽIĆ,
ISUSOVO POROĐENJE!**

Prijedlog tjedna

Ante Kovačić

U REGISTRATURI

(Izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost, Zagreb 1974.)

Roman »U registraturi« posljednje je djelo Ante Kovačića. Kovačić je počeo pisati ovaj roman 1888. godine, u vrijeme kada se nalazio u novčanim neprilikama. To ga je prisililo da se s ondašnjim uredništvom časopisa »Vijenac« pogodi za jedno veće djelo. Roman »U registraturi« pisao je od broja do broja »Vijen-

ca«. U romanu ima i autobiografskih elemenata, a kao osnovni motiv javlja se odnos sela i grada, dok je tema romana odrastanje i sazrijevanje seoskog mladića Ivice Kičmanovića. Radnja se zbiva u Hrvatskoj u 19. stoljeću.

Glavna ličnost romana je Ivica Kičmanović, koji je dobrodušan i pametan mladić. Kovačić je dao socijalni, etički i psihološki opis seoskog života. Toplina obiteljskog doma prikazana je u Ivičinoj seoskoj obitelji, ali, iako pisac voli selo, ne idealizira ga, jer su neki od likova seljaka prikazani kao zlobni, neobrazovani i osvetoljubivi. U dogovoru s učiteljem, Ivicu šalju u grad da proširi svoja saznanja. Ivica, koji je na selu mnogo obećavao, ne uspijeva u gradu, jer se pokazuje kako za tu sredinu nije dovoljna samo darovitost i bistrina, nego i snažljivost i često dvoličnost. Ivicu

Kičmanovića odlazak u grad mijenja i on odrasta u rezigniranog čovjeka koji ne pronalazi svoj unutarnji mir.

Dok je pisac za prikaz seoskog života nalazio osobnu toplinu, slika grada je dana u viziji moralne truleži kroz likove kao što su lažni donator Mecena, pokvarena i nemoralna Laura ili kreaturu seljačkog podrijetla Žorža. Lik Laure ima važno mjesto u romanu. U prvom kontaktu s Ivicom otkriva se kao privržen i dobrodušna osoba, ali produbljivanjem odnosa s Ivicom i drugim likovima, Lauru upoznajemo kao proračunatu, ironičnu i amoralnu ličnost. Ona je lik fatalne žene koja predodređuje i određuje sudbine ljudi. Ivica se gadi dvoličnosti gradske sredine i vraća se u svoj dom na selu, ali kako je uhvaćen u koštac s dvije žene, na kraju završava kao nesretni alkoholičar, bez vidljivog cilja na obzoru.

Roman »U registraturi« sadrži karakteristike realizma i romantizma. Realistički sloj romana s opisima sela, seoskih svađa, tučnjava i svadbi, kao i s opisima gradske sredine, građen je na osnovu socijalno-psihološke motivacije zbivanja i socijalne određenosti karaktera glavnih likova, dok elemente romantizma nalazimo u prizorima u kojima se javlja motiv intrige i tajne. Struktura romana nije tipična za realistički roman, jer u izgradnji priče Kovačić koristi načelo retrospektive, što znači da je raskinuo s načelom linearne kompozicije djela. Književni vrijednost romanu daju i upotrebe pučkih fraza, dosjetki i poslovice. Roman »U registraturi« pružit će zadovoljstvo čitanja kako onim starijima, tako i onima mlađima koji tek otkrivaju draži literaturu.

Z. S.

Subotički tamburaški orkestar
»BOŽIĆ U BAČKOJ«

(S. T. O., Subotica, 2000.)

Teško da je moguće i zamisliti više odgovarajući i ljepši poklon najmilijima, prijateljima ili dragim znancima za blag dane od ovdje prikazanog nosača zvuka, glazbenog CD-a s prigodnim božićnim pjesmama. U nakladi samih autora i iz-

vođača, Subotičkog tamburaškog orkestra, pod snimateljskom i post-produkcijskom paskom Jánosa Pappa, pod rateljstvom Stipana Jaramazovića i s

Vojislavom Temunovićem kao urednikom, ovi su vrsni glazbenici priredili dosti hvala vrijedno djelo, pravi užitak za uši.

Na nosaču zvuka nalazi se 15 božićnih pjesama, prigodno koncipiranih, sjajno aranžiranih, besprijeckorno odsviranih i emotivno otpjevanih: vokalni solisti na CD-u su Antonija Piuković i Marin Kopilović, ravnatelj tamburaša je spomenuti Vojislav Temunović koji je za orkestar sačinio i odgovarajuće aranžmane, dok su prateće vokale upravo savršeno osigurali, doprinijevši tako osebnjoj glazbenoj slici članovi Ženskog zbora župe Isusova uskrsnuća.

Pjesme koje se mogu čuti na CD-u su poredane sljedećim redoslijedom: »Srična noć je prispila«, »Radujte se, narodi«, »Svim na zemlji«, »U to vrijeme godišta«, »Vesjeje Ti navješćujem«, »O, pastiri, čudo novo«, »Spavaj, mali Božiću«, »Narodi nam se«, »O, Betleme«, »Radujmo se se i pivajmo«, »Oj, pastiri čujte novi glas«, »Zdrav budi mili gost«, »Ajte braćo«, te, naposljetku neizostavna »Tiha noć« (Stille Nacht/Silent Night) pokojnoga Franza Grubera za savršeno upriličeni konac CD-a. Ovo je glazbeni nosač zvuka kojeg jednostavno svaka obitelj mora imati u svojoj kolekciji, čak i kada on nije u funkciji prigodne glazbene kulise pri blagdanskome objedu ili svečanosti. Neodoljivo (i) uzvišeno, ni manje, ni više.

R. G. T.

Vijesti

Objavljena nova Subotička Danica

U prodaji se pojavila Subotička Danica koja donosi kalendar za 2004. godinu, uz niz tematskih cjelina. Prikazom mr. *Andrije Kopilovića* o dokumentu »Ecclesia de Eucharistia« *Ivana Pavla II.* započinje tematski blok »Papa govori crkvi i svijetu«, koji sadrži i dva teksta Svetog Oca, uz osvrt na srebrni jubilej papinskog služenja *Ivana Pavla II.* U okviru teme »Duhovnost« mogu se među ostalim pročitati tekst *Roberta Skenderovića* o štovanju svetaca kod bačkih Hrvata, teološka meditacija župnika *Andrije Anišića* »Lice«, kao i intervju s *Chiaraom Lubich* koja govori o *Majci Terezi* s kojom se poznavala gotovo dvadeset godina. Tematska cjelina o novim blaženicima upoznat će čitatelje s dvoje ljudi iz hrvatskog naroda koji se nalaze među blaženicima Katoličke crkve. *Ivan Pavao II.* blaženom je proglasio časnu sestru *Mariju Propetog Isusa Petković* (1892. - 1966.), a blaženim je proglasio i *Ivana Merza* (1896. - 1928.), Banja-lučanina i zagrebačkog profesora, dok mladi rimski magistar *Marinko Stantić* piše o zagrebačkom nadbiskupu *Josipu Bozaniću* koji je uvršten među kardinale Svete Rimske Crkve.

O narodnom blagu među ostalima pišu *Alojzije Stantić* i *Naco Zelić*, a »Štivo za trenutke odmora« donosi priče *Ivana Vilo* i pjesme *Ivana Pašića*. Subotička Danica sadrži i brojne stranice za najmlađe, a čitatelje će zasigurno zainteresirati i tematske cjeline o kulturi, kao i »Povijesni kutak«, te blok naslovljen »Da ih ne zaboravimo«, koji donosi tekstove o *Ani Gabrijeli Šabić*, djelatnici u prosvjeti i teologiji, mons. *Lazaru Križanoviću*, bikovačkom župniku i o ocu *Tomi Verešu*, subotičkom dominikancu. Bogat izbor tema karakterizira novu Subotičku Danicu koju uz uredničko vijeće potpisuje glavni urednik vlč. *Stjepan Beretić*.

Predavanje Tadeja Vojnovića

U ponedjeljak 22. prosinca u svečanoj sali HKC »Bunjevačko kolo« u Subotici ugledni teolog *Tadej Vojnović* održao je predavanje »Svjetlo iz Betlehema«. Predavanje je posvećeno velikom kršćanskom blagdanu Božiću, i svojedobno je najavljeno za minuli tjedan, ali je potom odloženo za spomenuti termin.

Održan koncert župnoga zbora

Jučer je u Subotici u Franjevačkoj crkvi održan koncert zbora Župe Isusova uskrsnuća. Nastupio je mješoviti zbor, komorni

sastav, te orguljaš *Saša Grunčić*. Ravnatelj je bio *Miroslav Stantić*.

Koncert u Katedrali

U nedjelju je, 21. prosinca, u Katedrali svete Terezije Avilske u Subotici održan koncert u povodu Adventa, na kojem su se svojim muziciranjem predstavili publici flautistica mr. *Emilia Molnár*, sopranistica mr. *Franyizka Hammer*, orguljaš *Csaba Paszkó* te *Szilárd Kereszi* na violi de gamba. Rečitativ je povjeren glumcu i redatelju, ravnatelju drame na mađarskom jeziku subotičkog kazališta, *Frigyesu Kovácsu*.

Koncert Katedralnog zbora

Danas se s početkom u 22 sata u subotičkoj Katedrali svete Terezije Avilske održava koncert kojega priređuje saksofonist *Geza Kucsera Mlađi* u pratnji Katedralnog zbora katedrale.

Novi broj mjesečnika »Zvonik«

Katolički mjesečnik *Zvonik* u broju za mjesec prosinac donosi više priloga o Božiću koji simbolizira opredjeljenje za Isusa, za radost, sreću, mir, veselje, zdravlje – za život, kako to i piše vlč. *Andrija Anišić*, glavni i odgovorni urednik u svome tekstu »Isus je došao«. »Zvonik« donosi i Božićnu poruku dr. *Ivana Pénzesa*, subotičkog biskupa, kao i Božićne priče, uz radove najmlađih koji pišu i crtaju na temu Božića. Pored iscrpnog obavještanja o događanjima u Subotičkoj biskupiji i prikaza kulturnih dešavanja, vlč. *Stjepan Beretić* piše o sv. Franji Ksaverskom, dok dr. *Tadej Vojnović* u svome tekstu »Životni čin vjere« analizira »Abrahamovu kušnju«. Novi broj lista »Zvonik« sadrži bogat izbor tekstova za cijelu obitelj.

Likovna izložba u ateljeu »Kuće Perčić«

Izložba mladih stvaralaca likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« otvorena je 22. prosinca u ateljeu »Kuće Perčić«. Izložbu su otvorili *Josip Horvat*, predsjednik Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« i mr. *Ante Rudinski* koji vodi odjel mlađeg uzrasta. Izložba se može pogledati do 26. prosinca, svakog dana od 16 do 18 sati.

OBLJETNICA: Karlo Metikoš (1940. -1991.)

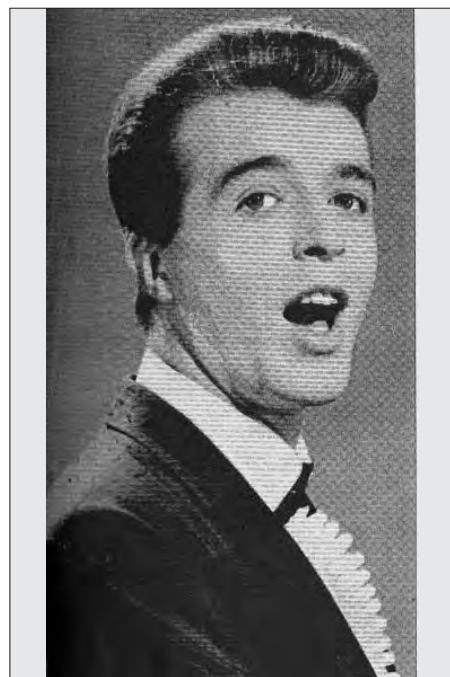
Prva autentična hrvatska rock zvijezda

Na današnji dan preminuo je, 1991. godine, u Zagrebu, pionir hrvatskog, i uopće rock n rolla na ovim prostorima, uz *Johnny Holidaya*, *Adama* i *Adriana Celentana* svakako najbitniji roker Europe koji nije potekao iz Britanije, pjevač, skladatelj, aranžer, producent i klavijaturist, *Karlo Metikoš*. Metikoš je odrastao u porodici glazbenih zanesenjaka i već s nepunih sedam godina krenuo učiti svirati glasovir i orgulje. Pedesetih godina sada već minulog stoljeća se pod golemim utjecajem ploča ranih američkih rock n roll neimara *Chuck Berryja*, *Elvisa Presleyja*, *Buddy Hollyja*, *Fatsa Domina*, *Carla Perkinsa* i *Jerry Lee Lewisa*, počeo se interesirati za rock glazbu i rani rockabilly. S nepunih sedamnaest godina odlazi na takmičenje »Prvi pljesak« i ulazi u finale. Slijede nastupi na bezbrojnim »pljesnjacima«.

Pod umjetničkim imenom *Matt Collins* odlazi u svijet »truhom za kruhom«, kao vjerojatno prvi domaći rock-glazbenik i stvara svjetsku karijeru, nastupajući po klubovima, ekskluzivnim hotelima i mondenskim ljetovalištima od Tangiersa (Maroko) do Pariza, pjevajući mahom repertoar gore spomenutih pionira izvornog američkog rock n rolla, postajući glavnom zvijezdom brojnih klubova američkih vojnika stacioniranih po poslijeratnoj Zapadnoj Europi. Solističku karijeru počinje sredinom 60-ih

godina minula stoljeća, nastupima po iznimno cijenjenim rock klubovima te ubrzo potpisuje ugovor s glasovitom diskografskom nakladničkom kućom Phillips. Karijera mu strahovito napreduje, a on postaje internacionalnom zvijezdom u Turskoj, Italiji, Iranu, Grčkoj, negdanjem SSSR-u, Libanu, Tunisu, Maroku, Francuskoj, (Zapadnoj) Njemačkoj, Nizozemskoj, pjevajući *Šahu Rezi Pahlaviju*, caru *Hailu Selasiju* i inim viđenijim svjetskim liderima toga doba.

Po povratku u domovinu, po gradovima bivše Jugoslavije niču klubovi obožavatelja Mata Collinsa, od kojih je drugi (odmah nakon onoga prvog u Zagrebu) niknuo u Subotici. Između 1963. i 1965. poduzima veliku turneju po ex-Jugoslaviji na kojoj ga prate tada najeminentniji hrvatski rock-glazbenici iz skupina »Crveni koralji«, »Bijele strijele« i »Delfini«. Snima nekolicinu albuma za zagrebački »Jugoton«, a potom ih promovira koncertnim turnejama po Italiji, Malti, San Marinu, Monaku i Gibraltaru. Pet godina nastupa po lancu ekskluzivnih hotela »Hilton« u pratnji najistaknutijih hrvatskih glazbenika svoga doba: basista *Janka Mlinarića* Trulog, saksofonista *Miroslava Sedak Benčića*, bubnjara *Nikole Dmitrovića*, orguljaša *Branka Bulića* Dlake i gitarista *Miroslava Rodića*, svirajući sve vrste suvremene plesne glazbe, od bluesa i boogie-woogiea preko

latino-jazza do rockabillyja i evergreena u hotelima Egipta, Somalije, Kenije, Etiopije i SAD. Početkom 70-ih vraća se doma i ženi pjevačicom Josipom Lisac, s kojom realizira niz skupnih glazbenih projekata, od kojih je LP ploča »Dnevnik jedne ljubavi«, tiskana prije ravno tri desetljeća – antologijska. Zapostavlja osobnu karijeru i potpuno se posvećuje radu sa svojom suprugom (rock-opere »Gubec beg«, »Grička vještica«, album »Made In USA«, itd.). Koncem 70-ih »Jugoton« mu tiska kompilacijski album »Originalni snimci 1962. -1966.«. Nakon njegove smrti, Josipa Lisac redovito organizira svake godine hommage-koncerte u njegovu čast.

R. G. T.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE Ivan Zajc (1831. - 1914.)

Ivan je Zajc nedvojbeno jedan od najvećih hrvatskih skladatelja u povijesti. Bio je prvim direktorom stalne zagrebačke opere, organizator i inicijator posvemašnjeg hrvatskog glazbenog života u drugoj polovici 19. stoljeća. Bio je izrazito naklonjen stilu talijanskoga belcanta u operi, te nije uspio sasvim ostvariti specifičan, osobeni glazbeni izražaj, ali je mnogim svojim artistički dotjeranim djelima kojih ima preko tisuću i pol, stvorio više no bogatu glazbenu literaturu svim područjima. Kao ravnatelj Hrvatskoga glazbenoga zavoda odgojio je čitavu ge-

neraciju vrsnih glazbenika i pjevača, koji su bili kao stvoreni za njegove iznimne patriotske opere poput »Nikole Šubića Zrinskog«, »Lizinke«, »Bana Legeta«, »Prvog grijeha«. Najpoznatije operete su mu: »Boasiska vještica«, »Momci na palubu«, »Mali divljan« i druge, a uspješno je skladao i kantate (njih ravno 60), glazbu za igrokaze (»Dubravka«, »Graničari«, zborove, koračnice, plesove, popijevke, više od 40 uvertira, te obilje komorne glazbe.

R. G. T.

Jubilej Katedralnog zbora »Albe Vidaković«

Koncert za nezaborav

U petak je, 19. prosinca s početkom u 19 sati u dupke punoj subotičkoj Katedrali svete Terezije upriličen božićni koncert u povodu obljetnice – 30 godina djelanja Katedralnoga zbora »Albe Vidaković« iz Subotice.

Program je podijeljen u dva dijela: u prvome je č. s. *Mirjam Pandžić* svirala orgu – lje a zbor pjevao na galeriji, pod svodom kupole velebnog zdanja crkve, da bi u drugom dijelu na red došao međunarodni repertoar, a sestra *Mirjam* preuzela ulogu ravnatelja zbora. U spomenutom prvome dijelu programa mogli smo čuti »Staru adventsku pjesmu«, potom napjev »Ave Maria« *F. Engelhardta*, skladbu *E. Zsaskovskog* »Slava budi Bogu na visini«, hrvatsku duhovnu pjesmu »O, Djetesce moje drago«, te, naposljetku (prvoga dijela koncerta) dvije pjesme s bačkoga tla, »Diva mati« i, na koncu, »Radujte se, anđeli«. Drugi je dio programa započeo izvedbom skladbe *J. Schnabela* »Transeamus usque Betlehem« za koju je tekst sročio i napisao sveti *Luka Evangelist*, potom je slijedila svima znana i draga, glasovita »Tiha noć« (Stille Nacht) *F. Grubera*, potom francuski duhovni napjev »Gloria in excelsis Deo«, i onda, zaredom »Spavaj, mali Božiću« (iz Bačke), hrvatska pjesma »Veselje Ti navješćujem«, dalmatinska

30

GODINA

KATEDRALNOG ZBORA
»ALBE VIDA KOVIĆ«
SUBOTICA

»U to vrijeme godišta«, te, na samom koncu drugoga dijela nezaboravne glazbene večeri »Narodi nam se Kralj nebeski«, također iz Hrvatske.

U posljednje tri pjesme zboru se priključio Juniorski sastav Tamburaškog or-

kestra kao više no odgovarajuća instrumentalna pratnja. Tamburaški orkestar pripremio je *Stipan Jaramazović*, a zborovoda i ravnatelj bila je s. *Mirjam Pandžić*. Svi glazbeni aranžmani tamburaša djelo su spomenutog *Stipana Jaramazovića*.

Spomenute tri posljednje skladbe, kao i pjesmu »Adeste fideles«, duhovni napjev iz Portugalije, otpjevali su, uz ženski I mješoviti zbor »Albe Vidaković« i članovi Dječijega zbora »Zlatni klasovi«. Na sasvim primereni i očekujući »bis«, glazbenici i zbor(ovi) izveli su pjesmu »Mi želimo svima dobro i najbolje sve«, znanu kao glasovitu božićnu temu »We Wish You A Merry Christmass«. Nakon ovoga napjeva nanovo je otpjevana »Tiha noć«, a potom, uz pratnju oduševljenoga auditorija i svima znana skladba »Zvončiči« (Jingle Bells). Na koncu se voditeljica programa zahvalila svim nazočnima, od publike do organizatora *Msr. Stjepana Beretića* i ravnatelja, s. *Mirjam Pandžić*, te istaknula kako su povodom ove hvale vrijedne obljetnice zbora planirani (a neki već i održani) i koncerti u matičnoj nam državi - Republici Hrvatskoj, BiH, te susjednoj Mađarskoj, da bi na koncu na tko zna koji po redu »bis« svi, i slavljenici Katedralni zbor »Albe Vidaković« iz Subotice, i spomenuti Dječji zbor »Zlatni klasovi« i gosti-glazbenici iz Tamburaškoga orkestra, stariji i mlađi, svi skupno, darivali publiku predivnom verzijom skladbe »Tebe Boga hvalimok«. Nezaboravna večer, doista, koja služi na čast svima, od organizatora do sestre *Pandžić* i svih članova zbora, i svakako – publici koja je više nego zadovoljna napustila ovaj kulturni i duhovni događaj za pamćenje.

R. G. T.

»Ris« – nova foto monografija Augustina Jurige

Foto-priča o Dužijanci

Fotomonografija žetelačkih radova »Ris« Augustina Jurige autentičan je dokument o narodnom običaju bunjevačkih Hrvata »Dužijanca«. U knjizi se na 109 strana nalaze fotografije s takmičenja risara koje je Augustin Juriga pratio kao fotoreporter u posljednjih dvadesetak godina. Fotografije su praćene kratkim pričama novinara Zlatka Romića koji s emocijom i na duhovit način pripovijeda o jezgrama senzibiliteta i kulture bunjevačkih Hrvata.

Poznati subotički fotoreporter Augustin Juriga svojim fotografijama priča o događajima s »Dužijance«, ali osim dokumentarnosti, fotografijama uspijeva predočiti i ozračje koje sadrži kulturna manifestacija »Dužijanca«. Fotografije također predočavaju i specifikum zavičajnog duhovnog prostora kroz ovu priču u slikama, kako u scenama glavnog toka radnja tijekom takmičenja risara, tako i u scenama sporednih dešavanja kojima nam Augustin Juriga iskazuje vlastiti doživljaj atmosfere »Dužijance«.

Rad Augustina Jurige pripada ambijentalnoj umjetnosti, koja je jedan od najstarijih umjetničkih žanrova. Tijekom svog tridesetogodišnjeg bavljenja fotografijom, Juriga iskazuje vezanost za podneblje panonske ravnice i umjetničku privrženost kulturnom ambijentu bunjevačkih Hrvata, te je tako i kolekcija fotografija »Ris« vizualno sagledavanje i razotkrivanje sredine u kojoj Juriga živi i radi. Sve fotografije sadrže »lokalne boje« koje uključuju etnicitet, a izražavaju lični i kolektivni senzibilitet, a u konačnom ishodu univerzalnost koju simbolizira žetva. Augustin Juriga dokazao je i ovom fotomonografijom da je majstor fotografije, jer je uspio od materije dokumentarne zabilješke stići do autentične forme svojih fotografija. Snimajući tradicionalnu žetelačku manifestaciju u subotičkom predjelu, Juriga ostvaruje visoki standard umjetničke prakse usklađujući naturalizam i stil. Kako je ris osnovna tematska jedinica, Jurigina fotografija sadrži i kvalitetu egzistencijalne i

stvaralačke saživljenosti s risarima, kao i s okolinom u kojoj su fotografije nastale. Ove snimljene slike također predočavaju i punoću prirode panonske ravnice, a žito nije samo predmet

impresije, nego je znalačkim postupkom u konceptu fotomonografije »Ris«, žito preraslo u simbol podneblja Bačke ravnice. Uz zemlju kao arhetip, žito je simbol života i s te osnove Juriga formira svoju točku gledišta s koje autentično gradi i fotografijama iskazuje svoj odnos spram događaja s »Dužijance«, završne svečanosti nakon žetve.

»Stvarajući fotografske slike Augustin Juriga stvara vjerodostojne zapise o tom svijetu, ali i o sebi samom. Zbog toga ove fotografije treba poštivati. Jer, one su plod autentičnog ljudskog ispovijedanja, one su plod jedne ljudske osjećajnosti razotkrivene na slikama«, piše Sava Stepanov u pogovoru ove knjige. I zaista, majstor fotografije Augustin Juriga uspio je na svojim slikama u fotomonografiji »Ris« uočiti u pojavnom ono što je suštinsko i opće, ali u isto vrijeme i ono što je posebno i specifično.

Zvonko Sarić

Iz antologije poezije

Bunjevačkih Hrvata Geze Kikića

Smrt u prirodi

(ulomak iz poeme)

Je li život što okom gledamo?

Il možda smrt prid sobom imamo?

Ili je zar samo-smrtna slika,

Što se stere duž cilog vidika?!

Svud osićeš silovita daha

Od kog nam se isti zrak smrzava.

Bez života sve je ukočeno-

Siverina i inje ledeno.

Mrtva polja ništ ne oživljuje,

Ista voda - sledita tuguje,

Rosa, kiša, zrak ne osvježava-

Jer i s njima naopako biva....

Stjepan Grgić Krunoslav (1836. - 1914.) rodio se u Vancagi, na području Bajskog trokuta. Iako ima samo pučko obrazovanje, doživio je pedesetogodišnjicu svoga spisateljskog rada. Još kao dvadesetogodišnjak izdao je zbirku prevedenih pjesama, a 1880. tiskao je svoje »Pisme za veselje«. Grgić je osim općih domoljubnih stremljenja (poput, primjerice, pjesama »Hajdmo na prelo«, »Blaževom imendanu«) ostavio više pjesama s opisnim motivima, kao npr. gorenavedenu poemu »Smrt u prirodi«.

Priredio: R. G. T.

Poetski kutak: August Šenoa

Središnje ime hrvatske književnosti 19. stoljeća

August Šenoa rodio se 1838. godine u Zagrebu. Augustov otac, *Alois Schona*, bio je proaustrijski doseljenik češkog podrijetla koji nikada nije dobro naučio hrvatski. Školujući se u Zagrebu u duhu hrvatskog rodoljublja mladi Šenoa ubrzo se sukobljava s konzervativnim ocem. Gimnaziju počinje pohađati u Pečuhu, a završava u Zagrebu 1857. godine. Nakon bezuspješnog pokušaja upisivanja orijentalne akademije u Beču, odlazi u Prag studirati pravo. Tamo susreće brojne đake iz svih slavenskih zemalja, oduševljene pristalice slavenskog nacionalnog preporoda, zapušta studije i posvećuje se književno-publicističkom radu. Postaje suradnik »Prozora«, »Glasonoše«, »Naše gore lista«, »Slavonca«, a 1865. godine ulazi u redakciju listova »Glasonoša« i »Slawische Blätter«. Zanimajući studij, Šenoa se 1866. godine vraća u Zagreb i nastavlja objavljivati prijevode, pjesme, novele, kazališne kritike i feljtone.

August Šenoa postaje 1868., artističkim ravnateljem hrvatskoga zemaljskog kazališta. Godine 1870., postaje dramaturg, a tri godine kasnije kad postaje gradskim senatorom, ostavlja kazališnu upravu. Od 1877., potpredsjednik je Matice hrvatske. Uz to, od 1869. godine kada je pokrenut list »Vijenac«, Šenoa tamo objavljuje svoje prve veće literarne uspjehe, pjesme »Kugina kuća« 1869., i »Kamen svatovi«, isto 1869. godine. U »Vijencu« objavljuje i svoj prvi povijesni roman »Zlatorevo zlato« 1871. godine, kojim odmah postaje omiljenim hrvatskim piscem. Slijedi pripovijest »Prijan Lovro« 1873. godine i roman »Čuvaj se senjske ruke« 1875. godine.

U čuvenom članku »Naša književnost« (1865.), Šenoa je napisao svoj književni program. Još uvijek u duhu domoljubnog zanosa, Šenoa ovdje uzvikuje parole nacionalnog pokreta. Nakon *Gaja*, *Demetra* i *Mažuranića*, hrvatska se književnost i dalje morala žestoko boriti za svoj opstanak. Šenoa je bio angažiran pisac. Iz svakog

njegovog djela izvire društvena funkcija koju Šenoa spaja s estetskom funkcijom književnosti. Iako teorijski zastupa realističku metodu, na razmeđu romantizma i

realizma on se služi elementima oba književna smjera. Iako se u književnosti javlja putem novinskih članaka ubrzo se nametnuo kao najznačajnije ime hrvatske književnosti 19. stoljeća. Hrvatskom poezijom do Augusta Šenoe dominiraju osmerci i narodni deseterci. Šenoa pokazuje da su mogućnosti hrvatskog stiha šire i uvodi raznovrsnost metra. Rime su mu često tvrde, ali snaga njegova stiha nalazi se u Šenojnoj sposobnosti crtanja snažnih i dojmljivih slika. Glavna odlika im je jasnoća, ali je uočljiva i sklonost deklamaciji. Budnica »Hrvatska pjesma«, postala je pod nazivom »Glasna, jasna« najpopularnija kompozicija *Ivana Zajca* na Šenoin tekst. Također su uglazbljene Šenoina balada »Vir«, himna »Zagrebu«, a »Kamen svatovi« pretvoreni su u kantatu. Zagreb je bio Šenoina životna preokupacija. Posvetio mu je više pjesama, a najpoznatija je postala pjesma »Zagrebu« objavljena u »Vijencu« 1872. godine. U tonu himne ispjevana je i budnica »Hrvatska pjesma«, objavljena također u »Vijencu« godinu dana kasnije. »Nakon propale iluzije o jedinstvu Ilira, koju su pod pogrešnim pretpostavkama o podrijetlu naroda gajili pripadnici ilirskog pokreta, druga polovica stoljeća ime ilirsko više ne spominje, pa i Šenoa osviješteno pjeva o hrvatskom imenu. Jedinstvo i sloga hrvat-

skoga naroda, potrebna u kulturnoj i političkoj borbi protiv tuđina, naglašen je aspekt većine Šenoina literarne i publicističke djelatnosti, a postala je općeprihvaćenom idejom zahvaljujući upravo ovoj budnici, koja je ušla u narod i postala općepoznatom«, piše o ovoj Šenojnoj budnici književni kritičar *Cvijeta Pavlović*.

August Šenoa okušao se u sva tri književna roda, lirici, epici i drami, a već su Šenoini suvremenici znali prepoznati snagu ovoga pisca. Pojavom Augusta Šenoe u hrvatskoj književnosti, započelo je doba pripovijetke i romana. Ono što su europske književnosti već posjedovale kao književnu baštinu, Šenoa nastoji užurbano, ali ne gubeći daha, nadoknaditi. Kritičar, prevoditelj, feljtonist, romanopisac, dramatičar, novelist i pjesnik, August Šenoa čitav svoj život posvetio je stvaranju moderne hrvatske književnosti.

ZAGREBU

(izbor)

Povrh starog Griča brda
Kao junak lijep i mlad
Smjele glave, čela tvrda,
Slavni stoji Zagreb-grad;
Živ, ponosit,
Jak, prkosit,
Kad slobode plane boj.
Tko tu kliko ne bi:
Slava, slava tebi,
Zagreb-grade divni moj!

Mnoge bure povrh njega
Prosu svijeta udes ljut,
Al pod krilom našeg stijega
On stajaše tvrd i krut.
Ljutit stresa
Juriš bijesa
I razmrvi vraga roj.
Tko tu kliko ne bi:
Slava, slava tebi,
Zagreb-grade divni moj!

Priredio: Z. Sarić

Koncert u Hrvatskom domu u Somboru

Božićnim pjesmama u susret velikom blagdanu

Piše: Dušica Dulić

U današnju »tihiu noć« brojne Somborce je uveo veliki Božićni koncert koji je u nedjelju održan u prostorijama Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor«. U prepunoj Velikoj dvorani Hrvatskog doma

blagdansku atmosferu su najavili mladi recitatori ovog jedinog hrvatskog društva u Somboru, te zbor somborske Župe Presvetoga Trojstva pod ravnanjem *Rozmari Mik*, Dječji zbor »Ciciban« Muzičke škole »Petar Konjević« iz Sombora, pjevačke skupine HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora, HKPZ »Šokadija« iz Sonte, KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora, te glazbena obitelj *Emila Antunića*. Program je osmislila ravnateljica Dramskog odjela »Vladimira Nazora« *Marija Šeremešić*, a na kraju programa brojnim izvođačima su se zahvalili, te okupljenima zaželjeli blagoslovljene predstojeće božićne blagdane i beričetniju Novu godinu župnik Crkve Presvetoga Trojstva vlč. *Josip Pekanović* i predsjednik HKUD »Vladimir Nazor« *Šima Raič*.

Preljepu večer u znaku svijeća,

okićenog bora i zvuka najpoznatijih božićnih pjesama, poput *Tiha noć*, *Raduj se narodi*, *O Betleme*, *U to vrijeme go-dišta* i druge, obogatila su šokačka društva starim, izvornim božićnim pjesmama koje se pjevaju samo još u njihovim krajevima.

Pjevačka skupina iz Monoštora

Pjevačka skupina iz Sonte

Blagdansko ozračje u Hrvatskom domu u Somboru

Mališani Župe Presvetog Trojstva iz Sombora

HKUD »Vladimir Nazor«

Dječji zbor »Ciciban«

Brojna publika na Božićnom koncertu

Sa svijećama u blagdanske dane

Mladi recitatori

Najmlađa vokalna solistica

Svijet poznatih

Gdje su, što rade...

Janica i Ivica ponovno na operacijskom stolu?

Najpoznatiji sestra i brat u Hrvatskoj, *Janica i Ivica Kostelić*, možda će se, u najskorije vrijeme, morati ponovno podvrgnuti operativnim zahvatima. Najbolja svjetska skijašica odnedavno ima ozbiljnijih problema s štitnjačom, dok je njezin brat, najbolji slalomšaš za prošlu godinu, povrijedio koljeno za vrijeme slalomske utrke u Italiji. U Novoj godini poželimo im puno zdravlja i uspješni povratak na ski staze.

Prometna nezgoda »Milijunaša« Tarika

»Smoki« na zagrebačkoj premijeri »Ledine«

Nekad poznati glumac, a danas uspješni producent *Ljubiša »Smoki« Samardžić*, prošlog je tjedna gostovao na zagrebačkoj premijeri prvog filma u hrvatsko-srpskoj koprodukciji. »Ledina« je prikazana u prepunoj sali kinoteke, a film je uvršten u službeni program Berlinskog festivala.

Popularni voditelj najpopularnijeg kviza na svijetu »Tko želi biti milijunaš?« *Tarik Filipović* doživio je lakšu prometnu nezgodu vozeći za zagrebačkim ulicama. Njegov terenac Volkswagen »Tuareg« udario je straga Renault »Clio«, ali osim manje materijalne štete, što je najvažnije, nitko nije povrijeđen.

40. rođendan Brad Pitta

Jedan od najzgodnijih, ali i najplaćenijih svjetskih glumaca, *Brad Pitt* proslavio je 18. prosinca svoj 40. rođendan. Ulazak na prag pete decenije ljepuškastom William Bradley Pittu, kako mu je pravo građansko ime, neće previše teško pasti obzirom da već odavno dobija 20 i više milijuna dolara po filmu. Za mirovinu ne mora brinuti, obzirom da i njegova supruga *Jennifer Aniston* solidno zarađuje, dobijajući milijun dolara po epizodi »Priatelj«.

Travolta u svemiru

Glumac i plesač koji se proslavio ulogom u »Groznici subotnje večeri«, *John Travolta* dobio je ekskluzivnu ponudu od NASA-e da se u skoroj budućnosti pridruži misiji jednog space shuttlea. Problem je u pretrpanom filmsko-poslovnom rasporedu potencijalnog astronauta, jer je za svemirskog pilota potrebna obvezna obuka u trajanju od najmanje pet mjeseci. Inače Travolta je iskusni pilot koji samo stalno upravlja putničkim avionima, a već nekoliko godina je i pilot-promotor australijske avio kompanije »Quantas«.

Osječanka nova djevojka Enrique Iglesiasa

Uveliko se priča kako je pop pjevač i latino lover *Enrique Iglesias* raskinuo glamuroznu vezu s medijski najatraktivnijom tenisačicom, Ruskinjom *Anom Kur-njikovom*. Krivica se pripisuje *Moniki di Angelo*, pravim imenom *Monika Jakišić*, rođenoj Osječanki koja je napravila uspješnu karijeru modela i voditeljice na čuvenoj MTV. Koliko će njihova veza potrajati i hoće li Monika dovesti Juliovog sina u Hrvatsku ostaje nam da vidimo?

U novogodišnjoj noći otvorit će se milijuni boca

Šampanjac uljepšava blagdane

Piše: Dražen Prčić

U blagdanskom ozračju, kada ovaj tekst budete čitali, glava će vam, zasigurno, biti ispunjena brojnim prednovogodišnjim nedoumicama glede mjesta na kojem ćete proslaviti ulazak u novo ljeto ili pak nužne nabavke potrepština za doček u kućnoj atmosferi. Negdje će biti, ovisno od cijene vrednovane luksuzne ponude, bogatija trpeza, negdje, pak nažalost, skromnija blagdanska večera, ali će jedna stvar, u svakom slučaju, biti zajednička na stolu, gotovo svih, koji drže do svečanijeg obilježavanja Nove godine.

Svatko tko i malo drži do želje tradicionalnog pozdrava prvim minutama nadolazeće 2004. godine, imat će u ruci čašu šampanjca s kojim će se prvo »kucnuti« s voljenom osobom. Hoće li to biti preskupi, skupi, srednji ili najjeftiniji pjenušac ovisi od mnogo toga...

ŠAMPANJAC: Prije svega se mora razlučiti jedna, većini, nepoznata činjenica u svezi samog naziva šampanjca i okolnosti kako nije svako pjenušavo vino (pjenušac) samim time i šampanjac. Brand šampanjca mogu ponijeti samo i isključivo pjenušava vina proizvedena na ekskluzivnom području francuske pokrajine *Champagne* (po kojoj je i dobio naziv) koja se nalazi oko 150 km udaljenosti od Pariza. Na ovom, za svijet pjenušavih vina, prestižnom lokalitetu nalaze se basnoslovno vrijedni vinogradi iz čijih se brižno uzgojenih sorti grožđa *pinot noira*, *pinot meuniera* i *chardonnaya* tzv. drugom fermentacijom dobiva najcjenjenije »vino s mjehurićima«. Godišnje se ovdje »napuni« približno 200 milijuna skupocjenih boca za koje se »otimaju« bogate uvoznice poput SAD, Velike Britanije, Japana i drugih, čiji nacionalni dohodak dozvoljava svom pučanstvu da, u ponoć

31. prosinca, »lansiraju« plutane pampure (zatvarače) iz »papreno« skupih 0,75 litarskih boca najčešće zelenkaste boje. Ukoliko vas ikada put nanese u Champagnu, nikako nemojte propustiti običi gradove *Reims*, *Ay* ili *Eperne*, možda vam se posreći da nabavite koju bocu »pjenušavog tekućeg blaga«.

PJENUŠAC: Sva ostala pjenušava vina fermentirana iz vinograda diljem vinskog planeta nose skupni naziv pjenušac i zbog svoje uskraćenosti za glasoviti brand (zaštićeni znak) imaju »limitirani« statusni

Vino je ipak skuplje...

Niti najskuplji šampanjci na svijetu ne mogu se mjeriti svojom cijenom s prestižnim kvalitetnim vinima poput Le Montracheta (bijelo) ili Laffitea (crno). Usporedbe radi odnos može biti često i viši od dva naprama jedan u korist vina.

groždanog nektara, podiže i flaširanje u ručno izrađene boce. Ali ekskluzivnost većini nedostupne cijene, čini ga upravo privlačnim svima koji se nastoje izdvojiti u

simbol. No, to nikako ne znači da su, zbog nedostatka ulaznice za svijet »snobovštine«, ova pjenušava vina manje vrijedna od favoriziranih francuskih konkurenata. Dapače, često se puta, zahvaljujući marketinškim čarobnjacima, potrošačkom sljepilu i povodljivosti za magijom propagandnih trikova, kvalitetna vina mogu naći po povoljnijim cijenama. Što je sreća za poklonike dobrog pjenušca iz zemalja, čiji se nacionalni dohodak nalazi u »podrumu« svjetske rang liste.

DOM PERIGNON I OSTALI: Svakako najpoznatiji i kultni šampanjac je, bez premca, *Dom Perignon*, a njihovu astronomsku cijenu, uz neosporni kvalitet

jet-set trendovske odrednice svog humanog egzistiranja. Stotine dolara, ili čak i koja tisuća za samo jednu bocu od nepunog litra, nisu nikakav problem kada je obveza uživanja u pitanju.

Možda će netko u našem okruženju i ispitati na Silvestrovo čašu ili dvije nekog skupocjenog šampanjca ili pjenušca, ali će se brojna većina zadovoljiti mjehurićima najobičnijeg industrijski fermentiranog domaćeg pjenušavog vina. Njegov slatkasti okus, uz malo obvezatnog »ulaska u nos«, izmamit će prvi osmijeh u Novoj godini koja će zakoračiti s prvim siječnjom na naše kalendare. »Živjeli«!!!

Konzultacija

U posljednje vrijeme i naše trgovine su preplavljene brojnim uvoznim pjenušavim vinima, koja se znakovito razlikuju po svojim cijenama koje često nisu prava potvrda njihove vrijednosti i kvalitete, nego samo uspješna marketinška magija. Uz pravog vinskog znalca moguće je pronaći mnogo kvalitetnije etikete uz pristojnu cijenu.

Petar Grašo vratio se novim albumom poslije dvije godine estradne pauze

Skladajući svoje pjesme prepuštam se osjećanjima

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Splitski pjevač Petar Grašo »vratio« se poslije par godina medijske izolacije s novim albumom »Šporke riči«, koji je već s prvim skinutim pjesmama postao hit mnogih glazbenih ljestvica. Poslije velikog hita »Sve nas manje ima tu«, koji je ostao kao most ovih godina pauze, stigao je novi mega hit »Vera od suvog zlata« i Petar Grašo je ponovno na vrhu gdje mu je objektivno i mjesto.

► **Vratili ste se, poslije dvije godine dobrovoljnog odsustva s hrvatske glazbene scene, trijumfalno s pjesmama koje su ekspresno postale mega hitovima.**

Draga mi je konstatacija o trijumfalnom povratku, ali ja nisam odsustvovao toliko vremena da bih se namjeravao vratiti na »velika vrata«. Poslije odrađene turneje i promocije prošlog albuma jednostavno mi je bilo potrebno dvije godine da u miru uradim materijale za novu ploču. Oduvijek sam svoj glazbeni rad shvaćao ozbiljno i zato nisam ni želio, a ni mogao usporedo raditi koncerte i studijski rad na novim pjesmama. Zbog svega navedenog odlučio sam se povući iz svih medija i mislim da sam, na koncu, uspio napraviti dobru ploču.

► **Znakovito je kako već godinama, za razliku od kontinentalnog dijela hrvatske glazbene scene, dalmatinska dominira brojnim hitovima svojih uspješnih izvođača. U čemu je tajna »morske« formule?**

Mislim da mi Dalmatinci tj. mediteranci imamo u sebi svojstveni senzibilitet izražen u mnogo većoj otvorenosti i brbljivosti kroz koju lakše iskazujemo emocije u našim pjesmama. Ne bih rekao da smo nešto više talentiraniji od drugih, uz nešto drugačiji pristup prema životu.

► **Otvorenost u Vašim pjesmama darovala im je dušu...**

Za jednog glazbenika je najveće priznanje da mu pjesme imaju dušu, jer skladajući ih i pjevajući one su namijenjene oplemenjavanju duše.

► **Uz glazbenu audio podlogu prate Vas zapaženi video-spotovi s autentičnih dalmatinskih lokaliteta, što još više pojačava naglašenu duhovnost u njima. Najbolji primjer je spot za pjesmu »Sve nas manje ima tu«.**

Spot smo snimali u dalmatinskom selu u kojem su napuštene sve kuće i nema niti jednog stanovnika u želji da pjesmom i sli-

kom ukažemo na čestu sudbinu brojnih mjesta bilo u Dalmaciji i drugim dijelovima Hrvatske. »Prokletstvo« malih mjesta je u konstantnom napuštanju mlađih pokoljenja u potrazi za boljom egzistencijom, čije se obitelji »raspadaju« i sve je manje ljudi za stolom...

► **Poput Dalmatinaca i bunjevački Hrvati govore istim dijalektom ikavice koja je često u koliziji s književnim jezikom. U dalmatinskom melosu je to očito veliki adut.**

Kada napravim glazbu i počnem pisati tekst, prepustim se osjećaju i intuiciji koji mi kažu da li za tu glazbu više ide dalmatinski dijalekt ili književni jezik. Tako da nikada nisam bježao namjerno na jednu ili drugu stranu, već mi jednostavno feeling (osjećaj) nalaže kakav jezik da odaberem.

► **Što Vas nadahnjuje u skladanju i pisanju Vaših pjesama?**

Prije svega, nadahnjuje me život, kako moj tako i ljudi koji žive oko mene. Naravno, tu je i osobna čulna percepcija izražena u sposobnosti da me inspirira u pisanju pjesama.

► **Koliki je utjecaj čuvene dalmatinske »fjake«?**

Nažalost, dalmatinska fjaka je finiji izraz

za lijenost. To može čovjeka samo ukočiti i ne može ga povući u rad. Na sreću, dok radim ne dozvoljavam da me ona uhvati i ponekad sebe uhvatim kako radim i po sedam sati u komadu, a imam osjećaj da su prošle minute. Tada nisam lijen.

► **Kakva je Vaša glazbena naobrazba obzirom da ste kompletan autor mnogih pjesama?**

Završio sam osnovnu i srednju glazbenu školu i mislim da za oblik glazbe kojim se bavim dosta korektno sviram klavir.

► **Mnogi popularni pjevači oprobali su se i u duetima koji su sve prisutniji na glazbenoj sceni. Hoćete li se i vi oprobati u nekoj muško-ženskoj kombinaciji?**

Iskreno govoreći nisam ozbiljnije razmišljao o jednoj takvoj kombinaciji, ali ukoliko me moj osjećaj navede u tom smjeru, zašto da ne.

► **Vratimo se na Vaš najnoviji album**

► **»Šporke riči« koji ćete poslije dulje medijske stanke, vjerojatno, koncertno promovirati u sljedećem periodu.**

Poslije nekoliko ugovorenih koncerata u Sloveniji predstoji velika turneja po dvorana Hrvatske, Makedonije, SCG, ali i po zemljama hrvatske dijaspor, što bi značilo sljedeće dvije godine na putu. ■

Sumiranje sportskih rezultata protekle godine

Sport u 2003. godini

Piše: Dražen Prčić

Još jedna sportska godina polagano se približava natjecateljskom kraju, mnogi sportaši su na zasluženom božićno-novogodišnjem odmoru, a sportskim novinarima ostaje, u nedostatku atraktivnijih događanja, da sportsku publiku podsjetu na događaje koji su obilježili proteklu kalendarsku godinu.

SIJEČANJ: Australian Open, Melbourne: Amerikanac Andre Agasi i Amerikanka Serena Williams postali su pobjednici prvog teniskog Grand Slam turnira u godini. **VELJAČA:** Svjetsko prvenstvo u rukometu, Portugal: Hrvatska reprezentacija osvojila titulu prvaka svijeta pobijedivši u finalu selekciju Njemačke s 34:31.

Davisov Cup, Zagreb: Tenisači Hrvatske nadvisili favoriziranu momčad SAD pobjedom od 4:1 u prvom kolu Svjetske skupine.

Svjetsko prvenstvo u skijanju, St. Moritz: Janica Kostelić osvojila dvostruku krunu (slalom i kombinacija), a njezin brat Ivica Kostelić postao prvak svijeta u slalomu.

OŽUJAK: Formula 1, Melbourne: David Coulthard pobijedio na prvoj utrci voženoj za VN Australije

Skijanje: Janica Kostelić, po drugi puta u karijeri, osvojila veliki kristalni globus namijenjen sveukupnoj pobjednici Svjetskog kupa.

Košarka: Košarkaši »Zadra« osvojili hrvatski kup »Krešimir Ćosić« pobijedivši Cibonu u finalu s 72:59

Nogomet: Hrvatska reprezentacija svladala Belgiju (4:0) u kvalifikacijskoj utakmici za odlazak na EP u Portugalu 2004. godine.

TRAVANJ: EP u stolnom tenisu, Courmayeur: Stolnotenisačice Hrvatske osvojile srebrnu medalju izgubivši u finalu od domaće selekcije Italije 1:3. Tamara Boroš osvojila zlatnu medalju u igri parova s Rumunjskom Steff.

Nogomet: Hrvatska svladala Andoru (2:0) u kvalifikacijama za EP

Goodyear liga: Košarkaši »Zadra« postali pobjednici final foura uspjehom u finalu protiv »Maccabija« 91:88.

SVIBANJ: Europsko odbojkaško prvenstvo kadetkinja, Zagreb: Mlade hrvatske odbojkašice osvojile titulu prvakinja starog kontinenta pobjedom nad vršnjakinjama iz Italije (3:0)

WTA tour, Bol: Ruska tenisačica Vera Zvonareva osvojila Bol ladies Open pobjedom nad Španjolkom Martinez-G. sa 6.1, 6:3.

Svjetsko prvenstvo u hokeju na ledu, Helsinki: Hokejaši Kanade osvojili svoju 22. titulu prvaka svijeta pobjedom u finalu nad Švedskom (3:2)

Final Four Eurolige, Barcelona: Košarkaši »Barcelone« osvojili svoju prvu titulu klupskog prvaka Europe pobjedom nad »Benettonom« 76:65

Champions League, Manchester: »Milan« osvojio ligu šampiona pobjedom nad

brončanu medalju, Hrvatska deveta.

SP u plivanju, Barcelona: Gordan Kožulj osvojio srebro na 200 m leđno

KOLOVOZ: Zurich: Blanka Vlašić preskočila 201 cm na mitingu »Weltklasse« Champions league: »Partizan« se kao prvi predstavnik SCG u povijesti plasirao u ligu šampiona »preskočivši« engleski »Newcastle« u posljednjoj rundi kvalifikacija.

RUJAN: Junorsko SP u hrvanju, Istanbul: Davor Štefanek osvojio titulu vice prvaka svijeta.

Atletika: Zambijka Marija Mutola osvojila milijunski jackpot ostvarivši svih šest pobjeda na Grand prix mitinzima.

Nogomet: Hrvatska pobijedila Andoru u gostima (0:3) u kvalifikacijama za EP 2004.

EP u košarci, Švedska: Litva osvojila europsku krunu pobjedom na Španjolskom 93:84

US Open, New York: Amerikanac Andy Roddick i Belgijanka Justine Henin H. pobjednici su posljednjeg teniskog Grand Slama sezone

LISTOPAD: Euroliga stolnotenisačica, Subotica: Hrvatska pobijedila SCG u prvom kolu sa 3:0

Nogomet: Hrvatska pobijedila Bugarsku 1:0 u kvalifikacijama i osigurala baraž

Formula 1: Nijemac Michael Schumacher osvojio svoju šestu krunu prvaka svijeta

STUDENI: Konjički sport: Branislav Muškić obranio titulu najboljeg vozača u konkurenciji kasača

Nogomet: Hrvatska izborila nastup na EP 2004 u Portugalu, »preskočivši« Sloveniju u dvije utakmice baraža (1:1 u Zagrebu, 0:1 u Ljubljani)

Tenis Masters, Houston: Švicarac Roger Federer uvjerljivo svladao sve protivnike uz samo jedan izgubljeni set.

PROSINAC: Davisov Cup, Sidney: Tenisači Australije pobijedili Španjolsku u finalu i osvojili »salataru«

SP rukometašica, Hrvatska: Rukometašice Francuske osvojile titulu svjetskih prvakinja pobjedom protiv Mađarske u finalu poslije produžetaka (28:28, 32:29)

EP u plivanju (mali bazeni): Milorad Čavić (SCG) prvak svijeta na 100m, Aleksej Puninski (Hrvatska) srebrni na 50m delfin.

Nogomet, Interkontinentalni kup, Tokio: »Boca Juniors« iz Buenos Airesa pobijedi »Milan« poslije boljeg izvođenja jedanaesteraca (1:1, 4:2)

Juventusom poslije boljeg izvođenja jedanaesteraca (0:0, 3:2)

LIPANJ: HNL: »Dinamo« iz Zagreba osvojio titulu nogometnog prvaka Hrvatske 2002-03. »Hajduk« iz Splita pobjednik hrvatskog nogometnog kupa pobjedom nad pulskim »Uljanikom« 4:1

Košarka: »Split CO« osvojio titulu košarkaškog prvaka Hrvatske pobijedivši »Cibonu« u prve dvije utakmice finala doigravanja.

Roland Garros, Pariz: Španjolac Juan Carlos Ferrero i Belgijanka Justine Henin H. pobjednici pariškog teniskog Grand Slama

EP u vaterpolu, Maribor: SCG osvojila titulu prvaka Europe pobjedom protiv Hrvatske u finalu s 9:8

SRPANJ: Kup konfederacija, Pariz: Francuska nogometna reprezentacija osvojila prvo mjesto pobjedom protiv Kameruna u finalu (1:0)

Wimbledon, London: Švicarac Roger Federer i Amerikanka Serene Williams pobjednici londonske trave.

ATP tour, Umag: Španjolac Carlos Moya osvojio po četvrti puta teniski turnir »Croatia Open« pobjedom protiv Talijana Volandrija

SP u vaterpolu, Barcelona: SCG osvojila

Sportske vijesti

Rukomet

Zagreb u četvrtfinalu

Rukometaši »Zagreba« uspjeli su nadoknaditi zaostatak od tri gola (29:32) iz prve utakmice osmine finala Lige prvaka, pobjeđivši »Winterthur« s 32:24 u uzvratu na domaćem parketu i s ovom ubjedljivom pobjedom plasirali su se u četvrtfinale najjačeg klupskog natjecanja Europe. Pored hrvatskog prvaka plasman među osam najboljih momčadi starog kontinenta plasirali su se: Magdeburg, Lemgo, Fotex, Ciudad Real, Piv. Laško, Flensburg, Pick Szeged.

Vaterpolo

Porazi Mladosti i Juga

U drugom kolu natjecanja u Euro ligi u skupini A, Primorje je na domaćem plivalištu igralo neriješeno (7:7) protiv njemačkog Spandaua, dok su Mladost i Jug poraženi u gostima od mađarskog BVSC (8:7) odnosno ruskog Lukoila (7:6). Susreti 3. kola igrat će se 14-15. veljače. Hrvatski predstavnici u kupu LEN Jadran i Mornar plasirali su se u četvrtfinale ovog natjecanja »preskočivši« Budvansku Rivijeru (9:1, 5:6) i Strasbourg (4:4, 9:5). Za prolaz u polufinale Jadran će igrati protiv grčkog Chania, dok će Mornar zaigrati protiv Niša (SCG).

Goodyear liga

14. kolo, 20. prosinca

Olimpija – Cibona 79:74
Zagreb – Banjalučka P. 74:77
Reflex – Split 106:67
Zadar – Slovan 86:82
Lovćen – C. zvezda 84:88
Laško – Budućnost 67:78
Široki – Krka 73:78

Tablica: C. zvezda 25, Reflex 24, Olimpija 24, Cibona 23, Zadar 23, Budućnost 22, Zagreb 21, Laško 20, Krka 20, Split 20, Slovan 19, Lovćen 18, Banjalučka P. 17, Široki 16

Odbojka

Mladosti i Tifon Azeni kup Hrvatske

U završnici odbojkaškog kupa Hrvatske, koji se igrao proteklog vikenda u Osijeku, zagrebačka Mladost je osvojila pobjednički pokal zabilježivši, ubjedljivo, sve tri pobjede protiv Varaždina, Zagreba i Osijeka (3:0), bez izgubljenog seta. U isto vrijeme u Vinkovcima igrana je završnica ženskog kupa za odbojkašice u kojemu je najbolja bila Tifon Azena sa sve tri pobjede protiv Mladosti L. (3:2), Vibrobeta (3:0) i Kaštela (3:1).

Nogomet

Europski nogometni globus

Nogometaši »Werdera« iz Bremena osvojili su titulu jesenjeg prvaka Bundeslige i proljetni nastavak u prvoj njemačkoj divizioniji čekat će s četiri boda prednosti nad »Bayernom«, »Stuttgar-tom« i »Bayerom«.

»Manchester United« je iskoristio kik-

seve »Arsenala« i »Chelsea« u posljednjih nekoliko kola i sigurnim se pobjedama »uspeo« na vrh Premiershipa.

»Monaco« ubjedljivo vodi na ljestvici francuskog šampionata sa sedam bodova ispred momčadi »Lyona« i »PSG« U španjolskoj »Primeri« trenutačno je najbolja »Valencia« i »bježi« za bod »Real Madridu«.

Nogometaši »Rome« suvereno vladaju ovogodišnjom »Seria A« uz velikih šest bodova prednosti ispred »Juventusa« i »Milana«, koji su »posustali« slabijim igrama u posljednja dva kola.

»Arsenal« i »Roma« jedine su dvije neporažene momčadi u svojim nacionalnim šampionatima.

TippNet

www.tippnet.co.yu

Brz i pouzdan pristup
Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike
Izrada web-prezentacija
Prodaja računara i računarske opreme
Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža
Prodaja licenciranih softwera
Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi
Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera
Bogat izbor informatičke stručne literature
Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!
Braće Jugovića 5, Subotica, Tel. (024) 555-765
e-mail: support@tippnet.co.yu

Smijeh naš izvorni

Zabilježeno u Golubincima

● Vrijedan i mudar domaćin, jedan od rijetkih bez nadimka, djed Mirko Petrinović znao je pred večer da izađe malo na šor među ljude. Jednom ga tako »potkači« susjed:

E, moj čika Mirko! Ovi tvoji sinovi te samo varadu. Kako?!

Pa, izvlaču ti novce, te za ovo, te za ono...

Hm, – odgovoriće djed Mirko. – 'Ajd' nek me prevaridu tvoji!

● Nika Štrokić, jedan od najduhovitij golubinačkih

Šokaca, volio je kino. Ali, i špricere. Zateknu ga jednom kako u bircuzu vadi iz džepova stare ulaznice i slaže ih po stolu.

Šta to radiš. Nika?

Računam kol'ko sam špriceri bacio na filmove.

● Nikola Crnković Munja, vrhunsko spadalo, došao kući iz bircuza. I tek je leg'o pored supruge Mire, kad »izdajnik« na zidu otkuca jedan.

Ujutru, za kavom, pita ga Mira:

Je l'?! Kad si ti doš'o noćas?

Samo što si ti legla. Oko deset. – kaže Munja ne trepnuvši.

Oko deset!? Nemoj da me praviš ludom, kad sam dobro čula da je sat otkuc'o jedinicu!

Pa, normalno... Nulu ne otkucava.

● Zapio se Nika Štrokić kod Čire u bircuzu, još za dana. Dođe žena da ga traži, pa s vrata pita konobara: *Pajo, je l' tu moj Nika?*

Tu je, – odgovara Paja, – al' ne zna da je tu.

● Čika Čopov, siromašak bez zemlje a sklon čašici, umio je ovako da se našali sam sa sobom, u jesen, kad se kukuruz bere i vuče, a namjestila se višednevna jesenja kiša:

E, fala ti, Bože, što nisam seljak!

Priredio: Ilija Žarković

Recept

Čorba od graha (grava)

Večer prije pripremanja ostaviti grah u vodi da se dobro natopi. Sastojci:

1 kg krupnijeg graha

2 mrkve

2 peršina

1 glavica crnog luka

1 glavica češnjaka

1/2 pastrnjaka

Sve to staviti kuhati oko 1,5 sata (dok grah ne omekša)

Zaprška:

1 dl ulja

2 supene žlice brašna

2 male žlice crvene paprike

Sve to upržiti i doliti u čorbu, te kuhati još 15-20 minuta

[illegible]

PETAK ► 26. 12. 2003.

HTV 1

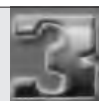
Izdvajamo film
Svi su ljudi za Mary,
HRT 1, 23.10

06.55 - TV raspored
07.00 - Vijesti
07.05 - Božićne pjesme
07.35 - Brat Franjo:
Božićni darovi, crtani film
08.20 - Crtani filmovi
09.00 - Vijesti
09.05 - Od Svetog Nikola
do Djeda Mraza,
dokumentarni film
09.30 - Kako se promijeni
Božić, crtani film
09.55 - Jednom zauvijek,
američki film
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Božićni koncert iz
milanske Scale
14.25 - Mučke -
Christmas Special
15.40 - Vijesti
15.50 - Duhovni izazovi
16.05 - Mama za Božić,
američki film
17.35 - Među nama
18.00 - Božić u New Yorku,
dokumentarni film
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - TV Bingo Show
20.50 - Jennifer Eight,
američki film
FILMSKI MARATON:
23.10 - Svi su ljudi za Mary,
američki film
01.05 - Le grand frere,
francuski film
03.00 - Liebeschuld,
njemački film
04.30 - Pioniri avijacije,
američko-britanski film
07.30 - Prijatelji 3.,
humoristična serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta
Hrvatske
10.40 - Vrijeme je za jazz:
Jacques Loussier - koncert
11.40 - Muet Christmas
Carol
13.05 - Dan poslije Božića,
američki film
14.35 - Hugo, TV igra
15.00 - Asterix protiv
Cezara, francuski crtani film
16.20 - 150 ans du cirque
d'hiver bouglione
17.20 - Crtani film
17.35 - Posuđivači,
britanski film
19.05 - Prijatelji 3.,
humoristična serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Božić u Ciboni,
prijenos
22.00 - Željka Ogresta i
gosti
23.00 - Victoria i Albert,
mini-serija
00.30 - Pregled programa
za subota

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
19.30 - Crtani film
20.00 - TV raspored
20.05 - Jednom nogom u
grobu - Christmas Special
21.15 - Placido Domingo
u pulskoj areni

23.15 - Enterprise
00.00 - Pregled programa
za subotu

SUBOTA ► 27. 12. 2003.

HTV 1

Izdvajamo film
Divlji u srcu,
HRT 1, 00.15

07.55 - TV raspored
08.00 - Vijesti
08.05 - Istinita priča o
Djeda Mrazu, crtani film
08.55 - Športret
09.05 - Parlaonica
10.25 - Termi napadaju,
dokumentarni film
11.20 - Pričopričalica
12.00 - Podnevni dnevnik
12.20 - Prizma -
multinacionalni magazin
13.15 - Kinoteka:
Nazovite 777, američki film
15.10 - Iz antologije
Dramskog programa HTV-a
16.40 - Kruške i jabuke
17.20 - Sportske igre mladih
17.45 - Briljanteen
18.35 - Inspektor Rex 3.,
serija
19.30 - Dnevnik
20.05 - Neposredna
opasnost, američki film
22.35 - g'lamur:kafé
23.45 - Vijesti
23.55 - Sport danas
FILMSKI MARATON:
00.15 - Divlji u srcu,
američki film
02.15 - Ubojica,
francuski film
04.30 - Verchinde von Hier,
njemački film
06.00 - Tjeskoba,
britanski film
07.45 - TV izložba

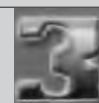

HTV 2

08.00 - Turistička središta
Hrvatske
09.20 - Među nama
09.50 - Lienz:
Svjetski skijaški kup -
veleslalom (Ž)
11.05 - Harfistica Isabelle
Moretti i Zagrebački solisti
12.05 - Cure u trendu
12.50 - Lienz:
Svjetski skijaški kup -
veleslalom (Ž)
13.45 - Ksenia - princeza
ratnica 6., serija
15.25 - Oprah Show (502)
16.10 - Turbo Limach Show
- finale pjevača
17.55 - Hit-depo
19.30 - Carstvo divljine
20.05 - Kad bi svi,
snimka koncerta
21.10 - Po ure torture
21.40 - Crveni kvadrat,
dokumentarna serija
22.30 - In the Begining,
mini-serija
00.00 - Hit-depo

01.30 - Pregled programa
za nedjelju

HTV 3

09.00 - TV vodič +
turistička središta Hrvatske
16.15 - Ciklus Perry Mason:
Slučaj nezadovoljnog
guvernera
17.50 - Poirot: Zlo pod
suncem
19.30 - Glazbena emisija
20.05 - Keiko - na pragu
slobode, dokumentarni film
21.00 - Cirque 2003:
150 ans du Cirque d'hiver
Bouglione
22.00 - Art-film: Doktor
Jetra, japanski film oko 130'
00.10 - Pregled programa

NEDJELJA ► 28. 12. 2003.

HTV 1

Izdvajamo film
Lovac na jelene,
HRT 1, 00.10

08.00 - Vijesti
08.05 - Jojo, crtani film
09.00 - Dizalica
10.10 - Pas u akciji,
film za djecu
11.30 - Otokar
12.00 - Podnevni dnevnik
12.25 - Plodovi zemlje
13.20 - Mir i dobro
14.00 - Nedjeljom u 2
15.10 - Čušpajz,
dokumentarni film
15.40 - Obiteljski vrtuljak
16.20 - Kruške i jabuke
17.00 - Od pet do sedam -
nedjeljno zabavno popodne
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti
milijunaš
21.15 - Osvajanja Ljudevita
Posavca, dramska serija
22.15 - Medeni mjesec u
Las Vegasu, američki film
FILMSKI MARATON:
00.10 - Lovac na jelene,
američki film
03.05 - Romuald i Juliette,
francuski film

HTV 2

08.00 - Turistička središta
Hrvatske
09.35 - Biblija
09.50 - Lienz: Svjetski
skijaški kup - slalom (Ž)
11.00 - Granešina:
Misa, prijenos
12.00 - Kršćani,
dokumentarna serija
13.05 - Opera Box -
P. I. Čajkovski: Orašar,
balet

16.05 - Čelične kočije,
američki film
17.40 - Crvena Sonja,
američki film
19.05 - Koncert Ivane
Banfić, snimka
20.00 - Pogledajte semafor -
sportska emisija
22.10 - Sportski
dokumentarni film
22.55 - Pregled programa
za ponedjeljak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
11.35 - Zemlja nade, serija
13.05 - Lienz:
Svjetski skijaški kup,
slalom (Ž)
14.15 - Zemlja nade, serija
16.30 - In the Beginning,
mini-serija
20.05 - Povratak Pinka
Panthera, američki film
21.55 - Frasier 6., serija
22.20 - Sreća, serija
22.40 - Nedjeljom u 2
23.40 - Pregled programa
za ponedjeljak

PONEDJELJAK ► 29. 12. 2003.

HTV 1

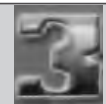
Izdvajamo film
Tanka crvena linija,
HRT 1, 00.15

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro,
Hrvatska
10.50 - Mali veliki svijet
11.10 - Zvonko, crtani film
11.20 - Životinjski mladunci
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.10 - Enterprise
14.55 - Godinu dana na
Antartici
16.00 - Vijesti
16.05 - Mali veliki svijet
16.25 - Glas domovine
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Iz jezične riznice
18.00 - Crtani film
18.20 - Glazba pretočena u
vino, dokumentarna emisija
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Glas naroda,
dokumentarna serija (4/6)
20.45 - Latinica: Sve naše
Nove godine
22.40 - Meridijan 16
23.05 - Sport danas
23.15 - Frasier 6., serija
FILMSKI MARATON:
23.45 - Tanka crvena linija,
američki film
02.30 - Hrana za dušu,
američki film
04.20 - Le grand pardon,
francuski film
06.30 - Prijatelji 3., serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta
Hrvatske
10.30 - CIA, serija (13/22)
11.15 - Inspektor Rex 3.
12.05 - Briljanteen
12.50 - Mir i dobro
13.20 - Željka Ogresta i
gosti
14.20 - Doktor Dolittle,
američki film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica:
Program iz kulture
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Narodni refren
19.05 - Prijatelji 3., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Zapadno krilo 4.
21.05 - Delfini,
dokumentarni film
21.55 - Newyorški plavci
22.40 - Electric Light
Orchestra
23.40 - Pregled programa za
utorak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
13.40 - Obersdorf:
Novogodišnja turneja četiri
skakaonice
15.30 - Pogledajte semafor -
sportska emisija
17.30 - Sportski
dokumentarni film
17.55 - Novogodišnji
malonogometni turnir
»Kutija šibica«
19.15 - Iz riznica muzeja
19.30 - Čušpajz,
dokumentarni film
20.00 - Dan dvorane
Vatroslav Lisinski, prijenos
22.00 - Enterprise
22.45 - Svijet mode
23.10 - Pregled programa
za utorak

UTORAK ► 30. 12. 2003.

HTV 1

Izdvajamo film
Skidajte se do kraja,
HRT 1, 00.30

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.00 - Vijesti
09.05 - Vragolasta Lotta, serija za djecu i mlade
09.30 - Tarzan i izgubljeni grad, australski film
10.50 - Športret
11.15 - U životinjskom svijetu
11.30 - Nestali svijet, crtana serija
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Enterprise
14.55 - Atlantski losos - posljednje carstvo
16.00 - Vijesti
16.10 - Govorimo o zdravlju
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Bračka priča, dokumentarna emisija
18.00 - N.E.B.O. 2003 - emisija pučke i predajne kulture
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - HRVATSKA U 2003.
21.25 - Air America, američki film
23.25 - Meridijan 16
FILMSKI MARATON:
00.30 - Skidajte se do kraja, britanski film
02.00 - Extase, austrijski film
03.25 - Zajednički užitak, francuski film
04.55 - Harry Munter, švedski film

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
09.00 - Zapadno krilo
09.45 - Newyorški plavci
10.35 - Glas naroda, dokumentarna serija
11.05 - Latinica:
Sve naše Nove godine
12.45 - Dva stara galeba, američki film
14.30 - Turbo Limach Show - finale igrača
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica:
Treća dob, emisija za umirovljenike
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Crno-bijelo u boji
19.05 - Prijatelji
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Kako sada živimo, serija
20.55 - Vijesti
21.10 - Ekipa za očevid - Miami, serija
22.00 - Newyorški plavci
23.30 - Gradski ritam
00.00 - Pregled programa za srijedu

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
19.30 - Iz jezične riznice
20.05 - šoMazgoon!, snimka koncerta
21.15 - Vrijeme je za jazz: Vienna Art Orchestra
22.50 - Enterprise
23.35 - g'lamur:kafé
00.35 - Pregled programa za srijedu

SRIJEDA ► 31. 12. 2003.

HTV 1

Gibboni,
snimka koncerta,
HRT 1, 04.25

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Naši najljepši praznici
09.30 - Anna i kralj, američki animirani film
10.20 - Kokice
11.10 - Zaplešimo zajedno
11.30 - Samba i zec Leuk, crtana serija
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.10 - Enterprise
15.05 - Sam u kući 3., američki film
17.15 - Split: More
17.45 - Vinko Coce, snimka koncerta
18.50 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
PROGRAM ZA DOČEK NOVE GODINE:
20.10 - Globalno sijelo
20.40 - Osijek: Hit-parada
21.25 - Inventura
22.15 - Novogodišnja poslanica
22.45 - Ponoćni cirkus
00.00 - Čestitka + Na lijepom plavom Dunavu
00.10 - Prljavo kazalište, snimka koncerta
01.40 - Požega 2003. - retrospektiva
02.55 - Parni valjak, snimka koncerta
04.25 - Gibboni, snimka koncerta
05.55 - Zadarfest 2003. - večer pobjednika
07.25 - Prijatelji, serija

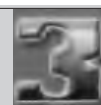

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.30 - HRVATSKA U 2003.
12.30 - Gas do daske, američki film
14.05 - 101 dalmatinac, američki film
15.45 - Kućni ljubimci
16.30 - Hugo, TV igra
17.00 - Prijatelji 3., serija
17.30 - Silvestrovo u Komediji: Grofica Marica, prijenos
PROGRAM ZA DOČEK NOVE GODINE:
20.35 - Matrix, američki film

22.55 - Nestali u 60 sekundi, američki film
00.50 - Sudac Dredd, američki film
02.25 - Potpuni opoziv, američki film
04.15 - Pregled programa za četvrtak

HTV 3

15.40 - Dodjela svjetskih glazbenih nagrada 2003.
17.35 - Žestoki udar, američki film
20.05 - Cher: The Farewell Tour
21.05 - Simply Red u Puli, snimka koncerta
22.35 - Kylie Minogue Special
23.05 - Party in the Park 2003
01.05 - Enterprise 1., serija
01.50 - Pregled programa za četvrtak

ČETVRTAK ►► 1. 1. 2004.

HTV 1

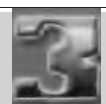
Izdvajamo film
Šta žene vole,
HRT 1, 21.15

08.00 - Vijesti
08.05 - Crtani film
08.15 - Prvi zimski snijeg, crtani film
08.45 - Lassie, američki film
10.20 - Športerica
11.00 - Vijesti
11.15 - Beč:
Novogodišnji koncert,
prijenos
13.55 - Zemlja nade, serija
14.40 - Jelenko,
serija za djecu
15.10 - Leni Riefenstahl -
Impressions unter Wasser,
dokumentarni film
17.35 - Upitnik, kviz
18.00 - Tamburaški orkestar
HRT-a u HNK,
prijenos koncerta
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti
milijunaš
21.15 - Što žene vole,
američki film
23.30 - Vijesti
23.45 - Jakob's Leader,
američki film
FILMSKI MARATON:
01.30 - Film
03.10 - Film
04.50 - Film
06.30 - Prijatelji 3.,
humoristična serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta
Hrvatske
09.40 - Celine Dion:
A New Day Begining
10.40 - Cher: The Farewell
Tour
11.45 - Tom i Huck,
američki film
13.20 - Matrix, američki film
15.50 - Bean... film
vrhunske katastrofe,
britanski film
17.15 - 102 dalmatinca,
američki film
19.05 - Prijatelji 3.,
humoristična serija
19.30 - Kylie Minogue
Special
20.05 - Sutkinja Amy 3., ser-
ija (1/24)
20.55 - Gala iz Berlina,
snimka
22.10 - Najsmješnije
reklame na svijetu
22.55 - Tom Jones: Live at
the Cardiff Castle
00.00 - Enterprise 1., serija
00.45 - Pregled programa
za utorak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
11.10 - TV raspored
11.15 - Požega 2003. -
retrospektiva
12.30 - Ponoćni cirkus
13.45 - Novogodišnja
turneja četiri skakaonice,
prijenos
16.00 - Globalno sijelo
16.30 - Zabavni program
18.00 - Inventura
18.45 - Novogodišnja
poslanica
20.05 - SPORT U 2003.
21.55 - U2, snimka koncerta
23.25 - Robbie Williams
Show (60')
00.25 - VI i grupa MI,
snimka koncerta
01.25 - Pregled programa
za utorak

FILM TJEDNA

HTV 2, SRIJEDA, 31.12.2003. 2.25

POTPUNI OPOZIV

(TOTAL RECALL, 1990.)

Douglas Quiade radnik je u kamenolomu koji vrlo često sanja Mars i nepoznatu brinete (R. Ticotin). Istodobno, Mars ga i na javi nevjerovatno privlači. Odlazi u kompaniju »Sjećanje« gdje bi želio ugraditi »sjećanje« na svoj tobožnji boravak na Marsu. Po njegovom izboru njegovo će sjećanje na Mars biti vezano uz pustolovinu tajnog agenta. No, prilikom ugradnje, radnici kompanije otkrivaju da mu je netko već izbrisao sjećanje. Vrativši se kući, napadne ga njegova žena Lori (S. Stone), no on je uspije svladati i saznaje da je njegov cijeli život prijevara: Lori mu je namještena žena, kao i njegov posao. On je netko drugi. Nepoznati muškarac ostavlja mu kovčeg u kojem je pohranjena i njegova tajna: on je uistinu tajni agent koji se okrenuo protiv Cahaagana (R. Cox), zločinačkog upravitelja Savezne države Mars...

Uloge: Arnold Schwarzenegger, Rachel Ticotin, Sharon Stone, Ronny Cox, Michael Ironside, Marshall Bell, Mell Johnson, Jr.

Redatelj: Paul Verhoeven

HTV 3, SRIJEDA, 31.12.2003. 17.35

ŽESTOKI UDAR

(DEEP IMPACT, 1998.)

Tinejdžer Leo Biederman (E. Wood), član srednjoškolskog astronomskog društva, slučajno otkrije komet koji juri prema Zemlji. Nadležne državne službe ubrzo shvate ozbiljnost problema koji uznemiri američku naciju i svijet. Jedini način da se spriječi udar kometa u Zemlju i život na njoj jest pokušati ga uništiti ili skrenuti s putanje...

Nastao u produkciji Stevena Spielberga i redateljskoj izvedbi Mimi Leder, koja se prethodno afirmirala kao dinamična redateljica popularne TV serije »Hitna služba«, film je naišao na izvrstan prijem publike u Sjedinjenim Državama i svijetu, zaradivši više od 320 milijuna dolara. Uzbudljiva priča filma mozaičnom dramaturgijom prati sudbine niza likova, a vrsne izvedbe glumačkih prvaka (među kojima su i Europljani Vanessa Redgrave i Maximilian Schell) zaokružuju dojam. Zanimljivo je da je iste godine Hollywood proizveo još jedan znanstveno-fantastični film katastrofe identične osnovne tematske situacije, »Armagedon«.

Uloge: Robert Duvall, Téa Leoni, Elijah Wood, Vanessa Redgrave, Morgan Freeman, Maximilian Schell, Mary McCormack, Leelee Sobieski, Blair Underwood, Kurtwood Smith

Redateljica: Mimi Leder

Nagradna igra

Štovani čitatelji »Hrvatske riječi«

Od ovog broja započinjemo nagradnu igru kojom bismo željeli obilježiti prvu obljetnicu izlazenja »Hrvatske riječi« i nagraditi vjerne čitatelje.

PRAVILA NAGRADNE IGRE

U svakom od četiri sljedeća broja (uključujući i blagdanski broj 48) tjednika »Hrvatska riječ« bit će objavljen po jedan nagradni kupon (ukupno 4). Za sudjelovanje u nagradnoj igri potrebno je

sakupiti sva 4 (četiri) nagradna kupona, izrezati ih i poslati na adresu redakcije: NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/2, Subotica

ROK ZA SLANJE NAGRADNIH KUPONA

Vaše nagradne kupone naliježljene na nagradni talon treba poslati najkasnije do utorka 10. veljače na adresu redakcije

IZVLAČENJE NAGRADA

Javno izvlačenje nagrada održat će se u petak 13. veljače

NAGRADNI FOND

U pripremi su lijepe i vrijedne robne nagrade o kojima će biti više riječi u sljedećim brojevima »Hrvatske riječi«.

NAGRADNI TALON

NAGRADNI KUPON BR. 1

Nagradni kupon izrezati i nalijepiti na nagradni talon.

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 600 dinara

☐ 1 godina – 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR

BANK: VBURYU 22

(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica

Put Jovana Mikića 12

Tel: 024/55-22-00

Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku

- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku

- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku 19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
- »Razgovor s povodom« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h

- »Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
- »Na proputovanju s nama« (utorkom)
- »Putokazi« (srijedom)
- »Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
 tel. i fax: 024-561-553
 e-mail: agria@suonline.net

SRETNE BOŽIĆNE I NOVOGODIŠNJE BLAGDANE ŽELI MINEX TRADE.

MINEX - TRADE, salon "Moderni Interieri" - SUBOTICA, ŠUMSKA 13 - Tel: 024/525-208, 34-147 - Fax: 024/557-065

NOVO na našem tržištu!
garniture JORDAN i DARIO

21.225⁰⁰

15.861⁶⁰

49.420⁶⁰

8.683²⁰

10.612⁶⁰

15.912²⁰

35.552¹⁰

31.488⁶⁰

15.177⁶⁰

12.960⁶⁰

38.016⁶⁰

3.546⁷²

2.494⁶⁰

5.040⁰⁰

44.782⁶⁵

1.518⁰⁰

27.560⁶⁰

10.368⁶⁰

6.480⁰⁰

6.696⁰⁰

4.320⁰⁰

40.176⁰⁰

8.640⁰⁰

10.584⁰⁰

6.696⁰⁰

4.320⁰⁰

40.176⁰⁰

Gotovinski popust 10-20%, odloženo plaćanje čekovima, krediti preko poslovnih banaka (JUBANKA, Komercijalna Banka, Vojvođanska Banka, AIK Banka NIŠ, Raiffeisen Bank)

kolpa-san® **KUPATILA**

stvorena za uživanje
i za ponos

SRETNE BOŽIĆNE I NOVOGODIŠNJE BLAGDANE

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063